

Herr Per Nilsson i Kulhult från den 21 Mars under 14 dagar,
 „ C. J. Bengtsson ” ” 22 ” ” 14 ”
 „ Magni ” ” 22 ” ” 14 ” och
 „ Sven Magnusson, från och med den 25 Mars under 10 dagar.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 33 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 13 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. H. W. Bredberg aflemnade följande Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående åtskilliga bestämmelser rörande befordringsrätt för de vid marinregementet kvarstående subaltern-officerare och det lägre underbefälet, samt om ersättning till nuvarande kompanicheferne derstädes för förlorad inkomst i följd af passevolansens upphörande; och

2:o) angående upplåtelse af en del utaf bastionen Drottningen jemte kronan tillhörig mark i Christianstad för anläggning af en vattenledning; äfvensom

Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse, i fråga om pension för Telegraf-intendenten Majoren A. L. Fahnehjelm.

Herr Talmannen mottog dessa nådiga propositioner jemte skrifvelse under förklarande, att Kammaren skulle åt desamma lemna grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Justerades protokollet för den 6 Mars.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående beviljande af vissa förmå-

ner för enskilda jernvägsanläggningar, som utan bidrag af allmänna medel utföras.

§ 4.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets utlåtande N:o 23, i anledning af väckt motion om anvisande af anslag till bestridande af kostnaderna för undersökningar rörande tillämnad jernväg från Torpshammar genom Hällesjö med flera socknar i Jemtland.

Härvid yttrade:

Herr Hans Andersson: Som Norrland hittills lyckligtvis — eller kanske rättare olyckligtvis — varit oberördt af frågor rörande jernvägsanläggningar, äfvensom af de från dylika frågor oskiljaktiga stridigheter, så torde det ursäktas, om jag för några minuter upptager Kammarrens tid med ett försök till utredning af den nu föreliggande frågans stora vikt och betydelse för Norrlands framtida utveckling och förkofran.

Till svar på min motion om anslag till bestridande af kostnaderna för en jernvägsundersökning från Torpshammar i en något nordligare riktning än den på statens bekostnad redan undersökta linien, har väl Utskottet, såsom orden lyda, "icke förbisett behovet deraf, att innan anläggningen af en jernväg med större utsträckning företages, noggranna undersökningar, i så väl tekniskt och topografiskt som statistiskt hänseende, verkställas för utrönande af den sträckning jernvägen bör erhålla, för att bäst uppfylla det med densamma afsedda ändamålet." Men Utskottet har dock funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till min framställning om anslag till ifrågavarande ändamål, emedan det "ännu icke är afgjordt, om och när en jernväg från Torpshammar i någon af de antydda riktningarne kan komma till utförande." Jag är visserligen tacksam för de ord, som Utskottet uttalat i fråga om behöfligheten af närmare undersökningar i detta hänseende; men då sjelfva behovet af sådana till fullo erkännes af Utskottet, så inser jag ej, hvilken fördel det kan ligga deruti att uppskjuta verkställigheten af en dylik undersökning till en oviss framtid. Det välkända ordspråket: "Uppskjut icke till i morgon hvad du kan göra i dag", är en gylne regel, som icke bör frånträdas. Att frånga denna regel i otid medför som oftast stora olägenheter, och det är äfven fara värdt, att Utskottets handlingssätt i detta fall kan komma att medföra menliga följder. Det förefaller mig dock, som om Utskottet borde hafva erinrat sig, att vi icke så sällan lekt blindbock i fråga om jernbanssträckningar; och detta har måhända till icke ringa del varit en följd deraf, att noggranna undersökningar och trafikberäkningar icke på förhand varit tillräckligt grundligt och omfångsrikt verkställda, och hvarigenom majoriteten af dem, som beslutat om sådana banors riktning till stor del blifvit vilseledd. Det är för att i någon mån söka förebygga, att icke våra blifvande norrländska banor af brist på nödiga undersökningar och kalkyler må erhålla sådana riktningar, att det med desamma afsedda ändamålet till hälften går förloradt, som jag i min motion anhållit om medel för en jernvägsundersökning efter den i

motionen uppgifna riktningen. Det synes mig, som om, då man verkligen är betänkt på att bygga en bana från Sundsvall till Trondhjem och under det att man håller på att bestämma sig, genom hvilka trakter denna bana lämpligast bör framlöpa, man också samtidigt bör göra sig reda för, i hvilken riktning en blifvande norra stambana på det för trafikens fördelaktigaste sätt bör förläggas. Det går nemligen, efter min föreställning, icke an att taga hvar och en för sig af dessa banor i särskildt skärskådande, enär den ena af dem ovilkorligen måste utöfva ett stort inflytande på den andra. Det är derföre icke ensamt ur provinsen Jemtlands, utan ur hela Norrlands synpunkt, som frågan om Sundsvall — Trondhjems-banans fördelaktigaste riktning bör tagas i betraktande.

Om Herrarne behagade kasta en blick på den lilla karta öfver de båda föreslagna riktningarne, som blifvit utdelad i Kammaren, så skolen I lätt finna, att den linie, som från Torpshammar går åt höger, är den, för hvilken jag begärt anslag för undersökning, hvaremot linien till vänster på samma karta föreställer den redan undersökta sträckningen. Då måhända en och annan af Kammarens ledamöter icke haft tid att genomläsa min motion, torde det tillåtas mig att upprepa några rader ur densamma. Jag har nemligen derstädes bland annat yttrat:

“Skilnaden mellan dessa begge liniers förmåga att upphemta så mycket som möjligt af provinsen Jemtlands trävaruexport är utan gensägelse ofantligt stor, ity att den norra linien, Lith—Stugun, uppsamlar *samma* trafik som den södra linien Östersund—Refsund och dertill en stor del af träexporten från norra Jemtland, d. v. s. provinsens skogrikaste trakter, från hvilka deremot den södra linien absolut icke, utan tillhjälp af långa bibanor, har att förvänta den ringaste trafik.”

“Den norra linien har äfven den fördelen att på lämpliga ställen beröra Indalselfven, hvilken mellan Lith och Stugun äfven kallas Lithselfven. Såsom ett bevis för vigten deraf, att banan må förläggas uteder detta Jemtlands största och ett bland hela Norrlands anseiligaste vattendrag, må följande exempel anföras: under åren 1865—1870 utflottades på Lithselfven, från Lith till Stugun — en sträcka af cirka 3 mils längd — 74,144 stycken bjelkar och 1,060,351 stycken sågtimmerblock. Om man nu jemför det pris, som betaltes för virket i Lith, med det samma år gångbara i Stugun, uppkommer en prisskilnad af icke mindre än 631,746 R:dr, hvilket belopp — säge hvad man vill — utgör förlust och flottningkostnader för virkets framflottande — endast *tre* mil, eller blott en bråkdel af de ännu återstående 14—15 milen ned till kusten, under hvilken sträcka en många gånger större träflottning eger rum, samt till följd deraf ännu oerhördare summor, i anseende till de bristfälliga kommunikationerna, gå förlorade.”

“Deremot kan banan, om den anläggas efter den af mig angifna norra riktningen, upphemta, förutom skogsproduktionen från norra Jemtland, äfven all trävarutrafik från Refsundssidan, enär den norra linien afskär Gimån, hvilket är det vattendrag, uteder hvilket Refsunds tingslags trävaror nedflottas mot kusten.”

“En annan fördel, som den norra linien erbjuder framför den södra, är den, att banan, genom att dragas från Torp öfver Hällesjö och Håsjö, kommer att mera närma sig gränsen af Ångermanland, och hvarigenom

en blifvande norra stambana under en 5 à 6 mils sträcka blifver en och densamma som Sundsvall—Trondhjemsbanan. Hvar och en inser lätt, att endast en besparing i anläggningskostnaderna af 2 à 3 millioner kan göras, på samma gång det på detta sätt blir lättare för Ångermanlänningarne att få jernvägen fortsatt inom eget område.“

Någon kan nu fråga, huru det väl kan vara möjligt att trävarupriset kan vara så olika i Lith och Stugun. Jag vill försöka lösa den gåtan. Om man besinnar att Storsjön ligger omkring 1,026 fot öfver hafvet, så är det lätt att förstå, att det måste finnas väldiga vattenfall utefter vattendragen i deras lopp mot kusten. Endast emellan de nyssnämnda socknarne finnas fyra för trävaruflooting mycket svåra forssar, uti hvilket virket icke blott betydligt skadas och till och med till en del rent af förstöres, utan hvarest en del af virket äfven kan få qvarligga i flera år, och detta der-till i så stora massor att endast i Näfveredeforssen för några år sedan be-fanns vid anställd räkning af der qvarliggande virke öfver 20,000 timmer och bjelkar vara vinterliggare. Hvem betalar väl räntan på de penningar, som representeras af de trävaror, hvilka på detta sätt ligga öfver i ett eller flera år i de Norrländska strömmarne, innan de hinna ned till kusten. Jo, naturligtvis ingen annan än leverantören, ty han får härigenom så mycket mindre för sitt virke; och då icke heller köparen kan förtjena något på att inköpta trävaror behöfva flera år för att komma ned till kusten, så är och blir detta en nationalförlust. Det synes mig och *måste* äfven vara odisputabelt att, om banan berör två stora vattendrag, den ovl-korligen har att påräkna en mycket större trafik än om den berör blott ett. Det torde också få anses som en sanning, att ju längre upp i landet trävarorna af banan upphemtas, ju större måste också trafikinkomsten blifva. Om transitobanan skulle gå öfver Östersund och Refsund ned till Torpshammar, och norra stambanan äfven gå från Storvik öfver Torps-hammar, huru skulle den sedan gå från sistnämnda ställe? Jo, då hade man ingen annan utväg än att gå efter den linie, för hvilken jag begär undersökning. Huru illa tager sig ej detta ut. Då skulle trafiken från Norge på Ångermanland nödgas gå genom Jemtland ned till Torpshammar och sedan upp till Jemtland igen för att slutligen i nästan rakt nordlig riktning komma in i Ångermanland. Jag har vidare i min motion uttalat den åsigten, att en jernvägsanläggning efter den af mig förordade norra linien skulle blifva fullt ut lika billig som en dylik efter den södra linien, och såsom stöd för denna min åsigt vill jag endast nämna, att efter den högra eller norra linien förekomma endast två större broar, men deremot efter den södra icke mindre än *fem* sådana, och hvilka efter det upp-gjorda kostnadsförslaget representera en anläggningssumma af 183,255 R:dr. Bron öfver Krokomselven — d. v. s. Liths- eller Indalselven — skulle enligt kostnadsförslaget komma att kosta 95,004 R:dr och blifva 580 fot eller nära 300 alnar lång; vid det så kallade "Tränget" deremot, der jag tänkt mig banan skulle öfvergå samma vattendrag, är strömfåran vid lågt vatten endast 28 alnar bred, hvadan bron *der* följaktligen icke skulle komma att kosta tredjedelen så mycket som vid Krom, alltså en 60 à 70 tusen R:dr billigare. Då härtill kommer, att den norra linien har en jennare terräng och att kommunerna äro beredvilliga att upplåta erforderlig jord och lemna sleepers gratis till bananläggningen, hvilket jord-

egarne efter den södra icke vilja åtaga sig, så torde jag hafva ganska goda skäl för min förmodan om täfningen i prisbillighet de olika linierna emellan. Derjemte bör äfven tagas i betraktande, att det just är norra delen af Jemtland, som mest är i behof af lättade kommunikationer, äfvensom att denna del af provinsen har den största framtid för sig. Jag tillåter mig att i detta afseende uppläsa några rader ur en månadskrift som kallas "Norrländ och dess framtid." I Januarihäftet för i år läses bland annat: "Det torde vara allmännare känt, att i Jemtland finnas ofantliga, till största delen utmärkt goda odlingslägenheter, som den tid, då en ökad befolkning och lättare kommunikationer fås, skola försättas i kultur. Dessa odlingslägenheter äro så stora, att endast i Hammerdahls socken, med en vidd lika med halfva Gotland, två tredjedelar af denna vidd lärer med fördel kunna odlas." Kan man väl ej, vid läsningen af dessa ord, hafva skäl att fråga: bör ej åtminstone *något* afseende fästas vid behofvet af lättad samfärdsel för sådana delar af provinsen. Hafva de ej så mycket större anspråk på statens mellankomst i detta afseende, som detta — man kan kalla det — Sveriges Kalifornien, för närvarande är med hänsyn till tidsenliga kommunikationsanstalter den mest vanlottade delen af hela Jemtland. Den nyssnämnda Hammerdahls socken är nemligen belägen 26 mil från östra kusten, efter allmänna landsvägen räknadt, samt 28 mil från Norges vestra kust.

Jag har förut sökt visa, hvilken omväg trafiken emellan Norge och Ångermanland skulle nödgas taga, derest Sundsvall—Trondhjemsbanan komme att gå utefter den redan undersökta linien, om den norra stambanan komme att från Storvik dragas förbi Torpshammar och vidare norrut genom Medelpad till Ångermanland. Jag vill nu endast tillägga, att jag har svårt för att tro, att den norra stambanan från Storvik kommer att gå efter någon östligare riktning än den öfver Torpshammar, och jag kan icke heller fatta, hvilka fördelar som skulle vinnas med att draga norra stambanan ned åt Sundsvallstrakten, ty derigenom finge de norr och söder om Medelpad belägna provinserna vägen till Jemtland och Trondhjem förlängd med en 4 å 6 mil, hvilket kan undvikas om tiden tages i akt.

Af hvad jag haft äran anföra torde det vara tydligt, att en undersökning förr eller sednare måste försiggå utefter den ofta omnämnda högra eller norra linien; och då det ur ingen synpunkt kan vara klokt att uppskjuta dermed, så vågar jag anhålla, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, behagade bifalla min motion, hvarom jag ock hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition.

Herr Almquist: Det är ostridigt, att vid en anläggning af så stor vigt och betydelse, som den af en jernväg inom orter, der några flera sådana, åtminstone ej inom en ganska aflägsen framtid, lära kunna ifrågakomma, man bör söka utreda och göra för sig fullt klart, genom hvilka trakter en sådan anläggning må verkställas, för att derigenom den största möjliga fördel må beredas, så väl för det allmänna som för de särskilda orter, genom hvilka denna jernväg skall komma att framgå. Det är ock af sådant skäl, och då jag anser den tid icke vara särdeles aflägsen, då man på allvar bör bestämma, genom hvilka orter en jernväg, afsedd för

trafik på Norrland och för befrämjande af de norrländska provinsernas gagn i allmänhet bör dragas, som jag tror att den nu föredragna motionen har mycket skäl för sig. Efter Kongl. Maj:ts förordnande och på statens bekostnad har för detta ändamål en väglinie från Bottniska viken vid Sundsvall öfver Östersund mot Trondhjem blifvit undersökt. Det är visserligen möjligt — ehuru icke sannolikt — att denna redan undersökta linie är den bästa och fördelaktigaste som kan ifrågasättas mellan nyssnämnda ändpunkter: men då man härom alls icke eger någon visshet, och jag, för min del, hyser en annan öfvertygelse i ämnet, anser jag det ock vara af största vikt, att en mer omfattande undersökning kommer till stånd, för utrönande i hvilken sträckning den ifrågavarande jernvägen bör anläggas till befrämjande af det största gemensamma gagn för de orter, hvars bästa den företrädesvis måste afse. Man har inom flera af norrländska länen hållit särskilda sammanträden och genom landstingen lemnat understöd till preliminära undersökningar för att få utrönt den lämpligaste sträckningen af en sådan jernväg. På detta sätt har man kommit till den öfvertygelsen, att det för många af de norrländska orterna skulle medföra större fördelar äfvensom större sannolikhet för den blifvande jernvägen att bära sig, om banan finge en annan riktning än den som angifves genom den på statens bekostnad redan verkställda undersökningen från Sundsvall öfver Torpshammar och Östersund till norrska gränsen mot Trondhjem. Såsom redan den värde motionären yttrat, bör man vid ett sådant företag så mycket som möjligt söka förena de olika orternas intresse. Nu afser hufvudsakligen denna kommunikationsled ett samband, öfver Sundsvall, Östersund och Trondhjem, mellan Bottniska viken och Nordsjön, men en ökad betydelse och förhöjdt värde skulle densamma gifvit vissare, om den jernväg kunde till någon del med sig förena den fortsättning af norra stambanan, som förr eller sednare påtagligen kommer att ega rum från Storvik, vidare norr ut, för befrämjande af samfärdseln och kommunikationen mellan södra och mellersta Sverige med det norra. Det läser nemligen vara obestriddigt, att den ifrågavarande banan skulle kunna beräkna större trafik och högre inkomster, på samma gång betydliga besparingar i anläggningskostnaden för de angifna jernvägarne kunde göras, om den nu ifrågavarande komme att dragas i en något östligare och nordligare riktning från Torpshammar genom Medelpad, Ångermanland och Jemtland, genom hvilken sträckning fortsättningen af den norra stambanan skulle komma att under flera mil sammanfalla med jernvägen mellan Sundsvall och Trondhjem, hvarigenom anläggningskostnad skulle för de båda banorna, den nu ifrågavarande och fortsättningen af norra stambanan, kunna ganska betydligt besparas. Jag tror derföre, att det är af högsta behof påkalladt, att, innan man besluter sig för någon bestämd sträckning af denna bana, en ny och fullständig undersökning i detta afseende göres på statens bekostnad. Man kan visserligen här invända, att det tillkommer de enskilda orterna sjelfva att åstadkomma en sådan undersökning, och jag erkänner äfven i viss mån befogenheten af denna anmärkning. Men då Kongl. Maj:t redan funnit frågan vara af den vikt, att Kongl. Maj:t föreskrifvit undersökning på statens bekostnad i en riktning, så synes mig konsekvensen fordra, att äfven de undersökningar, som vidare kunna erfordras för utrönande af den sträckning, i hvilken jernvägen till

åstadkommande af det mest omfattande och största möjliga gagn, så för det allmänna som för de särskilda orterna, bör anläggas. Jag understödjer således i dess allmänhet motionärens förslag. Men deremot kan jag ej gå in på detaljbestämmelserna i samma förslag, då motionären nemligen föreslår, att denna undersökning skulle verkställas från Torps-hammar öfver Hällesjö, Håsjö, Stugun och Liths socknar, med bibana från lämplig punkt i Liths socken till Östersund, samt derifrån vidare i nord-vestlig riktning till trakten af Hismon i Rödö socken, hvarest banan skulle sammanfalla med den redan förut på statens bekostnad verkställda undersökningen. Den värde motionären föreslår sålunda en bestämd riktning för den undersökning, hvarom han väckt förslag. Men ehuru jag hysar stort förtroende för motionärens kännedom om de angifna orternas beskaffenhet och lokala förhållanden, anser jag det dock vara bäst att ej närmare bestämma, genom hvilka socknar en sådan undersökning bör anställas, utan att lemna till Kongl. Maj:ts bepröfvande genom hvilka trakter och i hvilken riktning undersökningarne böra verkställas för utrönande af banans fördelaktigaste läge. Jag vill således i detta syfte föreslå en ändring i motionärens hemställan. Och utber jag mig alltså, att, jemte yrkande om afslag å Utskottets förslag, få hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition å bifall till följande förslag: "att Riksdagen skall anvisa och till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag af 10,000 R:dr R:mt för bestridande af kostnaderna för en jernvägsundersökning från Torps-hammar genom Hällesjö, Håsjö, Stugun och Liths socknar, eller genom andra delar af Wester-Norrlands och Jemtlands län, som för en blifvande jernväg från trakten af Torps-hammar till den förut undersökta linien i trakten af Hismon i Rödö socken med bibana från lämplig punkt i Lith till Östersund kan befinnas bäst befrämja så väl det allmännas som berörda orters framtida gagn och nytta."

Herr Östman: Att Norrland har rättmätiga anspråk att få, i den mån statens tillgångar det medgifva, en stambana dragen till sin provins lärer väl ingen våga förneka, men frågan är om rätta sträckningen för en sådan bana att kunna med den minst möjliga kostnad gagna det allmänna intresset. Motionären har föreslagit ny undersökning af den så kallade Torps-hammar-banan, och för min del delar jag motionärens åsigt, ty enligt mitt förmenande bör stambanan dragas längre norrut än i den riktning, som blifvit undersökt, för att kunna gagna det allmänna intresset i Norrland, och huru sannt det än må vara, att undersökningar kosta pengar, så är det ock en sanning, att hvad man påkostar undersökningar, så bespar man i anläggningskostnad, och vill jag således förena mig i den af motionären uttalade mening.

Herr Hans Andersson: Jag anhåller endast att, med återtagande af mitt förra yrkande, få förena mig i det förslag till beslut, som nyss af Herr Almquist blifvit formuleradt.

Grefve Posse: Stats-Utskottet har visserligen icke förbisett, att den ifrågasatta jernvägsanläggningen i allmänhet är af mycken vigt och sär-skildt

skildt af stort gagn för de norra orterna. Men Utskottet har icke heller förbisett, att den nu gjorda framställningen i afseende å en jernvägsundersökning är temligen olik mot de förslag och yrkanden i detta hänseende, som Utskottet i allmänhet fått emottaga. Det är nemligen vanligt, att, då flera olika orter samfäldt önska åstadkomma en jernvägsförbindelse, dessa orter sjelfva vidtaga de förberedande åtgärder, som äro nödiga för att få utrönt den lämpligaste sträckningen af en sådan bana. Det har åtminstone varit fallet öfver allt annorstädes, att man genom enskilda bidrag verkställt dessa preliminära undersökningar, och jag kan ej inse något egentligt skäl, hvarföre undantag från denna regel nu bör göras. Skulle man på dylika yrkanden genast vara beredd att anslå medel för undersökningar af jernvägsanläggningar i allmänhet, så torde äfven Kammarerna få förbereda sig på att förslag i enahanda syfte inkomma från ganska många orter. Det kan nemligen för hvilka trakter som helst vara ganska angenämt, att på statens bekostnad få utredt, om en jernvägsanläggning skulle bära sig eller ej. Då härtill kommer, att det nu föreliggande förslaget tillkommit, såsom mig synes, på temligen lösa grunder, tror jag ej heller att något synnerligt skäl finnes för Kammarerna att bifalla den föredragna motionen, hvarföre jag ock tillstyrker att Kammarerna behagade godkänna Utskottets förslag.

Herr Jan Andersson: Jag kan icke förneka, att motionären haft ganska stora skäl att väcka den nu föredragna motionen. Men jag ber på samma gång få upplysa, att auledningen, hvarför Utskottet nu afstyrkt detta förslag, är den, att Utskottet ansett, att man i allmänhet ej på förhand bör lemna anslag till dylika undersökningar af enskilda jernvägsanläggningar. Den första förberedande undersökningen bör väl bekostas af de kommuner, genom hvilka banan skall dragas. Jag fruktar såhunda, att, derest det nu begärda anslaget beviljades, dylika anspråk på erhållande af statsbidrag för jernvägsundersökningar skulle framkomma till Riksdagen äfven från många andra trakter af landet. Å andra sidan vill jag dock icke bestrida, att billigheten talar för beviljande af motionärens begäran, och detta tror jag så mycket mer, som jag ej har den ringaste anledning att betvifla, att den af motionären förordade undersökningen verkligen är af den stora vikt som han i sitt anförande nyss framhållit. Jag vill för närvarande hvarken yrka bifall eller afslag å Utskottets hemställan utan endast uttala den åsigt, att Utskottet bort egna denna frågas behandling något större uppmärksamhet än nu varit förhållandet.

Herr Liss Olof Larsson: Då ifrågavarande motion förekom på afdelningen, var jag af den meningen, att man hade bort tillstyrka bifall till densamma, i det syfte som af Herr Almquist nyss blifvit föreslaget; men då jag var ensam om denna mening inom afdelningen, så ville jag ej heller påyrka något sådant, då frågan förekom till afgörande i Utskottets plenum. Såsom skäl mot bifall till det föreliggande förslaget har man anfört, att det är af vikt att sådana förberedande undersökningar bekostas af de kommuner sjelfva, genom hvilka jernvägen kommer att dragas. Äfven jag är i allmänhet af samma mening, men jag ber dock att få fö-

sta Kammarens uppmärksamhet derpå att förhållandet gestaltar sig något olika mellan nu ifrågavarande bansträckning och öfriga jernvägsanläggningar. Det är nemligen nu icke fråga om en vanlig jernbana, utan om en sådan, som skall bereda ett samband emellan Norge och de nordligare delarne af vårt eget land. Denna bana är således af större omfång och betydelse än vanliga ortbanor. Dessutom bör man äfven fästa afseende vid den omständigheten, att redan på statens bekostnad undersökning visserligen blifvit verkställd af denna jernvägsanläggning, men blott efter en enda linie. Det förefaller mig sålunda som dessa penningar snart sagdt äro att betrakta som bortkastade, då det ju ej är någon garanti för att just den redan undersökta sträckningen är den bästa och fördelaktigaste. Men det är en annan omständighet, och hvilken äfven blifvit påpekad i Utskottets utlåtande, som gjort att jag ej reserverat mig mot det slut, hvartill Utskottet kommit. Denna omständighet består deruti, att man väl torde få vara förvissad derom att, innan det blir afgjort, huruvida staten eller ett enskildt bolag skall bygga denna bana, hvarken staten eller enskilde lära uraktlåta att vidtaga de första förberedande undersökningarne. Blir det nu staten som skall bygga banan, så bör naturligtvis äfven staten bekosta en närmare undersökning af den lämpligaste sträckningen för denna anläggning. Skall åter ett enskildt bolag bekosta detta företag, så måste det ju ligga i bolagets eget intresse att se till, det banan får en så fördelaktig riktning som möjligt. Då det nu emellertid ej är afgjort, *när* denna bana kommer att byggas, och ej heller *hvem* som skall bygga densamma, så har jag ansett detta utgöra skäl för mig att ej afgifva reservation mot Utskottets förslag, ehuru jag eljest ej skulle finna det vara olämpligt, om Riksdagen, som redan bekostat undersökning efter *en* linie, nu ville anslå ett erforderligt belopp för ännu en ytterligare undersökning af den lämpligaste sträckningen för den ifrågasatta jernvägsanläggningen.

Herr Lithner: Jag hade ej tänkt yttra mig i denna fråga, utan helt enkelt instämma i det slut hvartill Utskottet kommit. Men då, på grund af de yttranden som nu afgifvits, det skulle kunna synas, som den allmänna meningen bland representanterne från den ort som är ifråga lutade till obetingadt bifall af motionen, så återstår för mig, som är af något olika tanke mot motionären, ej annat val än att med ett par ord fästa Kammarens uppmärksamhet på, hvilken konsekvensen skulle blifva om Riksdagen nu bifölle motionärens förslag. Motionären utgår från den förutsättning, att det vore alldeles gifvet, att den norra stambanan, *om* och *när* den en gång kommer att fortsättas från Storvik, skall komma att utmytna i Ljungans floddal vid Torpshammar, hvarest den sålunda skulle komma att sammanträffa med den projekterade jernvägssträckningen Sundsvall-Östersund-Trondhjem. Jag får härvid anmärka, att det alldeles icke är så gifvet, att en blifvande fortsättning af den norra stambanan från Storvik skall komma att gå förbi Torpshammar. Tvärtom äro meningarne inom de särskilda norrländska landskapen mycket delade i afseende på denna sak. Ganska många finnas både inom Helsingland, Medelpad och Ångermanland, hvilka anse, att den norra stambanan, om och när den någon gång kommer att fortsättas från Storvik, bör från sist-

nämnda punkt få en mera östlig riktning genom Medelpad och Ångermanland och på ett ej särdeles stort afstånd från kusten. Skulle nu denna sistnämnda mening till slut blifva den segrande, så vore ju också hela det nu begärda anslaget, derest det beviljades, på förhand alldeles ändamålslost bortkastade penningar. Jag anser följaktligen den nu föredragna motionen vara alldeles för tidigt väckt, och jag beklagar verkligen, om härigenom något frö till oenighet mellan norrländingarne i afseende å deras gemensamma intressen skulle uppstå. Jag tror, att man med beviljande af det nu begärda anslaget kan låta anstå till dess det visar sig, att norra stambanan verkligen kommer att fortsättas längre än till Storvik, samt i hvilken riktning den från sistnämnda ställe kommer att dragas.

Hvad slutligen vidkommer det af Herr Almquist nyss framställda modifikationsförslag, så förefaller det mig ganska underligt, att han vill att den föreslagna nya undersökningen skall antingen sträcka sig i den af motionären föreslagna riktningen eller ock, såsom orden lyda, "*genom andra delar af Wester-Norrlands och Jemtlands län till samma ändpunkt*", i trakten af Hismon i Rödö socken, hvarest de båda föreslagna linierna skulle sammanfalla. Oaktadt jag sjelf bor i Torp, och sålunda noga känner dessa trakter, kan jag ej förstå, huru man, derest man verkligen ämnar draga en jernväg från Torpshammar framemot Östersund, har någon annan väg att gå än antingen den af motionären omtalade Refsundslinien, som redan är undersökt, eller ock den nu af motionären föreslagna. Några "*andra delar*" af Wester-Norrlands län än de, som ligga vid endera af dessa sträckningar, stå icke att anträffa, med mindre än man vill draga banan tillbaka österut eller ock gå genom idel omarker med den.

Jag upprepar emellertid att jag för närvarande anser frågan för tidigt väckt, och att jag i denna omständighet finner det förnämsta skälet att anhålla, det Kammaren behagade bifalla Utskottets hemställan.

Herr Almquist: Den siste ärade talaren yttrade, att han ansåg denna fråga vara för tidigt väckt, emedan det ännu ej vore afgjort, i hvilken riktning den norra stambanan från Storvik bör dragas, och det derförinnan vore olämpligt att anställa någon undersökning för den riktning samma jernvägsanläggning kan böra erhålla ofvanom Sundsvall—Torpshammar-banan. Jag är af en helt olika åsigt, ty jag tror att, om man dröjer härmed till dess att riktningen af norra stambanan från Storvik och vidare norr ut blifvit bestämd, det är mer än sannolikt att riktningen för den nu ifrågavarande banan från Torpshammar åt Östersund då redan blifvit både bestämd och dess anläggning påbörjad; men det är just för att få sistberörda jernvägssträckning förlagd på sådant sätt, att största allmänna gagn deraf må vinnas, och möjligen i en sådan riktning, att norra stambanans fortsättning genom Medelpad och någon del af Ångermanland dermed kan förenas, som jag anser det vara af största vigt att så snart som möjligt få en fullständig och noggrann undersökning verkställd för utrönande af den sträckning som bör gifvas banan från Torpshammar för vinnande af de största möjliga fördelarne af densamma. Dröjer man härmed till dess fortsättningen af norra stambanan blifvit bestämd, då banan från Torpshammar mot Östersund, efter den nu undersökta linien, under tiden säkerligen blifvit påbörjad, så förfelas helt och

hållet det ändamål man afser med den nu föreslagna undersökningen. Jag hoppas att det af talaren anförda skälet för ett uppskof i denna fråga nu blifvit vederlagdt och tror att hans anförande endast är att anse såsom ett försök att undanskjuta frågan i ändamål att derigenom undvika en täflan mellan de olika orterna om den bansträckning som kan af dem finnas lämpligast och bäst. Samme ärade talare anmärkte derjemte, att, i händelse ifrågavarande bana ansåges böra gå i en nordligare riktning än den redan undersökta sträckningen, han icke kunde fatta att banan skulle kunna ifrån Torpshammar dragas i annan riktning, än den af motionären föreslagna. Det är väl möjligt att tekniska svårigheter kunna möta för banans utläggning i en annan riktning, men jag förmodar att så tillförlitliga undersökningar derom hittills icke blifvit gjorda, att icke vid en noggrann undersökning i berörda afseende, det kunde befinnas möjligt att, utan allt för stora svårigheter, anlägga jernvägen i en annan riktning. Nu är just fråga om att få undersökning verständig för utrönande i hvilken riktning banan skulle kunna dragas till den största fördel för det allmänna, utan hänsyn till enskilda ortintressen. Det är således icke sagdt att den bana, som den ärade talaren synes intressera sig för, icke skall komma till stånd; om nemligen vid en blifvande undersökning skulle visa sig, att den af honom förordade riktning vore den för det allmänna mest fördelaktiga, blir säkerligen hans önskau uppfylld, och om det skulle utrönas att en annan riktning är fördelaktigare för de norra orterna, så är jag öfvertygad derom, att samme ärade talare skulle vara den förste, som röstade för en bana i denna riktning. En sådan fullständig utredning af frågan kan emellertid endast genom en noggrann undersökning åstadkommas och det är blott detta man för det närvande önskar.

I anledning af Herr Grefve Posses yttrande, att de orter, som komma att draga nytta af jernvägsanläggningen, borde sjelfva göra något för åstadkommande af en undersökning rörande den rätta riktningen och att man genom att frångå en sådan princip lätteligen kunde komma in på en farlig afväg samt föranleda, att från en mängd olika orter framkomme anspråk på anställandet af dylika undersökningar på statens bekostnad, ber jag att, med erkännande af riktigheten af denna åsigt, få meddela den upplysning, att nu ifrågavarande orter, långt ifrån att visa sig likgiltiga eller förblifva överksamma i sådant afseende, tvärtom gjort ganska stora uppoffringar genom att under några år hafva bekostat icke obetydliga okulärundersökningar, af hvilka framgått, att äfven andra sträckningar än den på statens bekostnad undersökta synas vara fördelaktiga. Den *slutliga* undersökningen har dock orten icke gjort, när man trott sig kunna hafva anspråk derpå, att då staten redan bekostat undersökning i en riktning, den äfven, då okulärundersökningar i andra riktningar förut anställdes, borde på sin bekostnad låta undersöka dessa sednare, på det att man derigenom skulle kunna erhålla en fullständig utredning till ledning vid bedömandet af den sträckning, som vore för det allmänna af *största* fördel.

Jag har ej kunnat undgå att fästa min uppmärksamhet vid den motivering, som ligger till grund för Utskottets beslut i denna fråga, när det synes mig som om Utskottet deruti gjort sig skyldigt till en motsägelse. Utskottet yttrar nemligen till en början att det "icke förbisett be-

hofvet deraf, att, innan anläggningen af en jernväg med större utsträckning företages, noggranna undersökningar i såväl tekniskt som topografiskt och statistiskt hänseende verkställas för utrönandet af den sträckning jernvägen bör erhålla för att bäst uppfylla det med densamma afsedda ändamålet“, men säger vidare, att “Utskottet, vid det förhållande, att ännu icke är afgjordt, om och när en jernväg från Torpshammar i någon af de utaf motionären antydda riktningar må komma till utförande, ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningen om beviljandet af ett särskildt anslag för det i motionen uppgifna ändamål.“ Då Utskottet således i förra delen af sin motivering erkänt behofvet af en undersökning för det ifrågavarande ändamålet, och denna gifvet måste föregå beslutet om banans anläggning och om dess sträckning, synes den sednare delen af betänkandet icke öfverensstämmande med de i den förra uttalade åsigtterna. I öfrigt och då Utskottet synes hafva uppfattat ifrågavarande sak blott såsom en tidsfråga samt förklarar att tiden för en jernvägsanläggning från Torpshammar ännu icke är inne, synas dessa omständigheter häntyda på att Utskottet icke egt full kännedom om frågan, enär preliminärkontrakt redan varit uppgjorda för byggandet af en jernväg från Sundsvall till norska gränsen och en sådan bana således blifvit på fullt allvar ifrågasatt, vid hvilket förhållande det synes mig icke vara för tidigt att söka åvägbringa en undersökning till utrönande huruvida icke denna jernväg kunde med större fördel för det allmänna läggas i en annan riktning än den hittills föreslagna. Jag har velat anföra detta såsom ett skäl för min förmodan, att Utskottet icke förskaffat sig fullständig kännedom om för handen varande förhållanden och icke heller uppfattat frågans nuvarande standpunkt.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionärens förslag med den deri af mig förut gjorda modifikation.

Herr Gumælius: Då i fjol en flerårig strid om jernvägssystemet och om statens befattning med jernvägsbyggande omsider utkämpats, kunde man hafva haft anledning att hoppas, att Riksdagarne derefter skulle för ett eller annat år få vara befriade från dylika strider. Detta hopp synes dock redan vilja komma på skam. Och det kan just icke förvåna, att enskilda motionärer ännu framkomma med förslag i afseende på nya jernvägsanläggningar, ja till och med om jernvägsundersökningar på statens bekostnad, enär stora ortutressen betinga sådana försök. Icke heller bör det förvåna att, såsom en talare redan påpekat, den hittills rådande enigheten mellan representanterne för de norrländska länen just i jernvägsfrågor nu synes vara på väg att försvinna. Erfarenheten visar nemligen, att ett likartadt förhållande eger rum öfver allt, sålunda att enigheten räcker ända till dess man lyckats genomdrifva byggandet af en jernväg till närheten af sin ort, men att, då fråga uppstår om jernvägens sträckning inom orten, enigheten försvinner och lemnar rum för ett så beskaffadt förhållande, som man plägar beteckna med uttrycket: “hand i hår och knif på strupe.“ Men om än icke detta är förvånande, må man väl förundra sig öfver den tvehågsenhet, som i denna fråga uppenbarat sig hos ett par af Stats-Utskottets ledamöter, hvilka redan haft ordet. Den sednaste af dessa talare, Herr Liss Olof Larsson, framkom med det påstå-

endet, att då staten i afseende på ifrågavarande jernvägsanläggning redan bekostat undersökning i *en* riktning, deraf följde att staten borde på sin bekostnad anställa undersökningar i andra, kanske i flera riktningar. Ja, det visar sig häraf, att då man kommit in på det systemet att från statens sida tillmötesgå enskilda anspråk, framkallar detta blott nya anspråk. Den ärade talaren tillade att det vore naturligt, att, då staten bygger en jernväg, staten också måste bekosta undersökningen om den sträckning i hvilken jernvägen lämpligast bör dragas, och att, då den enskilde bygger en jernväg, han äfven lär bekosta sådan undersökning. Af detta yttrande kan man draga den slutsats att, om än ytterligare statsmedel nu anvisas för den ifrågasatta nya undersökningen, staten ock derigenom, åtminstone enligt denne statsutskotts-ledamots mening, hvilkens mäktiga stämman aldrig förfelar att utöfva sitt inflytande på Kammaren, likasom hans ord lär väga rätt mycket i Utskottets rådslag, förklarar att, då man sagt A, måste man säga B, eller med andra ord, att då staten bekostat undersökningar, den äfven förbundet sig att bygga en jernväg, åtminstone i en af de undersökta riktningarne. Med detta perspektiv framför mig, och då jag ej är redo att tillförbinda staten dessa norrländska banors byggande, är det mig omöjligt att bifalla motionärens förslag och jag yrkar således bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hans Andersson: Med anledning af Herr Grefve Posses yttrande, att de kommuner, som intressera sig för saken, borde sjelfva bekosta en undersökning till utrönande i hvilken sträckning ifrågavarande jernbana borde lämpligast dragas, ber jag att få nämna att den ingenjör, som fick i uppdrag att verkställa undersökning för en jernvägsanläggning från Torpshammar till norska gränsen, hade instruktion att gå från Torpshammar antingen *direkt* eller *indirekt* öfver Östersund. Hade nu denne ingenjör vid sin ankomst till Norrland kommit i beröring med personer, som intressera sig för en nordligare riktning af banan, så hade sannolikt den *norra* linien blifvit den undersökta, och den *södra* deremot *icke*; instruktionen lade ej något hinder i vägen för, att så kunde hafva skett. Det var naturligt, att ingenjören, i ett för honom så obekant land, icke kunde ega fullständig lokalkännedom af de trakter som kunde komma i fråga, utan måste rätta sig efter den upplysning som lemnades. Jag ville endast nämna detta, på det en hvar må kunna finna, att det icke är i oträngdt mål som anslag begäres, utan att det må vara staten, och ej kommunerna utefter den ifrågavarande linien, som bör bekosta undersökningen; ty billighet och rättvisa fordra det.

Herr O. Wikström: Då det otvifvelaktigt ligger såväl i statens, som Norrlands intresse, att en jernvägsförbindelse emellan Sundsvall och Trondhjem så snart som möjligt kommer till utförande, men åsigterna om den lämpligaste riktningen för banan synas bland representanterne för de norrländska länen vara stridiga, hvarigenom nämnda förbindelse säkerligen för ganska obestämd tid undanskjutes, är jag för min del öfvertygad derom, att det bästa sättet att förhindra ett ofördelaktigt uppskof och på samma gång förekomma det af en föregående talare förebådade sorgespelet af norrländingarnes oenighet vore att bevilja anslag till den ifråga-

sätta ytterligare undersökningen om denna banas sträckning. Jag tillåter mig således förorda motionärens förslag med den af Herr Almquist deri gjorda modifikation, och jag föreställer mig att ifrågavarande anslagsfordran icke kan anses obefogad, då staten icke ännu i och för jernvägsanläggningar i Norrland gjort nämnvärd uppoffring.

Herr Hörnfeldt: Ehuru jag icke vill bestrida nyttan af den utaf motionären föreslagna och af Herr Almquist i hufvudsakliga delar förordade undersökning, synes det likväl mig böra medgifvas, att Utskottet för närvarande svårigen kunnat komma till annat resultat, än det, hvarpå Utskottets hemställan utgår. Behovet af sådana undersökningar i allmänhet har blifvit af Utskottet erkändt, men då man tager i betraktande det förhållande att jernvägen till Storvik icke kan fulländas förr än år 1876 och att man först då får tillfälle att tänka på densammas fortsättning till Torpshammar, så synes det icke vara så särdeles brådskande att nu anställa en undersökning för anläggandet af en jernväg från sistnämnda ort till norska gränsen. Detta har varit ett hufvudsakligt skäl för mig att biträda Utskottets beslut. I öfrigt må man besinna att Kongl. Maj:t redan har till sitt förfogande tillräckliga medel för en ny undersökning, utan att något särskildt anslag för sådant ändamål nu erfordras.

Jag får derföre för min del yrka bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats, dels att Utskottets hemställan måtte bifallas och dels att, med afslag å samma hemställan, det förslag måtte godkännas, som Herr Almquist framställt.

Då propositionen på det först anförda yrkandet förklarades vara besvarad med öfvervägande ja, begärdes votering, som alltså företogs enligt en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess utlåtande N:o 23,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets heställan, beslutit:

att Riksdagen skall anvisa och till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag af 10,000 R:dr R:mt, för bestridande af kostnaderna för en jernvägsundersökning från Torpshammar genom Hällsjö, Håsjö, Stugun och Liths socknar, eller genom andra delar af Wester-Norrlands och Jemtlands län, som, för en blifvande jernväg från trakten af Torpshammar till den förut undersökta linien i trakten af Hismon i Rödö socken, med bibana från lämplig punkt i Lith till Östersund, kan befinnas bäst befrämja såväl det allmännas som berörda orters framtida gagn och nytta.

Voteringen utföll med 119 ja mot 42 nej, till följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 5.

Företogs till afgörande Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 24, i anledning af Riksdagens år 1871 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

Utskottets samtliga hemställanden biföllos;

N:o 25, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående statsverkets spannmålsrörelse, undsättningsfonden och f. d. magasinsfonden;

Lades till handlingarne;

N:o 26, i anledning af väckt motion, angående restitution till landtbrukaren P. A. Sandstedt af tillverkningsafgift för bränvin.

Bifölles.

§ 6.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

Vid *punkten 1* afgåfvos yttranden af:

Herr O. B. Olsson: Ehuru jag i Utskottet icke reserverat mig mot denna punkt, måste jag likväl nu, på grund af de upplysningar jag sedermera erhållit, afstyrka bifall till densamma. Ifrågavarande Direktör Östberg är 66 år gammal, har tjenat staten i 45 år, deraf 26 år vid Dalregementet och 19 år vid fångvärdens. Sedan han erhållit afsked från sin fanjunkarebefattning vid Dalregementet, uppbär han derifrån en årlig pension af 180 R:dr, som troligen kommer att ökas till 400 R:dr. Dessutom är det nödvändigt för Riksdagen att fatta en bestämd princip i afseende på pensioners beviljande och icke fortfarande, såsom hittills skett, antingen afslå allt hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende fordrat eller också bevilja pension till belopp motsvarande fulla lönen. Det sistnämnda kan icke vara riktigt, då det är klart, att lefnadskostnaderna efter afskedstagandet måste blifva mindre. I enlighet härmed anser jag att den ifrågavarande pensionen bör nedsättas med en tredjedel och yrkar alltså, att Direktören Östberg må beviljas en pension af 1,000 R:dr.

Herr Jonas Jonasson: Jag förmodar att det för alla är bekant att, så långt minnet når tillbaka, ett stort missnöje med det oriktiga pensionsväsendet herrskat i landet, och så länge Riksdagen fortfarande beviljar pensioner, kan man ej förvänta en förändring i detta hänseende. För några dagar sedan, då det var fråga om mantalspenningarnes afskaffande, yttrade åtskillige talare, att den fattige arbetaren lätt kunde förskaffa sig medel till denna obetydliga utgift angingen genom att lägga åsido en half daglön eller ock genom att svälta en dag. Några sådana anspråk ställer man dock icke på tjänstemännen, hvilka icke behöfva inbespara en daglön

eller svälta för att bereda sig tillgångar till sitt uppehälle på sin ålderdom, ty om tjänstemannen indrager blott en hundradel af sin öfverflödiga lyx, några teaterbiljetter eller ett biljardparti kan han inbespara tillräckligt för att betrygga sin ålderdom. Många tjänstemän äro dessutom sjelfva orsaken till att de i förtid blifva odugliga för sin tjänst. De anse icke behöfligt göra några besparingar, då de veta att de skola få pension af staten. Jag anser, för min del, det nuvarande pensionsväsendet icke vara förenligt med billig och klok hushållning och jag skulle helst yrka afslag å den förevarande punkten, men då en talare yrkat att pensionen ned-sattes till 1,000 R:dr, förenar jag mig med honom.

Herr Falk: Kongl. Maj:t har på skäl, som i den Kongl. propositionen blifvit anförda, föreslagit, att Direktören Östberg måtte berättigas att från och med månaden näst efter den, då han erhöle afsked, uppbära en årlig pension af 1,500 R:dr. Utan att någon ledamot deremot reserverat sig, har Stats-Utskottet tillstyrkt, att den begärda pensionen må af Riksdagen bifallas, och jag hemställer om icke Kammaren skulle finna kloketen bjuda att bifalla Utskottets hemställan. Direktör Östberg är, såsom af Kongl. Maj:ts proposition synes, född år 1805, har tjänat staten sedan den 14 Mars 1825, således i 47 år, och har bestridt direktörstjänsten vid länsfängelset i Falun sedan den 2 April 1852. Östberg har således både uppnått den lefnadsålder och varit så länge anställd i statens tjänst, som för andre civile embets- och tjänstemän erfordras för att komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten. Härtill kommer nu, att Östberg är sjuklig och börjat lida af försvagad hörsel, hvilket naturligtvis måste göra honom mindre lämplig att sköta den viktiga tjänst han innehar. Hans ekonomiska omständigheter tillåta honom emellertid icke att taga afsked, såvida icke den föreslagna pensionen 1,500 R:dr bifalles, hvarföre han måste tjena kvar, så länge han möjligen kan. Det kan icke vara klokt att på detta sätt tvinga en gammal tjänsteman att tjena kvar, sedan ålder och aftagande krafter gjort honom olämplig för sin befattning, och jag hemställer därför, att Kammaren ville bifalla Stats-Utskottets förslag.

Herr Grefve Posse: Det är väl obestriddigt att det skulle vara en stor lycka att förr eller sednare få pensionsväsendet i allmänhet ordnad, men, såsom Herrarne veta, hafva de ansträngningar, som för detta ändamåls vinnande från representationens sida blifvit gjorda, endast ledt till nedsättande af en komité, så att frågan i sin helhet ännu icke är ordnad. Den omständighet, att man afvaktar en bättre anordning kan icke i och för sig utgöra ett berättigadt skäl för staten att befria sig från den hittills öfliga pensioneringsskyldigheten. Man bör dessutom taga i betraktande, att pensionsväsendet, hur obehagligt det än må vara, likväl medför den fördel, att lönerna kunna hållas lägre, derföre att embetsmännen kunna motse pension, när de blifvit uttjenta. Utan tvifvel kommer pensionsväsendet, hur det än må blifva ordnad, att kosta statsmedel under namn af antingen pension eller lönetillskott.

Hvad nu särskildt de vid fångvården anställde embets- och tjänstemän beträffar, har Kongl. Maj:t vid 1862—1863 årens riksdag föreslagit, att de måtte berättigas att vid afskedstagande erhålla pension på indrag-

ningsstat, men denna framställning vann icke Rikets Ständers bifall. Det torde därför nu icke vara någon annan utväg än att, då en tjänsteman vid fångvärdens uppnått den lefnadsålder och tjänat så lång tid, som erfordras för andre civile tjänstemän för att komma i åtnjutande af pension, Riksdagen för hvarje särskildt fall, sådant kommer i fråga, pröfvar huruvida han bör sättas i paritet med statens öfrige tjänstemän, hvilka vid 65 års ålder och efter 40 års tjänstgöring äro berättigade till pension. Direktör Östberg är öfver 65 år gammal och har mer än 45 år varit i statens tjänst. Redan dessa omständigheter hafva utgjort tillräckligt skäl för Utskottet att tillstyrka den begärda pensionen och ytterligare anledning härtill har Utskottet funnit i det förhållande att, såsom genom läkarebetyg blifvit styrkt, Östberg är sjuklig och lider af en åkomma, som gör honom mindre tjänstbar.

Slutligen får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke kan vara gagneligt för staten att låta gamla tjänstemän alltför länge bestrida sina befattningar. Om de icke erhålla pension, blir den praktiska följden att de stanna kvar utan att kunna göra tjänst, men försumma därför icke att uppbära lönen, och en annan måste förordnas att sköta tjänsten, och under sådana förhållanden blir det icke större kostnad för staten att bevilja pension.

På grund af hvad jag nu anfört hemställer jag, att Kammaren ville bifalla Stats-Utskottets förslag om pension åt Direktören Östberg.

Herr L. J. Hierta: Då redan flere ledamöter talat för den ifrågavarande pensionen och särskildt Stats-Utskottets Ordförande framlagt fullgiltiga skäl för densammes beviljande, skulle jag icke hafva förlängt diskussionen, om jag icke begärt ordet före nämnde Herrar och egentligen med anledning af en föregående talares yttrande, att tjänstemännen sjelfve kunde bereda sig tillräcklig utkomst på sin ålderom endast genom att inbespara en eller annan teaterbiljett. Denna anmärkning kan dock icke ega tillämpning på den, som bor i Falun, der det icke finnes någon teater. Då en fängelsedirektör är 66 år gammal och hör illa, kan det icke vara olämpligt att staten håller honom skadeslös för det han ej tjänar kvar längre. Jag får därför yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Åke Andersson: Jag har aldrig satt mig emot någon pension, då nöden och ömmande omständigheter fordrat dess beviljande. Om Direktören Östberg är nödställd och i behof af pension, derom upplyser statsrådsprotokollet icke något, och, om sådant varit förhållandet, hade det väl der blifvit omnämndt. Jag kan i öfrigt för min del icke gilla att han skall åtnjuta hela lönen i pension, utan yrkar i likhet med Herr O. B. Olsson, att pensionen nedsättes till 1,000 R:dr, hvartill jag finner så mycket mera skäl, som Östberg redan uppbär pension uti en annan anstalt, hvilken framdeles kommer att förhöjas.

Herr Statsrådet Wærn: Med anledning af yttranden, som blifvit fällda i afseende på pensionsfrågans ställning, vill jag nämna att något i denna fråga icke kan åtgöras förr än civilstatens fullmäktige, som samlas i höst, afgifvit sitt utlåtande och att således någon Kongl. Maj:ts propo-

sition i ämnet icke kan väntas förr än nästa riksdag. Men man kan icke med säkerhet förutse, att pensionsväsendet då blir regleradt, emedan det icke är säkert, att fullmäktige ingå på ett förslag, som sedan Kongl. Maj:t och Riksdagen kunna finna antagligt. Under afvaktan på frågans ordnande kan man emellertid icke förfara på annat sätt än hittills varit brukligt och efter de grunder, Ordföranden i Stats-Utskottet anfört.

Hvad angår yrkandena, att Direktören Östberg icke måtte erhålla hela sin innehafvande lön i pension, vill jag nämna att det är en bestämd regel, att när lönen icke uppgår till mer än 3,000 R:dr, erhålles hela detta belopp i pension, men när lönen utgår öfver 3,000 R:dr, endast fyra femtedelar deraf. Då nu Direktören Östbergs lön icke uppgår till mer än 1,500 R:dr, skulle en orättvisa vederfaras honom, om han icke erhöle hela lönen i pension och jag får derföre anhålla, att Kammaren ville bevilja det af Kongl. Maj:t äskade och af Stats-Utskottet tillstyrkta beloppet.

Herr O. B. Olsson: Om det redan finnes en gifven lag, att embets- och tjänstemän skola hafva hela lönen i pension, när den icke uppgår till mer än 3,000 R:dr, så vet jag icke hvad det skall tjena till att Riksdagen beviljar pensioner. Regeringen kunde då göra detta Riksdagen oåtspord. Kongl. brefvet den 12 November 1823 stadgar väl, att civile embets- och tjänstemän i allmänhet äro berättigade att å allmänna indragningsstaten erhålla pension vid 65 års ålder, då, efter 40 års tjänstgöring, deras sjuklighet eller försvagade helsotillstånd genom läkareattest styrkes, men om detta stadgande vore tillräckligt, vet jag icke hvad representationen hade att göra med pensionsfrågor. För öfrigt återkommer jag till mitt påstående, att det i förevarande, som i öfriga fall är öfverflöd och slöseri att bevilja hela lönen i pension. Direktören Östbergs lefnadskostnader måste blifva mindre, då han slipper sköta sin tjänst, och om han får två tredjedelar af lönen i pension, kan detta vara alldeles tillräckligt, synnerligast som han ur en annan kassa redan har 180 riksdaler i pension och kan vänta mera. Kongl. Maj:ts proposition upplyser väl, att hans helse är *försvagad*, men säger icke att den är så medtagen, att han ej förmår vidare sköta sin tjänst. Han har väl uppnått en temligen hög ålder, men äldre tjänstemän finnas, som fortfarande utöfva sina befattningar. Jag vidhåller mitt yrkande att pensionen må nedsättas till 1,000 R:dr.

Herr Jöns Pehrsson: Frågan har väl länge nog blifvit diskuterad, men då man tyckes ånyo vilja acceptera den principen, att hela lönen bör beviljas i pension, vill jag häremot nedlägga min protest, ty, om man förfar på detta sätt, gör man arbetet intet värdt. Då Utskottet i andra fall anser 400 R:dr vara tillräcklig pension att lefva på, borde väl 1,000 R:dr vara nog för ifrågavarande fängelsedirektör. Då han är gammal och icke kan sköta sin tjänst, må han väl hafva den humaniteten att taga afsked. På de skäl, som af Herr Ola Bosson Olsson blifvit anförda, yrkar äfven jag att pensionen måtte nedsättas till 1,000 riksdaler.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det vore sannerligen väl, om, så-

som en af Statsrådets ledamöter nyss antydte, man kunde vänta att snart få förhållandet regleradt, så att man sluppe för hvarje riksdag tala om pensioner till statens embets- och tjänstemän. Det är i sanning sorgligt, att staten skall vara en understödsanstalt för dessa personer, då de icke längre förmå att sköta sin tjänst.

Man har sagt, att den här ifrågavarande tjänstemannen vore på det 67:de året och sedan år 1825 varit anställd i statens tjänst, deraf i 20 år såsom fängelsedirektör samt att han numera är sjuklig och ur stånd att tillbörligen sköta den befattning han innehar. Jag erkänner gerna att detta må vara en sanning och att det derjemte är en ganska ledsam omständighet, att personen i fråga nu är i en sådan belägenhet, att han nödgas af staten begära understöd för sin framtida bergning, men å andra sidan ber jag dock få anmärka, att under den tid han varit verksam i statens tjänst såsom fängelsedirektör han uppburit för hvarje af de många åren en inkomst af 1,500 R:dr och derjemte förut haft en annan befattning, som icke allenast beredt honom inkomster under tjänstetiden, utan äfven särskild pension till ett icke obetydligt belopp, hvarigenom han väl utan vidare bidrag af staten borde kunna vara försörjd äfven på gamla dagar. Jag tror derföre, att man alltför väl utan någon obillighet eller crättvisa emot honom kan föreslå och äfven besluta den nedsättning i det af Utskottet honom till fördel här tillstyrkta anslaget till det belopp, som den förste talaren yrkat.

Jag är för öfrigt ur principiel synpunkt af den åsigt, att hela detta pensionsväsende för statens embets- och tjänstemän är oriktigt och bör upphöra, ty jag är öfvertygad, att desse lika väl som andra enskilde medborgare både kunna och böra under sin egentliga verksamhetsperiod aflägga besparingar till betryggande af sin utkomst på ålderdomen.

På dessa grunder får jag, i likhet med den förste talaren, yrka, att den för Fängelsedirektören Östberg begärda pension nedsättes till 1,000 riksdaler.

Grefve Sparre: Det är väl otvifvelaktigt en misshushållning med statens medel att aflöna tjänstemän, som icke kunna göra tjänst. Då är det bättre att icke hafva sådana tjänstemän. Denna anmärkning träffar väl för ögonblicket icke egentligen den här omförmälda funktionären. Men kan man säga, att en person, som öfverskridit sitt 66:te lefnadsår och har en försvagad helsa, är lämplig att upprätthålla en fängelsedirektörsbefattning? Kan man hos honom fordra eller förutsätta den ifver, den verksamhet, den dagliga och stundliga, kraftiga och noggranna uppsigt öfver fängelset, som är nödvändig för att der bibehålla ordning och trygghet, för att hålla sträng tillsyn öfver bevakningspersonalen, som genom den minsta vårdslöshet från befälets sida blir i tillfälle att smussa med fångarne och bereda dem utvägar till rymning, hvarom sorgliga händelser, som vi alla känna, nogsamt bära vittnesbörd. Och om vi äro ense derom, att få tjänster finnas, hvilka kräfva så mycken oafslätlig uppmärksamhet, ett så öppet öga, som direktörstjänsterna vid fängelserna, vilja Herrarne då, att en man, som är gammal och försvagad, skall kunna behörigen fullgöra en dylik befattnings åligganden.

Man har invändt, att i handlingarne endast står, att helsan är för-

svagad, men icke, att den är det till den grad, att han är urständsat att sköta sin tjänst. Jag tycker, att detta är ett tillfyllestgörande vitsord om en 66-års man. I allmänhet har man antagit 65 år såsom den ålder, då, på sätt Herr Finansministern äfven erinrat, tjänsteman, hvars inkomst af tjänsten icke öfverskjuter ett visst belopp, bör i regeln få vid afskedstagandet behålla oakfortad hela lönen. Kan det vid sådant förhållande vara skäl att genom en vägran af pension till mannen i fråga tvinga honom att stanna kvar på en plats, som han icke längre rätt väl kan sköta och hvilken således antingen måste upprätthållas af annan person eller skötas illa.

Jag har visserligen hört en talare yttra, att han kunde hafva den "humaniteten" att taga afsked, då han ej orkar att göra tjänst. Detta är onekligen ett anspråk, som kan framställas, men det torde ock vara litet kinkigt att säga, att han skall hafva den "humaniteten" att svälta ihjäl. En årsinkomst af 1,500 R:dr är säkerligen ej för mycket för en person, som har familj och är van vid någon komfort, någon högre och idealare njutning af lifvets behof, än omsorgen för brödfödan skänker.

Men — har man sagt — han kan under tjänstetiden aflägga af sin lön till hjälp för sina äldre dagar. Huru mycket tro Herrarne, att en tjänsteman med 1,500 R:dr i lön är i stånd att "aflägga", när han skall bo i en stad och lefva någorlunda hyggligt samt upprätthålla den egenskap af förman, som fordras af honom. Jag betviflar, att han förmår göra så stora besparingar, att de kunna bereda honom trygghet för ett sorgfritt lif på alderdomen.

Man har också ansett, att det vore för mycket att gifva honom hela lönen i pension, under förmenande, att han skulle hafva större utgifter, då han är i tjänst, än sedermera. Härvid må man dock besinna, att, så länge han bibehåller sin befattning, han har fri bostad jemte sin lön, men att då han tager afsked, tillkommer utgift för hyran, som afgår ifrån och minskar hans årsinkomst. Jag antager, att, om han har familj och bor i stad, han svärligen kan erhålla en lämplig lokal för mindre än 400 eller 500 R:dr om året. Jag hemställer, om den behållna tillgång, som derefter blir honom öfrig, äfven under förutsättning, att han undfår pension till samma belopp som lönen, är större än behofvet kräfver.

Det förekommer mig ytterst oklokt, om representationen genom att vägra anslag till pensioner isynnerhet åt män, af hvilka fordras så mycken uppmärksamhet i tjänsten som af fängelsedirektörerna, skola tvinga dem att tjena kvar, då spänstigheten till sinnet och kroppens styrka enligt naturens ordning äro i aftagande.

Jag anhåller således om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den siste talaren ifrågasatte, om det vore klokt att låta en tjänsteman stanna kvar vid en så vigtig befattning som den förevarande, då han ej längre är fullt lämplig till följd af sin ålder att den bestrida, och talaren sade att den ifrågavarande personen just skulle tvingas att bibehålla den, om han icke nu fick begärd pension. Nej, detta är hvad som jag anser ej får ske, om den ifrågavarande tjänstemannen är till platsen numera oduglig, ty om han ock vid sådant förhållande icke sjelf har det vettet att taga afsked, är det en ovillkorlig

pligt för den myndighet, under hvilken han lyder, att afsätta honom. Jag kan nemligen ej föreställa mig annat, än att en tjänsteman, som icke kan sköta sin tjänst, måste ersättas med en annan, hvilken bättre förmår uppfylla befattningens kraf.

Jag anser i allt fall fortfarande, att, om man ock beviljar endast den summa 1,000 R:dr i pension, som den förste talaren tillstyrkt, beloppet är fullt tillräckligt för behovet, i all synnerhet som den blifvande understödstagaren jemväl upphör pension på annat håll, och jag hemställer i sådant fall, om han ej för sin återstående tid kan lefva betryggad för brist till sitt upphålle, äfven med det mindre belopp som här är i fråga.

Slutligen får jag gifva tillkänna, att jag önskar, att hvad jag nu yttrat om sjelfva statspensionsväsendets princip, må anses gälla alla öfriga fall i detta betänkande, rörande hvilka Stats-Utskottet tillstyrkt bifall till regeringens framställningar, samt förnyar mitt redan gjorda yrkande beträffande den punkt, som här föreligger.

Herr Anders Johansson: Jag vill visserligen ej bestrida, att den ifrågavarande tjänstemannen må vid afskedstagandet tilldelas pension af statsverket, men jag kan likväl ej finna något skäl, hvarföre pensionen skall bestämmas till samma belopp som den ordinarie lönen, synnerligast då denna är jmförelsevis så hög som 1,500 R:dr. Jag för min del kan ingalunda föreställa mig, att pensionären bör komma att "svälta", såsom en talare uttryckte sig, om någon nedsättning till siffran eger rum; hvarföre jag förenar mig med den förste talaren i yrkandet, att en pension af 1,000 R:dr beviljas.

Herr Ola Jönsson: En högtärad talare har yttrat, att det vore "kinkigt" att säga, att tjänstemannen på sin ålderdom skall "svälta ihjel". Jag medgifver ock, att man kan säga att det är kinkigt. Men jag beklagar, att samma humanitet och mildhet icke gjorde sig gällande då man antog det sednaste förslaget till förordning angående fattigvården i riket. Jag behöfver icke upprepa den lagens innehåll, ty Herrarne känna det samma lika väl som jag. Då var man kanske icke lika öm om sina medmenniskor som man nu visar sig vara.

Jag har egentligen icke begärt ordet för att framställa något yrkande rörande den nu föredragna punkten, ty mig är det likgiltigt, om pensionen bestämmas till 1,500 R:dr eller 1,000 R:dr. Men jag har velat begagna detta tillfälle att nämna några ord om sjelfva den princip, på hvilken statens pensionsväsende hvilat.

Sedan statsmakterna proklamerat den grundsatsen, att hvar och en är pliktig att försörja sig sjelf, kan jag icke finna, att embets- och tjänstemän böra fritagas från en förpligtelse, som gäller för alla svenska medborgare, och följaktligen böra de icke heller förses af staten med pension. Jag vill härmed icke säga, att tiden *nu* är inne att afskaffa pensioneringen, men väl synes det mig ej vara för tidigt, att åtgärder snarligen vidtagas, ledande derhän, att hela pensionssystemet blir öfverflödigt och kan öfvergifvas ju förr desto heldre. Numera eger hvarje svensk medborgare frihet att välja lefnadsbana som honom godt synes samt för honom må

vara beqvämligast och bäst. Ingen tvingas således att mot håg och fal-
lenhet kasta sig in på tjenstemannabanan, och jag upprepar derföre ännu
en gång, att principen för pensionsväsendet är inkonsequent och ohållbar.

Såsom jag började, slutar jag med den förklaring, att jag ej ämnar
framställa något yrkande hvarken om nedsättning eller bibehållande till
begärda beloppet af pensionen i fråga. Men jag vill hafva sagdt, att jag
anser det hela nionde hufvudtiteln icke längre är på sin plats, utan bör
ur riksstaten försvinna.

Herr *Lundqvist* instämde i detta anförande.

Herr *Falck*: Med anledning af en talares yttrande, att Fängelse-
direktören Östberg i framtiden, om han får lefva, skulle kunna erhålla
en förhöjning till 400 R:dr i den pension han redan uppbär, har jag an-
sett mig böra erinra derom, att denna uppgift torde hvila på ett misstag.
Ty de fanjunkare, hvilka tagit afsked före år 1858, lära icke vara berätti-
gade att någonsin komma i åtnjutande af högre pension än 180 R:dr;
och då Östberg blef fängelsedirektör redan år 1852, torde det skäl till
nedsättning i det af Stats-Utskottet för honom här tillstyrkta pensions-
beloppet, som den värde talaren velat hemta från nämnda omständighet,
vara, såsom orgrundadt, till all kraft och verkan förfallet.

Herr *Grefve Sparre*: Jag ber att få fråga den värde representan-
ten från Skåne, som förklarade, att all pensionering från statens sida
borde upphöra, sedan den principen numera blifvit "proklamerad", att en
hvar är skyldig att försörja sig sjelf, jag frågar honom och jag undrar,
huruvida, om han har en gammal tjenstedräng, som tjenat honom i 47 år
och tjenat honom väl, han på det 48:de året skulle hafva hjerta att af-
skeda honom med de orden: "Fattigvårdsförordningen säger: du skall
försörja dig sjelf".

Det är nödvändigt, mine Herrar, att vi sätta oss in i ställningen,
sådan den föreligger, och att, vid pröfningen af ett visst speciellt fall, vi
ej utgå från allmänna principer, hvilka kunna vara riktiga i och för sig,
men hvilkas tillämpning här är omöjlig. Lätom oss vidtaga sådana åtgär-
der, att alla tjenstemän nödgas att afsätta en viss del af sina löner till
en pensionsfond och lätom oss sedermera upphöra med allt pensionerande.
Jag skall då vara den förste att vara med derom. Men så länge något
dylikt förfogande ej egt rum — och jag ber få erinra, att fängvårdsstaten
är en jemförelsevis ny stat — så länge detta ej skett, kan det då vara
skäl att, med uttalande af en sådan allmän fras, säga: "Hvar och en
skall försörja sig sjelf".

Man anser, att det vore illa, om icke förmännen afsatte honom, då
han blifvit gammal. Mine Herrar, jag började mitt yttrande i denna
fråga med en erinran derom, att fängelsedirektörstjensten är en sådan
befattning, att man icke med bestämdhet kan säga: "du förmår icke
längre sköta den". Den person, om hvilken här är fråga, har ock hittills
skött en dylik tjenst och gjort det temligen väl. Men man kan *förutse*,
att, till följd af den menskliga naturens försvagande med åldern, han snart
icke längre kan iakttaga den ständiga vaksamhet, som af en medelålders

man, hvilken ännu är i sin fulla kraft, kan fordras och äfven utkrävas. Det är förmodligen äfven af sådan anledning staten i fordna tider inrättat pensioner för sina tjänstemän, likasom en ädel husbonde ej förskjuter en gammal tjenare.

Jag upprepar ännu en gång, att, så fort vi bilda pensionsanstalter, der *hvarje* tjänsteman är pliktig att årligen insätta ett visst belopp af sin lön, så att han kan afskedas utan men för sitt uppehälle, vill jag för min del gå in på att afskaffa allt pensionerande från statens sida. Men så länge detta ej skett, så länge icke ens blifvit ifrågasatt att åt honom bereda möjlighet till understöd för hans åldrigare dagar, tror jag, att vi måste bevilja en pension, som gör det möjligt för honom att lemna sin tjänst åt en yngre förmåga. Ty en förmån kan ej afskeda en underlydande, som ej begått något fel, endast på grund af hans ålder, helt simpelt med den förklaringen: du är gammal vorden. Jag fullföljer mitt yrkande.

Herr O'la Jönsson: Jag har endast velat erinra, att jag icke afgifvit något yrkande med afseende å den nu föredragna punkten af betänkandet. Jag yttrade blott några ord om önskligheten deraf, att man måtte komma ifrån detta nu etablerade pensionssystem från statens sida. I denna min åsigt har Grefve Sparre sedermera instämt, och vi torde således vara ense med hvarandra i sjelfva hufvudsaken, hvilken jag nyss egentligen hade och fortfarande har i sigte.

Hvad åter beträffar den fråga, som denne värde talare ställde till mig personligen, huruvida jag skulle vilja utan något vidare afskeda en gammal tjänstedräng, som varit i mitt bröd under en mängd af år och mig till nöjes skött sina sysslor, så svarar jag, att hvad jag af godt hjerta vill gifva honom, är en sak för sig, men någon skyldighet vet jag mig ej hafva. Och jag kan knappast inse huru man kunde fordra, att jag skulle vara ädelmodigare än t. ex. Riksdagen varit, då den stiftade fattigvårdslagen. Hvad man icke sjelf vill, bör man icke begära af andra.

Medan jag har ordet, kan jag icke alldeles förbigå ett yttrande af Ordföranden i Stats-Utskottet. Han förklarade nemligen, att pensionerandet af embets- och tjänstemännen vore en förmån för staten i så måtto, att statsverket kunde aflöna dem mindre väl än eljest blefve nödvändigt. Detta är en princip, som jag icke kan gilla. Låtom oss aflöna tjänstemännen så, att han under sin tjänstetid må kunna väl underhålla sig sjelf och sin familj samt spara något för gamla dagar. *Det* är en riktig statsprincip, som jag är benägen att understödja, men den andra grundsatsen är efter min öfvertygelse icke riktig.

I öfrigt och hvad beträffar den nu föredragna punkten hänför jag mig till hvad jag redan anført derom, att det gör mig detsamma, hvad beslut Kammaren i denna del må fatta. Jag har blott velat uttala min mening om sjelfva den grundsats, som ännu betingar möjligheten och den relativa rättmätigheten af en sådan framställning, som den förevarande.

Herr Jan Andersson: Jag har egentligen begärt ordet för att i hvad på mig ankommer söka om möjligt verka derhän, att öfverläggningen

gen om den nu föredragna nionde hufvudtiteln ej må erhålla en alltför vidlyftig och större omfattning, än som torde vara påkallad af behovet. Ty jag kan försäkra eder, mine Herrar, att Utskottet haft all möda ospard för att nedsätta den nya anvisningen å denna hufvudtitels indragningsstat så lågt som möjligt. Man har utgått från den principen, att så väl enkor efter embets- och tjänstemän som deras efterlemnade barn, utom i särdeles ömmande fall, icke borde vid denna riksdag ifrågakomma till pensioner från allmänna indragningsstaten. Jag tror äfven, att regeringen vid sina framställningar i förevarande hänseende sökt iakttaga större måtta än vanligt, ehuru regeringen ansett den nu ifrågavarande fängvårdstjenstemannen böra huggas med en pension, som icke är så ringa.

Men just hvad denne tjänsteman beträffar, torde det dock böra erkännas ligga någon grund för regeringens begäran, ty vi veta nog alla, att personer, som innehafva befattningar såsom styresmän vid fängelserna, icke hafva något synnerligen afundsvärdt kall.

För min egen del har jag ändock visserligen ingenting att invända emot den åsigt Herr O. B. Olsson här uttalat och velat göra gällande. Äfven jag håller före, att en person, hvars ordinarie lön utgör 1,500 R:dr, kan vara tillfredsställd med 1,000 R:dr i pension. Men då denna min mening fick gifva vika för pluralitetens så väl på afdelningen som i Utskottet, vill jag icke heller nu framställa något yrkande i sådan syftning.

Jag vill blott ännu en gång fästa Kammarens uppmärksamhet uppå, att det icke synes vara skäl att resonnera allt för mycket om hvarje särskild punkt i detta betänkande, ty Stats-Utskottet har verkligen allvarligt sökt att, som man brukar säga, "hålla igen" vid pröfningen af här begärda anslag, och att så äfven skett, visar sig bäst derutaf, att hufvudtitelns slutsumma för ny anvisning å allmänna indragningsstaten nu är lägre än den var vid sistlidne lagtina riksdag, något som för öfrigt är lätt för Herrarne att kontrollera.

Herr Jöns Pehrsson: Med anledning af ett yttrande, som nyss fälldes af den ädle Grefven från Wenersborg, tvingas jag att yttra några ord. Jag tog mig friheten att förra gången, då jag talade i denna fråga, säga, att man väl borde kunna antaga, att den förevarande personen vore i besittning af så mycken humanitet och bildning, att han skulle taga afsked, om han ej förmådde sköta sin tjenst. Mången gång kunde skäl förefinnas, att äldre personer, utsläpade i tjensten och försvagade, toge afsked och droge sig tillbaka för att lemna rum för yngre förmågor. Det var dock icke egentligen af sådan anledning jag vågade yttra en dylik förutsättning beträffande den här omtalade tjänstemannen, utan ber jag få upplysa den ärade representanten derom, att orsaken var den, att Östberg år 1852 tog afsked från krigstjensten såsom fanjunkare och fick fanjunkarepension, vid hvilket förhållande det ej syntys mig vara så alldeles på sin plats, att han vid afgången från den fängelsedirektörsbefattning han sedan dess erhållit skulle undfågnas med lika stor pension som en major.

Beträffande åter Grefve Sparres yttrande angående möjligheten att neka alla tjänstemän utan undantag pension, så lär den saken icke vara tillämplig här, ty jag har icke hört någon absolut förvägra honom pen-

sion, om man ock velat hafva den bestämd till endast 1,000 R:dr. Så vidt jag kan förstå, bör ett dylikt understöd, som ju är det rätta namnet, allt vara någorlunda tillräckligt för den äldre mannens behof, äfven om han skulle hafva vant sig vid ett något mera förfinadt lefnadssätt. Icke kommer det åtminstone att gå på honom någon nöd.

Dessutom anser jag ur principiell synpunkt af vigt, att någon ned-sättning sker, ty säkert är — och detta har jag framhållit flera gånger — att man så småningom undergräfvat arbetets värdighet genom att bevilja pension till lika högt belopp som sjelfva lönen.

Jag fortfar i mitt yrkande.

Friherre Gripenstedt: Herr Talman, mine Herrar! Jag har blott velat inlägga ett ord till gensägelse mot den grundsats, som här blifvit framhållen, att staten alldeles icke under någon form eller på något sätt bör inlåta sig på pensionsväsendet, och sådant af det skäl att hvarje medlem af samhället har en ovillkorlig förpligtelse att taga vård om sig sjelf och sin framtid. För min del tror jag, att detta är en grundsats, som vore ganska oförmånlig för staten, ty då utsigten att vid äldre år, när krafterna aftaga, hafva pension att påräkna och sålunda vara betryggad i ekonomiskt hänseende genom antagandet af denna grundsats skulle försvinna, måste otvifvelaktigt också följden häraf blifva, att staten för sina tjänstemän finge anvisa högre löner, än eljest kunde vara af nöden. Då konkurrensen, om verklig duglighet är så stor, att förmågan, der den finnes, på det enskilda förvärfvets område kan förtjena ofta två, tre eller flera gånger så mycket som staten erbjuder sina embets- och tjänstemän, är det gifvet, att om ingen utsigt till framtida oberoende derjemte lägges i vägskålen, staten antingen finge åtnöja sig med de mindre begåfvade subjekterna, eller ock nödgades höja sjelfva aflöningen till sådant belopp, att kostnaden komme att blifva för staten högst betungande. Ty vi må besinna, mine herrar, att denna förhöjning i vilkor skulle gälla *alla* embets- och tjänstemän. Men en stor del af dem hinner likväl icke pensionsåldern, och just derföre är det ur *statens* synpunkt fördelaktigare att till det jemförelsevis ringa antal, som kommer i åtnjutande af pension, meddela sådant understöd på ålderdomen, än att tilldela hela embetsmannapersonalen ökade vilkor.

Det är således beträffande sjelfva grundsatsen eller det förmenta gagnet för staten af pensionsväsendets upphäfvande jag velat uttala mitt tvifvelsmål eller, rättare sagdt, min helt och hållet härifrån afvikande mening.

Herr Ola Andersson: I likhet med Grefve Sparre anser äfven jag det vara en stor misshushållning med statens medel att bibehålla och aflöna tjänstemän för tjänster, som de icke kunde sköta. För egen del tror jag dock det oriktiga ligga hufvudsakligen deruti, att en tjänsteman med större eller mindre inkomster, som ej blott af andra anses vara oduglig utan som äfven sjelf anser sig oförmögen att fullgöra befattningen, kan komma och nästan pockande säga: "gif mig en pension, hvartill jag icke är berättigad, annars tjenar jag kvar." Det är denna oriktighet, som synes mig förtjena att tagas i betraktande.

Hvad åter beträffar det nu föreliggande särskilda fallet eller frågan om hela eller blott någon del af lönen såsom pension åt Östberg, så, och då jag finner den ifrågavarande lönen för en person i hans ställning vara jemförelsevis liten och då jag icke vet om han, såsom mycket brukligt är, haft eller kunnat hafva andra befattningar och löner jemte denna, skall jag icke framställa något yrkande. Men då man svårligen lär kunna förneka det alltför luxuriösa, mången gång nästan öfverdådiga i lefnads-sättet som icke minst bland embetsmannaklassen är rådande, är jag öfvertygad, att, utan någon nämnvärd olägenhet eller några verkliga försakelser, indragningar och besparingar kunna ske samt att man alltså kan hafva rätt till den fordran, att tjänstemännen lika väl som andra enskilda medborgare tänka på framtiden och sörja för sin ålderdom utan att lita på statens mellankomst.

Herr Carl Ifvarsson: För mig är det likgiltigt, om den här begärda pensionen bestämmes till 1,500 R:dr eller till 1,000 R:dr. Men då frågan om sjelfva principen för statens pensionsväsende änyo kommit på tal, likasom densamma den ena riksdagen efter den andra varit föremål för öfverläggning, har jag velat derom yttra några ord.

Jag fruktar likväl, att frågan till följd af sednaste lagtima Riksdags beslut kommit, som man brukar säga, litet på sued. Den skrifvelse, som då afläts till Kongl. Maj:t, kom visserligen icke att innehålla de allmänna grunder rörande lämpligaste sättet för ordnande af denna angelägenhet, hvilka enligt min öfvertygelse, borde tillämpas ju förr desto heldre.

Väl har jag hört en talare yttra, att *den* principen vore riktig, att staten aflönade sina tjänstemän lägre, medan de äro i tjänst och i stället pensionerade dem på ålderdomen, under förmenande, att det vore en fördel för staten att på sådant sätt få statsgöromålen förrättade till billigare pris. Jag vill icke heller bestrida, att någon besparing i utgifter kan åstadkommas genom tillämpning af detta system och besparingar af statens hårdt anlitate tillgångar äro något, för hvilket äfven jag högeligen ifrar, hvarhelst det med fördel kan ske. Men mot sagda system måste jag dock protestera med hänsyn till dess verkningar ej blott för tjänstemännen utan för samhället i dess helhet.

Den grundsats jag deremot å min sida i detta hänseende alltid omfattat och fortfarande önskar se bringad till verklighet, är den, att tjänstemännen skola vara pligtige att sörja i god tid för sig sjelfva och sina familjer medelst årliga insättningar af sina löneinkomster i någon kapitalförsäkringsanstalt, så att de kunna vara betryggade för ålderdomen utan behof att anlita statens barmhertighet för detta ändamål, när de skola taga afsked. Denna princip anser jag värd vida mera än några besparingar i lönerna.

Det var och den principen jag sökte få tillämpad vid affattande af det skrifvelseförslag, som vid förra riksdagen afgafs i detta ämne, fastän detsamma ej kom att gå i sådan riktning. Jag önskade nemligen, att Kammaren skulle med bestämdhet uttala, att Kammaren med skrifvelsen afsåg något viktigare och mera än som inflöt i densamma, eller att få statens pensionsväsende ordnad så, att en gemensam pensionsanstalt upp-

rättades för alla medborgare — tjänstemän eller icke-tjänstemän — som på föreskrifna vilkor önskade deri vinna inträde. Jag tillade dock, att, om det ansåges nödvändigt, att tjänstemännen *åtlades* att insätta en viss del af årslönen i denna anstalt, derom i sådant fall kunde särskildt stadgas, ehuru en dylik bindande föreskrift icke syntes mig vara erforderlig. Jag trodde och jag tror ännu, att äfven här den fria viljans fria utöfning är det bästa. Och om staten i sådant syfte ordnade pensioneringen väl och sanmanförde de särskilda grundfonderna för nu befintliga olika pensionsinrättningar till ett gemensamt grundkapital för den nya, allmänna pensionsinrättningen, föreställer jag mig, att den sålunda bildade grundfonden skulle blifva så tillräcklig för ändamålet, att staten åtminstone icke behöfde årligen lemna bidrag till pensioneringens upprätthållande. Derigenom vore man för alltid befriad från denna Riksdagens årliga pröfning af framställningar om listidsunderstöd. Man hade dertill vunnit ett stort ändamål och i verkligheten vida mera gagnande för staten, än om man skulle spara några tusen riksdaler då och då. Jag skulle således föredraga att höja lönerna för tjänstemännen, derest sådant blefve absolut nödvändigt, framför att låta det nuvarande tillståndet i anmärkta hänseendet fortfara, om blott tjänstemännen nödgades att spara åt sig sjelfva för kommande dagars behof.

För att äfven denna gång gifva uttryck åt denna min mening om frågan i dess allmänhet har jag alltså begärt ordet. Det är ock af samma anledning jag nyss yttrade, att det är mig likgiltigt, om ett högre eller lägre belopp beviljas i pension åt den ifrågavarande tjänstemannen, helst vid den ställning, hvaruti den stora principfrågan ännu sig befinner, man icke läser kunna undgå att pensionera en tjänsteman, hvilken blifvit föreslagen till erhållande af pension. Deremot vill jag ej förneka, att det kunde vara lämpligt samt att — i ändamål att framtinga ett snart ordnande af frågan i den riktning jag antydtt — jag också hoppas, att en kommande Riksdag skall vägra *allt* anslag till pensionsväsendet. Förr torde det måhända icke blifva möjligt att få genomförd en reform, som äfven för dem, den närmast gäller, skulle verka uppfostrande och stärkande utan att vålla dem ekonomiskt men.

Medan jag har ordet, kan jag icke annat än beklaga, att från regeringen inkommit förslag till pensionering för en viss klass af tjänstemän. Jag må bekänna, att jag i stället hade hoppats af regeringen ett fullständigt förslag till pensionsväsendets ordnande i ett sammanhang. Om ett dylikt förslag hade blifvit till Riksdagen öfverlemnadt, skulle jag varit tacksam. Nu kan jag icke vara det.

Hvad jag nu yttrat, har jag sagt beträffande betänkandet i allmänhet och utan något mera särskildt afseende å den föreliggande punktens innehåll. Måhända kommer jag dock att rörande följande punkter uttala mig mera i detalj. Här framställer jag intet yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Propositioner framställdes enligt de yrkanden, som förekommit, och fann Herr Talmannen ja öfvervägande för bifall till Utskottets hemställan. Votering blef emellertid begärd, och densamma derefter företagen enligt en så lydande proposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af dess utlåtande N:o 13,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren beviljat den ifrågasatta pensionen att utgå med ett till *Ett Tusen R.dr* nedsatt belopp.

Omröstningen visade 85 ja mot 84 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 2.

Herr O. B. Olsson: Fastän det just icke kan vara så synnerligen uppmuntrande för mig att ånyo uppträda och föra sparsamhetens talan, då jag ej kunde lyckas att få pluralitet för mitt yrkande om nedsättning i det af Stats-Utskottet i nästföregående punkt tillstyrkta pensionsbeloppet, kan jag dock ej underlåta att äfven vid denna punkt göra framställning i enahanda syftning.

Här gäller frågan likväl en på rangskalan mindre högt stigen person, — en vaktknäckt eller, såsom det med en vackrare benämning heter, en vaktkonstapel, hvilken i sådan egenskap varit i tjenst anställd vid Skaraborgs länsfängelse under endast 26 år samt åtnjutit en årlig lön af 400 R.dr. Härvid förekommer vidare, att Landshöfdinge-embetet i Skaraborgs län i skrifvelse till Fångvårdsstyrelsen visserligen anbefallt honom till erhållande af "någon" pension, men ingalunda förordat honom till ett pensionsunderstöd, motsvarande hela lönen. Icke desto mindre har Fångvårdsstyrelsen föreslagit och Kongl. Maj:t äskat samt slutligen nu äfven Stats-Utskottet tillstyrkt en pension under hans återstående lifstid till belopp af *hela* lönen eller 400 R.dr.

För att emellertid, om möjligt är, en gång och för alltid bryta med denna grundsats, som fortfarande tyckes med förkärlek af vederbörande omfattas, att pension skall bestämmas lika hög som lönen, får jag äfven här yrka, att det af Stats-Utskottet föreslagna pensionsbeloppet nedsättes med en tredjedel eller till 266 R.dr 66 öre.

Herr Grefve Posse: Herr Talman! mine Herrar! Jag ber endast få erinra Kammaren, att Stats-Utskottet haft full anledning att göra nu föresvarande hemställan, när densamma står i närmaste öfverensstämmelse med allt hvad som förelupit vid föregående riksdagar, då just beträffande sådana tjenstemän vid fångvården, hvarom här är fråga, af Riksdagen beviljats pension till vanligen enahanda belopp, som det Utskottet tillstyrkt, eller 400 R.dr om året.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls i oförändradt skick.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

Herr O. B. Olsson: Ehuru den nu ifrågavarande kaptenen Georgii icke tjänat staten i mera än 37 år, under hvilken tid han från 1833 till 1859 eller i 26 år uppburit lön dels som kapten och dels som fångvårds-tjensteman och således varit mycket väl betald för sitt arbete i statens tjänst, och då härtill kommer att han för sin förut innehafda kaptensbefattning redan åtnjuter en pension af, efter hvad jag med säkerhet vet, 1,000 R:dr, har Stats-Utskottet likväl nu föreslagit honom till erhållande af en ytterligare pension af 1,000 R:dr, hvadan han således skulle komma att huggas under sin återstående lefnad med ett understöd af tillsammans 2,000 R:dr. Detta belopp anser jag för min del vara alldeles för stort, och jag nödgas fördenskull yrka nedsättning i den af Stats-Utskottet för Kaptenen Georgii här tillstyrkta pension till 500 R:dr.

Herr Grefve Posse: Herr Talman! mine Herrar! Jag anhåller att få upplysa Kammararen, att den ifrågavarande mannen, såvidt Stats-Utskottet haft sig bekant, visst icke uppbär någon pension af 1,000 R:dr såsom före detta kapten, utan allenast den vanliga kaptenspension af 600 R:dr, som tillkommer honom på grund af de insättningar han gjort i arméns pensionskassa. Det är sannt, att tillökningen i nämnda pensionsbelopp skulle, enligt gällande bestämmelser, i regeln blifva 400 R:dr. Men då mannen dertill haft en annan tjänst, har han ej varit berättigad att erhålla dylik förhöjning, utan har han sedan år 1859 åtnjutit 600 R:dr från förenämnda pensionskassa jemte sin lön såsom kompanichef vid kronoarbetskorpserna. Och att han vid afskedet från denna befattning skulle få tilläggspension sig beviljad, derest han erhöle den nu af Kongl. Maj:t begärda, tror jag ej heller, hvadan han således, om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, fortfarande kommer att uppbära 600 R:dr i kaptenspension, med tillägg af det belopp, som Riksdagen på allmänna indragningsstaten för honom anvisar.

Omständigheterna äro här ungefär desamma, som förekommo för Kaptenen Kuylenstierna, hvilken 1866 års Riksdag beviljade pension till nu ifrågasatt belopp; och då i öfrigt, efter hvad de tryckta handlingarne utvisa, men som blefve för vidlyftigt att här relatera, tjänsteålder och lefnadsår m. m. för båda ganska nära sammanfalla med hvarandra, synes samma förmån vid afskedstagandet böra tillkomma, vid lika väl vitsordad tjänstgöring, den förre såväl som den sednare.

Med åberopande af hvad jag nu i korthet yttrat, hemställer jag om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Jag vågar bestrida riktigheten af den uppgift, som nu lemnats af Stats-Utskottets ordförande, att personen i fråga från arméns pensionskassa endast skulle lyfta en pension af 600 R:dr om året, ty jag har i Arméförvaltningen erhållit upplysning derom, att han

från nämnde kassa verkligen uppbär 1,000 i pension. Deremot finnes en annan kaptän Gorgii med förnamnen C. Th., som har pension af 600 R:dr, men E. F. Gorgii, som här åsyftas, har, som sagdt är, en kaptens-pension af 1,000 R:dr. Jag kan således ej annat än vidhålla mitt yrkande.

Herr Grefve Posse: Herr Talman! Mine Herrar! Jag har blott velat fästa den siste talarens uppmärksamhet uppå, att de upplysningar jag nyss meddelat, lemnades oss i Stats-Utskottet, och om dessa icke skulle vara tillförlitliga, är sådant icke mitt fel.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då af denna diskussion visar sig, att Stats-Utskottets egna ledamöter äro villrådiga, om hvad som här må vara rätt eller icke, och då det vid frågans slutliga afgörande torde vara af stor vikt att få allt på det klara i omtvistade fallet, hemställer jag, om icke betänkanDET i denna del bör till Utskottet återförvisas, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att taga frågan ånyo i ompröfning.

Herr Åke Andersson: För min del kan jag ej förstå, hvartill en återremiss skulle tjena, utan understödjer jag i stället den förste talarens yrkande om nedsättning af det begärda pensionsbeloppet till 500 R:dr, i hvilken syftning jag hos Herr Talmannen anhåller om proposition.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt hvad derunder yrkats, gaf Herr Talmannen propositioner på bifall till Utskottets hemställa i oförändradt skick, vidare på den ifrågasatta pensionens bestämmande till 500 R:dr, och slutligen på punktens återförvisande till Utskottet. Sedan den först anförda propositionen förklarats vara besvarad med öfvervägande ja, begärdes votering. Till kontraposition antogs det yrkande som afsåg pensionens bestämmande till 500 R:dr, hvarefter en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i fjerde punkten af dess utlåtande N:o 13,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren beviljat den ifrågasatta pensionen att utgå med 500 R:dr.

Vid sedlarnes uppräknig befanns, att 83 ledamöter röstat ja, och likaledes 83 nej, med anledning hvaraf den förseglade sedeln öppnades, och då deusamma innehöll ett "nej", hade alltså Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Punkten 5.

Herr Hörnfeldt: Då jag inom Utskottet icke kunde dela det beslut, hvartill Utskottet rörande denna punkt af betänkanDET kommit, skall

jag be att med några ord få redogöra för denna min från Utskottets afvikande mening. Jag erinrar mig från den första Riksdag jag bevistade, att man då uppställde som regel, att i allmänhet afslå pensioner till enkor, och det var endast i fråga om pensioner till enkor efter särdeles utmärkte och om det allmänna förtjente män, som undantag gjordes från nämnda regel. Nu åter tycker man vilja införa den regeln, att alltid bifalla framställningar om pensioner till tjenstemäns efterlemnade enkor. Jag anser det ej vara lämpligt och nyttigt att slå in på denna väg, och ej heller skulle det för tjenstemännen blifva någon särdeles uppmaning till sparsamhet, enär desse, med vetskap om att Riksdagen i alla händelser komme att pensionera deras enkor, i följd deraf sannolikt ej skulle iakttaga den omtanke för sina familjer, som de i annat fall måste utveckla. Det är på dessa skäl, som jag anser mig böra begära proposition på afslag å hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Carl Ifvarsson: Jag är förekommen af den ärade talare, som näst före mig hade ordet, och jag kan därför inskränka mig till att endast instämma med honom. Det är egentligen af principiela skäl, som jag yrkar, att alla pensioner för tjenstemäns enkor måtte af Riksdagen afslås.

Herr C. A. Jönsson: När vi här komma in på behandlingen af den nionde hufvudtiteln, så väcker det påminnelser om, huru det tillgår, då man i kommunalstämman hemma behandlar fattigvårdsärenden, ty det kan icke bestridas, att hela denna hufvudtitel är, snart sagdt, en stor fattigvårdsinrättning. Så länge nionde hufvudtiteln icke är ordnad på annat sätt, utan man å densamma måste uppföra pensioner till embets- och tjenstemän, som deraf gjort sig förtjente, så kan dervid ingenting åtgöras, men när man jemväl vill bevilja pensioner åt deras efterlevande enkor, så anser jag mig pliktig att motsätta mig hvarje i sådant afseende framlagdt förslag. Stats-Utskottet har nu, såsom stöd för sin hemställan, åberopat ett af 1867 års Riksdag fattadt beslut uti ett med förevarande likartadt ämne, och skulle vi nu lemna bifall till hvad här föreslagits, så skulle vi komma ändå längre in på en bana, som jag ej kan gilla, och för principens skull anser jag mig böra yrka afslag å den ifrågavarande pensionen.

Herr Engländer: Diskussionen om en så liten summa, som den, hvarom nu är fråga, förefaller mig som om man ville, som ordstäfvet lyder, sila mygg och svälja kameler. När man vill afslå en sådan här småsumma till pension åt en behöfvande person, så tror jag äfven, att man i andra anslagsfrågor, der det gällt mycket högre belopp, borde hafva gått noggrannare tillväga. Här finnes t. ex. ett anslag till Kongl. teatrarne på 60,000 R:dr. Man må säga hvad man vill om teatern såsom en bildningsanstalt i estetiskt hänseende, så torde man dock kunna ifrågasätta, om ej de små summor man här begärt till en del behöfvande personer äro långt bättre på sin plats, än nyssnämnda stora anslag till de Kongl. teatrarne.

För min del yrkar jag bifall till så väl denna som följande dermed likartade punkter uti Stats-Utskottets föreliggande betänkande.

Herr Jonas Jonasson: På de skäl som anfördes af den talare, hvilken först hade ordet uti denna fråga, yrkar jag afslag å hvad Stats-Utskottet deri föreslagit.

Herr Granlund: Då jag känner den ifrågavarande personen, anser jag mig böra meddela några upplysningar. Mannen var under en längre tid fängelsedirektör i Norrköping, och erhöll vid framskriden ålder en pension, samt flyttade då till den församling jag tillhör. Hans helsa var då redan bruten, och han lefde blott ett par år, hvarunder han kom i åtnjutande af sin pension. Hans enka är öfver 60 år gammal, samt sjuklig och oförmögen att försörja sig och har måst, i följd af sina knappa lefnadsvilkor, flytta längre inåt Småland, der lefnadskostnaderna äro billigare och der hon under försakelser för närvarande satt sig ned på ett magert arrendehemman. Hon är således mycket i behof af den ifrågavarande pensionen. Jemte det jag lemnat dessa upplysningar får jag på det varmaste förorda bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr J. E. Johansson: Såsom Herrarne se af Utskottets betänkande, har jag reserverat mig emot hvad Utskottet uti denna punkt föreslagit, och dervid har jag handlat ur den principiella synpunkt, att det är i hög grad olämpligt att staten pensionerar tjänstemäns enkor. Jag hoppas, att pensionsväsendet snart skall blifva bättre ordnadt, så att tjänstemännen få sina pensioner på annat sätt, än nu är förhållandet; och då kunna vi äfven slå in på den banan, att aldrig bevilja pensioner åt nämnda enkor. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Samuel Jonsson: Jag har endast begärt ordet för att vitsorda hvad Herr Granlund uti ämnet yttrat: Äfven jag känner den person hvarom här är fråga. Hon bor i mitt grannskap, och befinner sig i knappa lefnadsomständigheter, samt är en i allo aktningvärd person. Jag yrkar bifall till hvad Stats-Utskottet uti denna punkt föreslagit.

Herr Carl Ivarsson: Om det vore fråga om att lemna bidrag till alla dessa enkor såsom fattigunderstöd, eller att betrakta dem som fattighjon, då kunde det vara ett giltigt skäl hvad man här hör anföras, att enkorna befinna sig i små, fattiga omständigheter; men då pensionering icke är att betrakta såsom fattigbidrag, så kan jag icke finna att dylika upplysningar utgöra något det ringaste skäl för pensionens beviljande. Jag undrar inte på, att de ledamöter, som äro från samma ort, der den behöfvande personen bor, förorda pensionen, ty de kunna lätt befara att samma person, i händelse pensionen ej beviljas, komme att falla fattigvården till last, och vid sådant förhållande är det för dem onekligen bättre, om staten betalar understödet, än om deras kommun får vidkännas detsamma. Hvad ifrågavarande beloppet beträffar, så fäster jag mig dervid icke så mycket, ty principen är värd långt mer än beloppet. Skulle man nemligen fullfölja principen om enkors pensionerande, så

skulle det uppstå en så stor mängd, som alla vore lika berättigade till pension, att det skulle blifva omöjligt för staten att tillfredsställa allas önskingar. Kunde man visa, att den aflidne mannen varit en så framstående och utmärkt personlighet att han framför andra tjenstemän gjort sig förtjent om samhället, då kunde man väl, såsom en gratifikation, lemna något statsbidrag till enkan. Så är dock icke förhållandet här. Det är nemligen samma förhållande med den tjensteman, hvars enka man här vill bevilja pension, som med många andra tjenstemän, att man om hans tjenstgöring kan säga hvarken ondt eller godt, och då man icke kan följa den grundsatsen, att lemna pensioner åt alla enkor efter dylika tjenstemän, så är det också rättvist att icke någon af dem kommer i åtnjutande af enahanda förnån, och derföre anser jag, att den ifrågavarande pensionen bör afslås.

Herr Uhr: I anledning af Herr Granlunds tillkännagifvande, att han ville i ämnet meddela Kammaren upplysningar, så tager jag mig friheten, att af honom begära ytterligare en upplysning. Han sade nemligen, att den enka, hvarom här är fråga, satt sig ned på ett "magert hemman". Om det var hans mening, att hon der skulle lefva på den beviljade pensionen, så gör det naturligtvis alldeles detsamma, om hemmanet är magert eller icke, ty för pensionen kunde hon ju köpa sig hvad till hennes uppehälle erfordrades, men menade han deremot med sitt yttrande, att hon vore egariinna till det der magra hemmanet, då är förhållandet helt olika. Ett hemman är dock under alla förhållanden icke någon så obetydlig egendom, och enkans ställning vore då icke så särdeles beklagansvärd. Hon kunde då till och med gerna undvara pensionen. Det var blott denna lilla upplysning om meningen med Herr Granlunds yttrande, som jag önskade vinna.

Herr O. B. Olsson: Ur samma principiela skäl, som de föregående talarne anfört, finner jag mig föranlåten att yrka afslag å den ifrågavarande pensionen. I bilagan till den i ämnet afåtna Kongl. propositionen finnes erinradt, hurusom 1867 års Riksdag beviljat Fängelsedirektören Gyllenhammars enka pension till belopp af 300 R:dr; och detta prejudikat har såväl Kongl. Maj:t som Stats-Utskottet åberopat till stöd för den framställning, hvarom nu är fråga. Det finnes dock en väsendtlig skillnad emellan dessa båda fall. Gyllenhammar hade nemligen tjent staten i 54 år, då deremot Fängelsedirektören Hård af Segerstad endast i 36 år varit i statens tjenst. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Granlund: Med anledning af den förfrågan, som Herr Uhr behagade rikta till mig, ber jag att få nämna, det jag med mitt yttrande, om att Enkan Hård af Segerstad flyttat ifrån min hemort och satt sig ned på ett magert arrendehemman i en annan trakt, afsåg att en person i hennes ställning der kan lefva billigare — ty det förhåller sig verkligen ofta så, att i de magraste trakter äro de nödvändigaste lefnadsförmödenheterna billigare, derföre att lättare kommunikationer saknas, och särskildt äro bostad och ved billigare.

I fråga om hvad man här jemväl nämnt derom, att Hård af Seger-

stad skulle hafva varit jemförelsevis kort tid anställd i statens tjenst, så vill jag blott påpeka, att han i ej mindre än 26½ år varit fängelsedirektör i Norrköping, en befattning, som utan tvifvel är en af de svåraste, som någon tjensteman kan innehafva. Jag yrkar fortfarande bifall till Stats-Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter det att proposition först gifvits på bifall till Utskottets hemställan, framställde Herr Talmannen dernäst proposition på afslag å samma hemställan. För denna sednares mening förklarades ja vara öfvervägande, och hade Kammaren alltså afslagit den ifrågasatta pensionen.

Punkterna 6 och 7.

Biföllos.

Punkten 8.

Härvid anfördes af

Herr Hörnfeldt: På de skäl, som jag anförde vid behandlingen af 5:te momentet uti detta Utskottets betänkande, får jag jemväl nu yrka afslag å hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Herr *Liss Olof Larsson* förenade sig i hvad Herr Hörnfeldt anförde.

Herr Helander: Så vidt jag kan finna, så äro i afseende å den pension, hvarom här är fråga, sådana skäl och omständigheter för handen, som bruka och böra föranleda till pensionens beviljande. Mannen har tjenat uti 33 år i statens tjenst, deraf 22 år i den befattning han vid sin död innehade. Hans tjenstgöring är synnerligen väl vitsordad och han har under sin tjenstetid uppburit jemförelsevis ganska små inkomster. Då dertill kommer, att efter hans död qvarlätenskapen måst till borgenärerna afstås och att han efterlemnade enka med 7 barn, af hvilka 4 ännu äro minderåriga, så anser jag verkligen att här mycket bevekande omständigheter äro för handen. För min del kan jag icke finna annat än att Stats-Utskottets förslag är både rättvist och billigt, hvarföre jag får tillstyrka bifall till detsamma.

Öfverläggningen förklarades slutad. Propositioner gäfvos såväl på bifall till Utskottets hemställan som på afslag derå och då denna sednare framställning förklarades vara med öfvervägande ja besvarad, hade alltså Utskottets hemställan i denna punkt blifvit af Kammaren afslagen.

Punkten 9.

Herr Mankell yttrade: Jag tager mig friheten att till Kammaren hemställa, huruvida Kammaren icke skulle vilja bifalla den nu föredragna punkten, med uteslutande af det deri förekommande sista momentet, deri

det talas om att understödsbeloppen icke skulle få öfverstiga 30 R:dr för hvarje understödstagare. Vi böra ihågkomma, att ju äldre och mera orkeslösa dessa gamla landtvärnsmän blifva, desto större blir ock deras behof af understöd. Vi böra erinra oss, att åtminstone de fleste af dem lidit mycket för fäderneslandet genom den usla behandling, de från statens sida rönte under 1808 och 1809 års krig, äfvensom att många af dem derigenom ådragit sig sjukdomsfrön, hvilka grundlagt en alltför tidig ålderdomsbräcklighet. Saunt är visserligen, att någon förhöjning i understödet skett derigenom, att en del af dem efter hand hafva afgått, och det är klart att denna förhöjning icke kan få fortgå alltför långt, emedan då de sist kvarlevande skulle få allt för rundliga pensioner på sin ålderdom. Men jag föreställer mig dock, att denna förhöjning gerna kunde få fortgå till dess, i mån af afgangen, understödet uppgick till 50 R:dr årligen. Detta tror jag ej skulle vara för mycket. Derjemte ber jag få erinra, att Första Kammaren redan fattat beslut i öfverensstämmelse med den åsigt, som jag tagit mig friheten framställa, och jag hemställer därför till Andra Kammaren, som står den obemedlade delen af folket närmare, om det vore skäl att densamma, som mera kan känna och behjerta desse landtvärnsmäns lidande och fattigdom, vid detta tillfälle skulle låta sig ledas af en allt för långt drifven sparsamhet. För min del önskar jag sparsamhet så högt som någon annan, men i detta fall tror jag verkligen, att den vore illa använd.

Jag får därför yrka bifall till hvad Stats-Utskottet i denna punkt hemställt, men med uteslutande dock af det i punkten förekommande sista momentet eller orden: "dock med vilkor att understödsbeloppen icke få öfverstiga 30 R:dr för hvarje understödstagare".

Uti detta anförande förenade sig Herr *Lyttkens*, Herr *Fredriksson* och Herr *Ola Nilsson* med flere ledamöter.

Herr *Granlund*: Jag är förekommen af den siste ärade talaren, emedan jag hade ämnat framställa samma yrkande som han. Att ett årligt understöd från staten till dessa gamla behöfvande veteraner icke skulle få öfverstiga 30 R:dr, såsom här bestämmes, synes mig icke lämpligt. Vi skola betänka, att dessa landtvärnsmän äro omkring 82 à 83 år gamla, ty om man antager, att de voro omkring 18 år gamla, då de beordrades ut i 1808 och 1809 års krig, så måste de nu hafva uppnått minst 80 år, och en del hafva under kriget ådragit sig sjukdomar, som på ålderdomen ännu mer plåga dem. Jag känner två af dessa veteraner, som bo i min hemtrakt och hvilka visserligen icke äro så fattiga att de kunna hänföras till fattighjon, men ändock befinna sig i små omständigheter. De hafva erhållit 25 R:dr hvardera i årligt understöd. Den ene af dem har, till följd af de lidanden, han underkastats i fält, ådragit sig en sjukdom, som vållat att han länge varit oförmögen till arbete. Jag tror således, att det är största skäl att ställa detta anslag till Kongl. Maj:ts disposition på sådant sätt, att Kongl. Maj:t må ega att i mån af inträffande afgang år efter år höja understödsbeloppet till dess detsamma uppgår till 50 R:dr för hvarje understödstagare. Det lär icke dröja många år innan alla

dessa gamla krigare äro med döden afgångne. Jag instämmer uti det af den siste talaren afgifna yrkandet.

Herr Grefve Posse: Stats-Utskottet har gjort ifrågavarande framställning, emot hvilken nu anmärkningar blifvit riktade, på grund deraf, att uti en år 1871 till Riksdagen aflåten Kongl. proposition framlades en af krigsministern verkställd uträkning, der han såsom sin åsigt framställde, att understödsbeloppet icke borde öfverstiga 30 R:dr. Detta blef då icke motsagdt, och då det visat sig, att utdelningen för år 1871 uppgått till 28 R:dr, ansåg Stats-Utskottet det vara dess pligt att fästa Kammarens uppmärksamhet på att någon begränsning vore nödig. För min del vill jag ej mycket hålla på Stats-Utskottets förslag i den delen, jag fäster dervid ej så synnerlig vikt, men jag hemställer, om det ej vore rätt och lämpligast att bestämma någon maximisumma, utöfver hvilken understödet ej finge gå. Dessa understödstagare äro gamla män, som slitit ondt, och det kan hända, att under år 1873 så många af dem redan äro aflidna, att den utdelning, som efter den tiden skulle verkställas, blefve allför hög. Första Kammaren har redan beslutat i öfverensstämmelse med hvad Herr Mankell här föreslagit, hvarföre jag anser mig icke böra framställa något yrkande.

Herr O. Wikström: Väsendtligen förekommen af Herr Mankell, vill jag blott nämna, att jag anser det här såsom maximum för ifrågavarande understöd angifna beloppet, 30 R:dr, vara för lågt. Jag stärkes så mycket mera i denna min mening, som jag vet att man öfverallt i landet ansett de åt ifrågavarande landtvärnsmän hittills förunnade pensioner vara alltför obetydliga, och önskar derföre att det i sista momentet af nu förevarande punkt intagna villkoret måtte utgå, och derigenom lemnas frihet åt regeringen att i mån af inträffande afgång höja pensionsbeloppet åt de få kvarlevande af dessa gamla veteraner. Det bör enligt min åsigt utgöra en hederssak för staten att företrädesvis se dem tillgodo, som verkligen vågat sitt lif för fosterlandet.

Jag instämmer uti det yrkande Herr Mankell i ämnet framställt.

Herr Östman: För min del har jag ingenting emot det af Utskottet tillstyrkta anslaget, men jag anser, att, sedan det numera torde finnas ganska få af dessa landtvärnsmän, som ännu äro i lifvet, beloppet af det understöd, hvaraf desse ega komma i åtnjutande, bör för hvar och en af dem höjas till femtio R:dr, och anhåller jag om proposition derpå.

Herr Mankell: Ordföranden i Stats-Utskottet har föreslagit, att vi skulle bestämma maximibeloppet af ifrågavarande understöd till 50 R:dr, och för min del skulle jag icke hafva något deremot, men jag tror, att en dylik ändring i Stats-Utskottets förslag blott skulle föranleda en gemensam votering med Första Kammaren, och sådan torde i denna fråga vara obehöflig. Jag ber att få nämna, att vid kommande riksdagar, kan man ju ser, i hvad mån afgången sker bland dessa understödstagare, kan man ju efter hand minska anslaget. Såvidt jag räknat ut, så kan någon nämnvärd minskning icke ega rum förrän omkring 4 å 5 år härefter. Ännu finnas omkring 700 af dessa personer kvar i lifvet, och för att understöds-

beloppet skall kunna höjas till 50 R:dr, så fordras, att antalet skall nedgå till 400. Hittills har afgången icke varit så stor, att man kan antaga, att denna siffra ännu på åtskilliga år kan uppnås. Jag tror därför att det enklaste vore, att instämna i det slut, hvartill Första Kammaren i detta ämne kommit.

Öfverläggningen förklarades slutad. Såväl på Utskottets hemställen i oförändradt skick som jemväl på de ändringsförslag, som blifvit framställda dels af Herr Mankell och dels af Herr Östman, gaf Herr Talmannen propositioner och fann dervid ja öfvervägande för Herr Mankells förslag, i öfverensstämmelse hvarmed Kammaren alltså godkänt Utskottets hemställen i öfrigt, men med uteslutande derur af sista meningen eller orden: "dock med vilkor att understödsbeloppen icke få öfverstiga 30 R:dr för hvarje understödstagare."

Punkten 10.

Bifölls.

Punkten 11.

Herr Ola Bosson Olsson: Då den tjänsteman, hvars pensionerande här är i fråga, ännu icke uppfyllt de vilkor, som erfordras för att komma i åtnjutande af pension på allmänna indragningsstaten, så tror jag, att det åt honom föreslagna pensionsbeloppet är för högt, synnerligast som denne tjänsteman i sin egenskap af kronofogde antagligen haft en stor del embets- och tjänsteresor för hvilka han icke erhållit någon ersättning och hvilket således alltid måste blifva en afbränning på hans löneinkomster; då han nu vid afskedstagandet blir befriad från dessa embetsresor och denna uppoffring af påräknade inkomster och således efter afskedstagandet kan soutenera på mindre inkomster än förut, anser jag att den till lörens fulla belopp föreslagna pension bör i detta fall nedsättas med en femtedel eller till 2,000 R:dr, hvarå jag yrkar proposition.

Herr Grefve Posse: Den här ifrågavarande tjänstemannen har icke uppnått den lefnadsålder, som erfordras för att erhålla pension å allmänna indragningsstaten. Han är nemligen endast 59½ år gammal, då han för åtnjutande af pensionsförmån borde hafva uppnått sitt 65:te lefnadsår. I fråga åter om den tid, hvarunder han varit i statens tjänst anställd, har han mer än uppfyllt de för pensions erhållande föreskrifna prästanda, enär han i öfver 40 år varit tjänsteman. Man måste dock i alla händelser vid behandlingen af denna fråga taga i öfvervägande, att den tjänstgöring, han varit underkastad inom en långt aflägsen nordlig trakt, vållat, att han, i följd af de besvärligheter och försakelser, som denna tjänstgöring för honom medfört, blifvit tidigare förstörd till sin helsa och utsliten, än andra tjänstemän, som utöfva sin verksamhet under mera gynsamma förhållanden. Detta har Stats-Utskottet äfven tagit i betraktande och trott, att den omständigheten, att Holmström ännu icke uppnått 65 års ålder, fullkomligt motväges af den ansträngande tjänst-

göring han i 40 år utöfvat. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamhet på, att om den ifrågavarande pensionen afslås, så vinnes dermed ingenting, ty då tjenar han kvar, till dess han är berättigad till pension; och som han nu är nära nog otjenstbar, så tager han blott tjänstledighet på läkarebetyg och staten får under tiden betala hans vikarie. Samma förhållande blir det äfven, om man ej beviljar pensionen i dess helhet. Antingen skola vi afslå den utan vidare omständigheter eller också bifalla den, sådan den är af Kongl. Maj:t föreslagen.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Bergström: Det förefaller mig, som om den förste ärade talaren, äfven med de stränga principer, som han i fråga om pensioners beviljande förfäktar, skulle kunnat finna omständigheterna i nu förevarande fall vara sådana, att han af desamma borde känna sig förhindrad att yrka tillämpning af nämnda sina principer. Stats-Utskottets Ordförande har redan framhållit de särdeles bevekande skäl, som tala för bifall till den af Kronofogden Holmström sökta och af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen. Holmström har under många år varit underkastad en så ansträngande tjänstgöring, att den, som i likhet med den förste talaren och den, som nu har ordet, tillbragt sin mesta tid i ett blidare sydligt klimat, icke kan göra sig en föreställning om de mödor och försakelser, som en dylik tjänstgöring medför. Följden för Holmström har äfven blifvit, att hans helsa är i grund bruten. Särskildt vill jag erinra, hurusom Holmström i elfva års tid bestridt länsmanstjänst uti ett distrikt, som för närvarande är deladt i fyra länsmansdistrikt. Holmström har äfven utom tjänsten sökt vara nyttig för sitt land. Han har nemligen upprättat en så kallad situationskarta öfver Westerbottens läns lappmarker, den enda som en längre tid funnits, och hvilken, förutom att den länt myndigheterna till mycket gagn, äfven legat till grund för sednare kartarbeten äfven i denna landsända. Jag anser det vara med billighet och rättvisa förenligt, att Kammaren beviljar den nu ifrågavarande pensionen. Finner Kammaren åter för godt att, hvilket jag ej kan antaga, förvägra densamma, och segrar denna åsigt vid samfäld omröstning, så blir följden endast den af Stats-Utskottets Ordförande redan påpekade, att Kronofogden Holmström fortfarande sitter kvar vid sin tjänst, och att, då Holmström i följd af sin sjukdom är berättigad till tjänstledighet, emot afstående af en fjerdedel af lönen, staten får vidkännas hvad den derutöfver för aflönande af hans vikarie erfordras. Vi hafva nemligen ännu icke någon lag, på grund hvaraf tjänsteman, som förlorat sin helsa, kan afskedas.

Herr Almquist: Efter de upplysningar, som Herr Statsrådet och chefen för Civil-departementet i ämnet meddelat, anser jag mig blott behöfva deri nämna några ord. Den tjänsteman, hvarom här är fråga, har mer än de flesta utmärkt sig för nit och ett varmt bemödande att gagna den ort, der han haft sin verksamhet, och jag ber att till bevis härför få meddela, att utom det redan omnämnda, af honom med särdeles förtjenst utförda kartarbetet öfver Westerbottens läns lappmarker, på hvilket arbete han nedlagt stora ansträngningar och betydliga kostnader, han på det mest nitiska sätt sökt verka för dessa nordliga landsändars utveckling

särdeles hvad jordbruket beträffar. Redan vid 15 års ålder började han biträda sin fader inom det länsmansdistrikt han sedan efter faderns död fick öfvertaga. Han gjorde derunder resor åt alla håll inom distriktet, var intresserad af förhållandena derstädes och studerade dem så godt det lät sig göra. Med stöd af de åsigtter, som derunder hos honom stadgade sig och med tillhjälp af de förarbeten och de insigtter han på teoretisk väg kunnat inhemta, uppträdde han derefter såsom en kraftig och nitisk undervisare i de industriens olika delar, som inom dessa orter kunde bedrivas. Han har på sådant sätt i icke ringa mån bidragit till införande af det sätt för jordbrukets bedrivande, som är det för dessa trakter mest lämpliga och mest egnadt att bereda folket en mera tryggad och ordnad ställning under ogynnsamma förhållanden. Kronofogden Holmström har således icke allenast som tjänsteman, utan äfven som enskild person, sökt arbeta för att gagna såväl det allmänna, som särskildt de vidsträckta trakter, der han haft sin verksamhet. Under sina ofta upprepade resor inom sitt stora distrikt hände det ej så sällan, att han om nätterna ej kunde erhålla hvilostad under tak, utan måste tillbringa de kalla nätterna under bar himmel, och deraf blef äfven följden, att han redan i unga år började plågas af rheumatiska smärtor och gikt. Dessa smärtor ökades sedermera år, från år till dess för omkring fem eller sex år sedan hans sjuklighet så förvärrades, att han största delen af sin tid måste hålla sig inne. Det oaktadt har han sökt att med samma nit som förut sköta sin tjänst, och han har äfven skött den, till dess för omkring tre år sedan hans krafter så försvagades, att han måste söka tjänstledighet för längre tid i sender, hvilka ansökningar sedermera period efter period beviljats, hvarunder annan person varit förordnad att sköta tjänsten. Det synes mig icke lämpligt att, genom att afslå den pension, hvarom här är fråga, tvinga en person att sitta kvar vid en tjänst, som han icke vidare kan sköta, men hvilken han i sådant fall måste bibehålla för att kunna existera. Jag hoppas såväl för mannens skull, som från synpunkten af billighet och rättvisa, att den föreslagna pensionen beviljas. Att nedsätta pensionsbeloppet tror jag ej heller vara fullt öfverensstämmande med den tacksamhet, man är skyldig en sådan man, som den hvarom här är fråga, och hvilken, enligt hvad ådagalagdt blifvit, med största nit och omtanke samt på ett tillfredsställande sätt gagnat det allmänna.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets i ämnet framlagda förslag.

Efter denna öfverläggning bifölls Utskottets hemställan.

Punkten 12.

Herr O. B. Olsson: På de principiella skäl, som förut i likartade frågor blifvit anförda, anhåller jag, att den nu ifrågavarande pensionen måtte afslås, och detta så mycket mer, som, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, bouppteckningen efter Öfverstelöjtnanten Nordström upptager en behållning af 7,913 R:dr, hvarföre man måste antaga att behovet för enkan Nordström icke lär kunna vara så trängande, och derföre yrkar jag afslag å hvad Stats-Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr

Herr C. A. Jönsson: I likhet med föregående talaren anser jag, att man ej bör bevilja den pension, hvarom här är fråga. Skulle man åter vilja bifalla pensionen, så bör åtminstone det i den Kongl. propositionen förekommande villkoret för enkan för pensions åtnjutande, nemligen orden "så länge hon i enkestånd förblefve" utgå, ty om hon skulle vilja gifta om sig och fattade kärlek till någon fattig person, så skulle hon ju, i händelse hon med denne trädde i äktenskap, förlora pensionen. Dessa ord böra derföre i sådan händelse uteslutas.

För min del yrkar jag dock afslag å Utskottets framställning.

Herr Statsrådet Bergström: Flere af föregående talare, som i allmänhet och principiellt motsatt sig beviljande af pensioner till enkor, hafva dock medgifvit den uppställda grundsatsen kunna tåla nndantag och erkänt, att en om landet väl förtjent mans enka kan komma i åtanke vid tilldelandet af statspensioner. Det är således i förevarande fall att undersöka, huruvida Öfverstelöjnant Norström varit en om det allmänna väl förtjent man. Villigt medgifver jag, att Norström uti ifrågavarande afseende icke kan anses såsom en man af första ordningen; men det torde icke kunna förnekas, att ju han på mångsidigt sätt gagnat staten. På sätt af bilagan till Kongl. Maj:ts i detta ämne aflåtna proposition inhemtas, har Norström, efter att i Amerika hafva tagit kännedom om der utförda smärre jernvägsanläggningar, uppgjort planerna till och utfört de första härstädes anlagda smärre jernvägar. Sedermera, då jernvägar i stort började att för statens räkning byggas, anställdes Norström under Öfversten Friherre Ericson vid dessa byggnadsarbeten, och jag tror mig kunna säga, hvad som äfven är allbekant, att Norström var högt uppburen af Friherre Ericson. Norström tillhörde vidare en korps, som alltjemt stått och ännu står på extra stat, hvarigenom äfven tillfälle att kunna bereda sin efterlevande familj någon pension var honom betaget. På grund af hvad jag nu i korthet anført och då den icke särdeles betydliga kvarlätenskap, som fanns efter Norström, icke är tillräcklig att gifva underhåll åt hans efterlevande enka med sex oförsörjda barn äfvensom åt Norströms åldriga moder, som under Norströms lifstid jemväl af honom försörjdes, anser jag det vara rätt och billigt, att den nu begärda pensionen bifalles.

Hvad en talare anmärkt i afseende å det föreslagna villkoret, att pensionen skall utgå endast så länge enkan Norström i enkestånd förblifver, synes mig icke förtjena det ringaste afseende. Ingen anledning förefinnes till antagande, att hon hyser någon benägenhet att lemna sitt enkestånd.

Herr Hörnfeldt: Jag vill icke bestrida, att Öfverstelöjnant Norström varit en om det allmänna väl förtjent man, men då man erhållit den upplysning, att hans kvarlätenskap uppgått till omkring 8,000 R:dr, samt man derjemte vet, att Norström under sin lifstid uppburit en lön emellan 8,000 å 10,000 R:dr årligen, hvilken lön väl borde hafva varit tillräcklig för att deraf afsätta hvad hans enka och familj kunde behöfva till sitt uppehälle, så anser jag, att pensionen icke bör beviljas och yrkar derföre afslag å Utskottet hemställan.

Herr O. B. Olsson: Jag är förekommen af den näst föregående talaren. Äfven om man erkänner, att Öfverstelöjtnant Norström var en förtjent man, så må dock på samma gång medgifvas, att han för sina förtjenster blifvit rikligen ersatt, när han, såsom vi förnummit, uppburit en årlig lön af 8,000 å 10,000 R:dr. Jag hemställer om ej denna lön borde hafva varit tillräcklig både att leva på och göra besparingar åt den efterlevande familjen. Jag tror att man med godt samvete kan afslå pensionen och yrkar, att detta måtte blifva Kammarens beslut.

Herr Sven Andreasson: Ehuru den ifrågavarande summan icke är så synnerligen stor, tror jag likväl, att densamma icke bör beviljas. Öfverstelöjtnant Norström hade under sin listid betydliga inkomster af sin tienstgöring vid jernvägsbyggnaderna, och om han också hade till en tid stort anseende vid dessa byggnadsarbeten, så tror jag detta icke vara något skäl att bifalla den ifrågavarande pensionen. Med de stora inkomster Norström hade, borde han äfven i tid hafva tänkt på sin familj och genom besparingar sørjt för densammas framtid, och ifall han nu icke gjort detta, så vill jag, äfven för principens skull, icke bevilja pensionen.

Jag yrkar afslag å hvad Stats-Utskottet i denna punkt föreslagit.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gåfvos, enligt de gjorda yrkandena, propositioner på såväl bifall som afslag. Då ja förklarades vara öfvervägande för den förra meningen, begärdes omröstning.

Voteringen skedde enligt följande proposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i tolfte punkten af dess utlåtande N:o 13,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Genom omröstningen, som utföll med 69 ja mot 98 nej, hade Utskottets hemställan blifvit afslagen.

Punkten 13.

Herr Liss Olof Larsson: På de skäl, som förut i allmänhet blifvit anförda mot att pensionera tjenstemäns efterlemnade enkor, får jag yrka afslag äfven å denna punkt.

Herr Åke Andersson: Då vi afslagit pensioner åt de embetsmäns efterlemnade enkor, hvarom redan i utlåtandet varit fråga, anser jag det olämpligt att här vid lag bevilja någon pension, hvarföre jag yrkar afslag å denna punkt.

Herr Adlersparre: Herr Talman! Mine Herrar! Jag ber att få yttra några ord rörande denna punkt, på det den, såvidt på mig ankommer, må blifva behandlad så som den förtjenar. Af tidne Guvernören å S:t Barthelemy J. H. Haasum innehade nämnda befattning uti 18 år, och detta den tid då det rådde välmåga på ön och, i följd deraf, guvernören måste på ett ganska kostsamt sätt representera vårt land. Såsom sjöfarande har jag åtskilliga gånger haft tillfälle se hur Guvernör Haasum i staden Gustavia på Barthelemy måste föra ett gästfritt hus och *nödgades* representera nästan som en vickekonung bland dessa kreoler. Hans hem stod öppet icke blott för stadens innevånare och för alla ditkommande svenska och norska sjöfarande, utan äfven för franska, engelska, spanska och amerikanska med flera örlogsfartyg. Hans lön var dock icke högre än 2,500 spanska dollars, och jag har mig bekant, att han för representationen och andra depenser af sin enskilda förmögenhet tillsatt omkring 80,000 R:dr. Den lilla förmögenhet, som fanns kvar vid hans återkomst till Sverige, förlorade han genom andra personers konkurs, hvarföre enkan numera icke eger något annat än ett till fullo intecknad hus, hvaraf hon har mera bekymmer än behållning. Jag får på dessa ömmande skäl yrka bifall till denna punkt.

Herr Key: Jag erkänner, att äfven jag för min del principiellt gillar den regeln, att tjenstemäns enkor *icke* böra af staten pensioneras, men "ingen regel utan undantag" säger ordspråket, och detta är verkligen i min tanke ett undantagsfall. Jag vill icke uppehålla mig vid den omständigheten, att Öfverste Haasum tjenat staten i 46 år och varit guvernör å S:t Barthelemy i 18 år, icke heller vid det prejudikat, att den förre Guvernören Ulrichs enka år 1870 af Riksdagen erhöll en dylik pension, men jag ber att få ytterligare framhålla den nödvändiga representationskostnad, han såsom guvernör måst underkasta sig, ty så länge den svenska flaggan svajar öfver denna, vår enda kolonialbesittning, måste guvernören, oaktadt det ringa anslag vi lemna, och det ofta med mycket prut och knot, till den aflägsna ön, ovilkorligen der representera i Sveriges namn och för Sveriges heders skull, icke blott för våra egna landsmän, utan för främmande örlogsfartyg, som aflägga besök. Vidare får jag fästa uppmärksamheten på en annan omständighet, som äfven finnes omnämnd i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition; Enkefru Haasum har en särdeles sjuklig son, hvilken hon måste vårda, och sjelf lider hon af mycken sjuklighet, man har för mig uppgifvit af lungsot. Sannolikt skall hon förden skull icke särdeles länge komma att betunga statsverket med någon utgift för hennes skull. Jag anhåller om Kammarens bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Wærn: Jag kan icke underlåta att till hvad de föregående talarne anfört tillägga, att det vore särdeles inkonseqvent, om man nu vägrade en pension åt Guvernören Haasums enka, sedan man förut anslagit en sådan åt Guvernören Ulrichs. För öfrigt inskränker jag mig att yrka bifall till hvad Utskottet hemställt.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 14.

Herr Olof Fredrik Pettersson: Det torde icke vara obekant för Kammarerna, att jag vid föregående riksdagar icke varit särdeles böjd för att bifalla pensioner, men här torde det dock vara en alldeles särskild omständighet. Skogvaktaren Höglander har varit skogvaktare vid Ottenby kungsgård i femtio år, och är snart åttio år gammal; han har, enligt hvad i detta betänkande blifvit styrkt och med min egen kännedom derom, med nit och skicklighet skött sin befattning, men han är nu i anseende till sin höga ålder urståndsatt att kunna sköta det lilla boställe han nu innehar. Jag tror därför, att han lika mycket som mängen annan i högre samhällsställning är berättigad till ett litet understöd på gamla dagar utaf staten, så att han icke faller fattigvården till last. Visserligen anför Utskottet såsom skäl för sin hemställan om afslag, att det utaf statsrådsprotokollet synes framgå, att den förevarande nådiga framställningen i främsta rummet afser att bereda stuteriet tillfälle att komma i besittning af den redan år 1839 till Ottenby kungsgård anslagna utjord, men att all utredning saknas, i hvad mån denna fördel skulle motsvara den utgift, som i följd deraf skulle drabba statsverket. Jag får dock upplysa, att hvad detta vidkommer, så motsvarar det fullkomligt den lilla summan, så att staten till och med skulle möjligen hafva mera i behållning än hvad den nu har, om bostället blefve lagdt till kungsgården. På dessa skäl tillåter jag mig yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Grefve Posse: Det förundrar mig rätt mycket, att den siste talaren företrädesvis uppträdt i Ottenby stuteris intresse, ty frågan gäller egentligen ingenting annat, än att stuteriet skall komma i besittning af den jord, som Höglander nu innehar. Det är emellertid alldeles outredt, huruvida fördelen för stuteriet blefve så stor, att den skulle kunna uppväga de 150 R:dr, hvarom här är fråga. Jag har utaf talaren på kalmarbänken hört, att så verkligen skulle blifva förhållandet, men i sådant fall kan jag icke finna att Höglander befinner sig i så ömmande omständigheter, som man påstått, ty om han icke kan sköta sitt hemman, så kan han ju arrendera ut det, och han måtte väl då få åtminstone 150 R:dr därför. Jag kan sålunda icke finna skäl att frångå det beslut hvar-till Utskottet kommit.

Herr O. F. Pettersson: Hvad det vidkommer den föregående talarens anmärkning, att jag talat i Ottenby stuteris intresse, så tror jag att det här icke är fråga om något ensidigt fall, utan om att se på statens och det allmännas sanna bästa. Då Höglander är så gammal, att han icke numera förmår sköta sitt lilla boställe, och det är fullkomligt erkändt att han under sin långa, ehuru underordnade befattning, ändock skött den med synnerlig omsorg och flit, så bör det icke vara för mycket att man gifver honom dessa begärda 150 R:dr, i synnerhet som hans boställe derigenom tillfaller stuteriet. Jag fortfar i mitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Jöns Pehrsson: Det har förvånat mig, att en representant af allmogeklassen ens vågat försöka yrka någonting till förmån för en fattig man som tjenat, och som icke har grefvar eller baroner till förespråkare. Denne har ju icke kunnat göra några stora kalaser, som den nyss omnämnde Haasum, så att det är alldeles obegripligt, huru vi allmogens representanter kunna drista oss föreslå något sådant. Det är emellertid icke värdt att tro, att representanten från Öland skall få något bifall till sitt yrkande, huru rättvist det än må vara, och jag vill för min del visst icke göra något yrkande, men är viss på, att om saken gällt en högadelig eller högre tjenstemans enka eller dotter af sådan, de då nog fått understöd.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, blef äfven i denna punkt Utskottets hemställan bifallen.

Punkten 15.

Herr Åke Andersson: Det skulle verkligen vara väl, om vi en gång komme ifrån det här lotterisystemet vid pensioneringar; nu får den ene mer och den andre mindre, ehuru behovet för dem alla kan vara lika, den ena enkan får pension, och den andra får icke, allt tyckes gå på slump. Hvad särskildt ifrågavarande förhållande beträffar, förefaller det mig temligen egendomligt. Denne man har blott tjenat såsom provincialläkare i tio år och två år vid kurhus och lasarett; han är icke mer än 41 år gammal. Skall han nu få pension, så kan det hända, att hans efterträdare om tio år kan komma med samma anspråk; sålunda kan staten få pensionera flere vid samma tjenstebefattning. Vidare har jag hört sägas, att mannen lär hafva icke så liten enskild förmögenhet, hvilket för mig är afgörande. Jag skulle derföre helst hafva yrkat afslag å hela summan, men då jag fruktar, att detta icke vinner Kammarens bifall, så inskränker jag mig till att yrka det ifrågavarande beloppets nedsättning med en tredjedel, såsom vid flera föregående punkter blifvit yrkadt.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan i oförändradt skick.

Punkten 16.

Herr Statsrådet Wennerberg: Utskottet har icke ansett sig böra med sitt förord beledsaga den af Kongl. Maj:t begärda pensionen för enkan efter lektor Aulin. Det skäl härför, Utskottet i sitt utlåtande anført, är den jemförelsevis korta tiden af sjutton år, hvarunder Lektor Aulin varit i det allmännas tjenst. Jag medgifver villigt, att en helt kort tjenstetid, äfven om den person som under densamma verkat visat sig såsom en gagnande och duglig man, dock icke är af beskaffenhet att böra utgöra en tillräcklig grund för beviljande af pension åt hans efterlevande; men sjutton år — det är dock icke en så kort tid för den öfverlägsna förtjensten, att den icke derunder kan åt samhället hafva skänkt ett ränte-

bärande kapital af sådan betydendet, att den lilla summa som möjligen kan ifrågakomma åt hans familj icke ens kan anses såsom en ringa ersättning derför. Det bör nu vara angeläget för en hvar, som eger att deltaga i afgörandet af denna fråga, att söka för sig göra klart, huruvida Lektor Aulin under sin sjuttonåriga tjänst gjort fosterlandet sådant gagn, att Riksdagen derför bör lemna sitt bifall till den äskade pensionen eller ej.

Jag tror mig visserligen, vid behandlingen af detta ärende i Statsrådet, till protokollet hafva fogat skäl för beviljande af densamma, hvilka helt visst för mången äro fullt tillräckliga; men vill dock här söka närmare utveckla dem med några få ord. För all undervisning finnes icke någonting af högre vigt än goda lärare och goda läroböcker. Aulin var icke blott sjelf en god lärare och framstående såsom både undervisare och uppfostrare; genom sin pedagogiska tidskrift har han äfven sökt bibringa insigter i den rätta undervisningsmetoden åt sina medlärare, och att han i detta hänseende verkat välsignelserikt förnekas icke vidare af någon sakkunnig. Och likväl anser jag dessa framstående förtjenster böra gifva vika för hans mest framstående, den han förvärfvat sig såsom författare och utgifvare af läroböcker. Om det är obestriddigen sannt, att det är af synnerlig vigt för undervisningen att hafva *goda* läroböcker, och om det är lika obestriddigen visst, att under den tid Aulin arbetade i skolans tjänst, han för sitt ämne skaffat en alldeles ny och systematisk uppsättning af *sådana*, så hemställer jag, om han icke ensamt dermed gjort sig förtjent af en stor och allmän tacksamhet.

Aulin hade aldrig någon särdeles god helsa, men hans pligtkänsla förmådde honom att uppoffra nästan hvarje stund åt undervisningen; han sträfvade för denna icke blott i lärosalarne utan i sitt hem. Hans krafter undergräfdes småningom, men han hörde icke till deras antal, som vid första påkommande sjuklighet begärde tjänstledighet. Han dog i utöfningen af sin tjänst. Hade han, efter fleras enträgna uppmaningar, velat begagna sig af en vikarie, så hade detta ingalunda kunnat blifva honom förvägradt; men han gjorde det icke. Man kunde icke förmå honom att vika från sin post.

Just derföre att han endast sjutton år var i läroverkets tjänst, uppnådde han aldrig någon af de högre lönegraderna. Det är för Kammaren väl bekant, att dessa äro fullt tillräckliga för en skollärares anspråkslösa lefnadsvilkor, men de lägre lönegraderna icke så, helst de fleste skollärare börja sin tjänstemannabana med skuld. Aulin kämpade oförtrutet äfven mot denna fiende, men efterlemnade dock vid sin död omkring 8,000 R:dr skuld mot något öfver 4,000 R:dr tillgångar. Det är lätt att inse, i hvilken belägenhet hans enka och barn skola befinna sig.

Aulin hade icke blott tillvunnit sig det svenska läroverkets förtroende, utan egde äfven utomlands ett hedrande erkännande såsom pedagogisk vetenskapsman. Hans närmaste medlärare voro hans vänner och de visade det på ett ädelt sätt efter hans bortgång. De sökte nemligen genom föreläsningar förskaffa hans familj en liten hjälp, och lyckades äfven att hopbringa ett litet kapital till de tre barnens uppfostran. Men enkan eger intet, och det beror nu på eder, mine Herrar, om I viljen släppa ett tillfälle som detta ur händerna att visa, det I erkänna, att äfven skolläraren kan göra sig högt förtjent af fosterlandets tacksamhet.

Jag vågar vördsamt uppmana hvar och en att i detta fall icke vilja se ett farligt prejudikat. Det vore väl för det svenska läroverket, om Riksdagen ofta komme i tillfälle att visa sin erkänsla mot bortgångna lärare, jemförlige med Aulin.

Herr Winkrans: Oaktadt den grannlaga ställning jag kan anses intaga i detta ärende, och ehuru jag icke har något att tillägga till hvad som redan blifvit af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet anfördt, ber jag dock att i frågan få yttra några ord.

Stats-Utskottet har såsom skäl för sin hemställan om afslag å Kongl. Maj:ts förslag anfördt den jemförelsevis korta tid, under hvilken Lektor Aulin varit i statens tjänst anställd. Principen, från hvilken Utskottet utgått, må visserligen i och för sig vara riktig — och den är det också, i allmänhet taget — då man skall bedöma de anspråk om understöd af det allmänna, som på grund af anställning i dess tjänst framställas; men, ensidigt tillämpad, skulle den utan tvifvel mer än en gång snarare leda till skada än nytta för staten. Man skulle nemligen dymedelst lätteligen komma derhän, att man uppmuntrade slentrianen och medelmåttan, men icke till statens tjänst lockade de mera utmärkta förmågorna. Mig åtminstone förefaller det, som borde icke endast längden af tjänstetiden tagas i betraktande, utan äfven det sätt hvarpå tjänstemännen fullgjort sina åligganden. Lektor Aulin var en i sitt fack ovanligt framstående man, såsom vi hört icke endast af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet, som väl i det afseendet måste anses ega ett ganska säkert och på egen erfarenhet grundadt omdöme, utan det framgår äfven af de intyg, som lemnats af den myndighet, under hvilken han under de sista åren af sin lefnad närmast subordinerade, direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk, en myndighet som icke är känd för att slösa med sitt beröm, men som dock om honom begagnat de mest utmärkta vitsord, som nära nog kunna begagnas. Om det är sannt — och jag tror att hvarje opartisk betraktare måste medgifva att så är förhållandet — att de svenska elementarläroverken på sista tiden höjt sig betydligt, så väl i afseende på läroböckernas bättre beskaffenhet som isynnerhet lärarnes duglighet för sitt kall, så skall denna lärarekorps villigt medgifva, att Aulin kanske mer än någon annan af dess medlemmar dertill bidragit; och den skall derföre också anse det såsom ett erkännande af dess sträfvanen i sitt kall, om detta lilla anslag åt en så utmärkt mans enka af Riksdagen beviljas. Från statsrådsbänken hafva vi nyss hört ett exempel på den välvilja, hvarmed flere af Herr Aulins kamrater här i Stockholm sökt i sin mån bidraga till lättnad af de mest tryckande behofven för hans familj; och denna välvilja delades visserligen äfven af lärarne utom Stockholm, om de ock icke voro i tillfälle att på samma sätt lägga henne i dagen. Sveriges lärarekorps ansåg sig nemligen i Aulin ega en af sina mest framstående representanter, såsom vetenskapsman och lärare känd och hedrad icke endast inom landet, utan äfven i grannländerna, såväl de skandinaviska som germaniska. Oaktadt denna välvilja är den affidnes familjs nödställda belägenhet icke på långt när afhulpen; ännu återstår mycket att göra, i synnerhet som de på nämnda sätt insamlade med-

len äro i första hand afsedda för barnens uppfostran, ej till enkans försörjning.

Jag vill blott tillägga en omständighet, som eljest i allmänhet plägar anföras som skäl *emot* pensionerna, men som, i min tanke, ganska mycket talar *för* den nu ifrågavarande. Man får ofta höra, att tjänstemännen böra spara ihop så mycket, att hustrun och barnen efter mannens frånfalle kunde lefva utan att falla staten till last. Hvad Lektor Aulin beträffar är redan upplyst, att han icke fick i sitt kall verka så länge, att han uppnådde en lönegrad, der genom den största sparsamhet en möjlighet för honom förefanns att åt sina närmaste anhöriga lemna något understöd för framtiden. Han insåg sjelf att hans lifstråd ej skulle blifva lång. Hans vänner sade honom oupphörligen, att det rastlösa arbetet skulle undergräfvat hans krafter; men ändå ville han arbeta, och han arbetade ända till lifvets slut. Att få en lifassurans eller komma in i någon pensionsförening var honom omöjligt till följd af den mångåriga sjukdom, som var första orsaken till hans död — lungsot. Han, som i många år gjort allt för att skaffa våra barn den bästa möjliga uppfostran, kunde sålunda ej sörja för sina egna barns.

Jag ber, att Kammarern ville såsom ett uttryck af dess erkännande af det utmärkta arbete, som en större förmåga lemnat staten, äfven om han icke kunnat tjena honom en längre tid, måtte bevilja den af Kongl. Maj:t åt Lektor Aulins enka begärda pensionen.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag hörde nyss någon i min närhet yttra, att i denna fråga segern redan vore vunnen för Kongl. Maj:ts proposition. Då jag ej vill onödigtvis upptaga Kammarerns tid, skulle jag derföre helst inskränka mig till att åberopa hvad Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet anfört; men derest dock möjligen utgången skulle blifva en annan, än jag hoppas, vill jag icke hafva på mitt samvete uraktlåtenheten att ej hafva försökt i min mån på frågan fästa Kammarerns uppmärksamhet. Till en början vill jag erinra om det föreslagna beloppets obetydlighet: för ej många dagar sedan talades här något om den, såsom jag då tillät mig yttra, halft maskerade och glömda, af Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande å sjunde hufvudtitelns extra utgiftsanslag disponerade pensionsstat, af hvars belopp i medeltal, under de tre sista revisionsåren, den nu af Riksdagen åt en högtförtjent mans enka begärda pensionen utgör, om jag räknat rätt, blott omkring en åttiondetredjedel.

Ämnet är redan af föregående talare något så när uttömdt. Något kan dock tilläggas, väsendtligen på det att de af Kammarerns ledamöter, som ej sjelfve varit i tillfälle att följa Aulins verksamhet, måtte finna, att den varit nog stor och betydelsefull, för att äfven utom fackmännens krets tydligt falla i ögonen och vinna erkännande.

Det anmärkes af Utskottet, att Lektor Aulins tjänstetid utgjorde blott 17 år. Härvid bör ihågkommas, att denna sjuttonåriga lektorstjänst icke var förenad med sjutton års lektorslön: under omkring en tredjedel af denna tid uppbar Aulin blott ett obetydligt vikariatsarvode, jag tror, till en början 750 R:dr. Först år 1858 fick han ordinarie lektorslön, och endast de två sista åren uppbar han 3,000 R:dr. Vid sådant förhållande lärer det vara naturligt, att han ej var i stånd

att vidtaga åtgärder, för att genom inträde i lif försäkringsanstalt eller dylikt betrygga efterlevandens utkomst. Det är redan påpekadt, att hans sjuklighet dessutom skulle förhindrat en sådan åtgärd.

Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet har vitsordat Aulins utmärkta förtjenster äfven såsom läroboksförfattare. Ännu ett par, tre år, innan Aulin utgaf sin grekiska grammatik, begagnades, såsom jag af erfarenhet kan intyga, vid ett gymnasium i mellersta Sverige och förmodligen på flera ställen en så underhållig lärobok, att man väl numera skulle anse omöjligt, att en sådan under de sista femtio åren användts vid någon svensk skola. Men han stannade ej vid detta första och nödvändigaste arbete. Inom sitt undervisningsområde utarbetade han ett fullständigt lärobokssystem för hela elementarläroverket. En hvar vet eller kan åtminstone lätt inse, när det påpekas, af hvilken vikt det är för lärjungen, att de läroböcker, han på olika undervisningsstadier skall begagna, äro ordnade efter en gemensam plan, och att detta måste leda till tidsbesparing liksom till reda och säkerhet i kunskapen, hvaremot öfvergången från en lärobok till en efter andra grunder inrättad är en svår olägenhet i undervisningen. Jag vill ej besvära med uppräknig af den lärobokslitteratur, hvarför vi hafva Aulin att tacka, men framhålla, att han för de af läroverksstadgan utstakade kurser skapat en fullständig och sammanhängande grupp af hjälpedor.

Aulins förtjenster såsom författare hafva ock blifvit erkända såväl inom landet som i Tyskland, der en i den grekiska filologien så framstående man som Ameis derom uttalat sig lofordande.

Man har erinrat om, att Aulin en längre tid äfven såsom utgifvare af Pedagogisk tidskrift gagnat vårt undervisningsväsende. Jag vill tillägga att, om man nu skarpt klandrar denna tidskrift, lika allmänt det tillägget höres, att förhållandet var annorlunda på den tid, då Aulin ledde nämnda företag.

Lektor Aulin var en trofast soldat vid sin fana; skickligt och modigt förde han sina vapen, ända till dess hans hand domnade i döden. Det är deras öfvertygelse, som närmare kände honom, att det var hans pligt-trogna, ansträngda verksamhet, som bäddade hans förtidiga graf. Mätte representationen gifva ett erkännande åt denna verksamhet. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr L. J. Hierta: Jag kan icke, såsom den siste talaren, taga för afgjort att utgången af frågan inom denna Kammare redan är gifven, och ber derföre att få tillägga några ord. Att någon författningenslign rätt för enkan att erhålla den ifrågavarande pensionen ej finnes, är obestridligt — och formela skäl mot dess beviljande skulle således kunna anföras, men någon synnerlig vikt torde man dock ej behöfva tillerkänna dem, särdeles som det begärda beloppet ju är så ringa. Jag har, såsom mångårig ledamot af Styrelsen för Stockholms stads undervisningsverk, varit i tillfälle att på närmare håll bevittna de förtjenster Lektor Aulin här i Stockholm inlagt om vår elementarundervisning under den kortare tid han tjenstgjorde såsom lektor vid härvarande gymnasium och derjemte granskat de intyg om hans föregående verksamhet han vid sin ansökan till denna tjänst medförde. Jag tror att Riksdagen kan anse sig berätti-

gad att här utöfva ett jus majestaticum, i synnerhet då sådant många gånger förr skett, under omständigheter vida mindre talande än de nu befintliga, men hvilka ändå ansetts såsom fullt tillräcklig anledning. Så t. ex. gaf representationen under många år ett anslag af 400 R:dr åt Thora Thersner för fortsatt utgifvande af det tarfliga planschverket "Fordna och närvarande Sverige" och åt Lithografen Billmark dubbla beloppet såsom understöd för planschverket "Sverige, aquarell-litografier och tontryck" — ett i främmande land utfördt arbete. Jag tror verkligen att det finnes starkare anledning att bevilja detta anslag än många andra; det är dessutom så litet, att det, om jag så får säga, knappast märkes i jembredd med många andra, som ibland slippa genom fingrarne.

På grund af det anförda och med stöd af hvad i öfrigt blifvit i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet anfördt samt här af flere föregående talare ytterligare utveckladt, anhåller jag för min del, att Kammaren ville, icke på grund af något berättigande dertill från pensions-sökandens sida, utan såsom ett uttryck af en väl placerad frikostighet, med afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt, bifalla den åt enkefru Aulin af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen, 300 R:dr årligen.

Herr Edlund: För att icke förlänga diskussionen afstår jag från ordet och anhåller endast att få instämma i det yttrande, som afgafs af den representant på stockholmsbanken som näst efter Herr Winkrans hade ordet.

Herr Liss Olof Larsson: Någon af Stats-Utskottets ledamöter måste väl — det kan ej hjälpas — vidkännas Utskottets beslut; och jag får väl göra det, då ingen annan af utskottsmajoriteten tyckes vilja taga detsamma i försvar. Inom Utskottet har, såsom synes af betänkandet, endast en enda reservation blifvit afgifven, alla de andra ledamöterna voro ense om att afstyrka den Kongl. propositionen. Redan der var jag dock i tillfälle att få höra loftal öfver mannen till den här ifrågavarande enkan; och här i Kammaren tyckes man i det afseendet täfla i att öfverbjuda hvarandra. Åhörarne borde kunde man förmoda, känna sig rörda af allt detta beröm — och på mig skulle det också ovilkorligen hafva utöfvat en sådan verkan, om jag icke alltid i dessa frågor finge höra precis samma argumenter: mannen har varit så förträfflig i statens tjänst och derföre måste vi draga försorg om enkan och barnen. Vanligen tillägger man dock, att han tjenat det allmänna en längre tid; men nu tyckes det, som om det motsatta förhållandet vore ett lika godt skäl. Det skälet kan dock jag, för min del, icke gilla. Skall tjenstetidens korthet vara en giltig grund för pensionering, då är det bäst att vara konsekvent, taga steget fullt ut och så godt först som sist föreskrifva, att staten en gång för alla skall draga försorg icke allenast om hvarje afskedad tjenstemans uppehälle, utan äfven om enkans och barnens.

Jag för min del har icke ändrat åsigt, oaktadt alla de här loftalen; den princip jag förfäktat i Utskottet vidhåller jag fortfarande: inga pensioner åt tjenstemäns enkor eller barn! Och på den grunden måste jag yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Dufwa: Jag har i fråga om de enkepensioner, som i dag varit föremål för Kammarens behandling, befunnit mig i den egendomliga ställning, att jag inom Stats-Utskottet varit skiljaktigt rörande alla de fyra, hvilka Utskottets pluralitet tillstyrkt, och i dessa delar af betänkandet afgifvit reservation; men på samma gång har jag ock reserverat mig mot den nu förevarande punkten, den enda i hvilken Utskottet afstyrkt den af Kongl. Maj:t begärda pension af detta slag. Jag ber att nu få anföra skälen till min från utskottsmajoritetens åsigt afvikande mening. Oaktadt jag ingalunda erkänner det såsom en statens skyldighet att i allmänhet pensionera enkor efter personer, som varit i dess tjänst anställda, tror jag dock att fall kunna gifvas, då staten både kan och bör, såsom ett erkännande af en i lifstiden ådagalagd mera ovanlig och framstående duglighet, lindra tryckande behof för den aflidnes efterlemnade omvårdnad, hans enka och barn. Och ett sådant fall är, så vidt jag kan finna, här för handen. Den ifrågavarande embetsmannen har, efter hvad upplyst blifvit, icke blott i sin tjänst varit utmärkt, utan derjemte utom densamma på ett framstående sätt gagnat fosterlandet — en förtjänst som under hans lifstid icke af det allmänna blifvit på något sätt vedergäld. Vid sådant förhållande, och då enkan och barnen befinna sig i en nödställd belägenhet, är det, enligt min uppfattning, en skyldighet för staten att genom deras bispringande i någon mån visa den erkänsla, hvarpå mannen i lifstiden förvärfvat sig grundade anspråk. De skäl, den siste talaren anförde för ett motsatt förfarande, voro mig ingalunda obekanta — vi tvistade derom redan i Utskottet, jag sökte äfven då visa, att det vore en missuppfattning att vilja afslå pensionen, derföre att mannens tjänstetid varit så kort. Jag tillät mig säga, och jag upprepar det nu, att en tjensteman i Lektor Aulins ställning omöjligt kunde under en tjänstetid af endast elfva år med lön på stat — och denna jemförelsevis obetydlig — medhinna att genom besparingar samla så mycket, att hans efterlemnade familj derpå skulle kunnat få, äfven den knappaste bergning. Vid sådant förhållande är det nära nog ett hån att framkasta sådana ord, som att han tjent för kort tid, och att vi derföre borde afslå pensionen. Hvad som i detta fall böi pröfvas är, vågar jag tro, ingenting annat än: är detta erkännande från det allmännas sida för stort, är det för mycket att vid för handen varande förhållanden gifva en förtjent mans enka 300 R:dr om året att lefva på? Må det, för att i någon mån kunna besvara denna fråga, tillåtas mig att gå tillbaka till det beslut, som Kammaren nyss fattade i en annan enkepensionsfråga, då Kammaren gaf 600 R:dr åt enkan efter en man, hvars förtjänster jag ej i någon mån vill förringa, men som dock, jemförelsevis väl aflönad, dertill kunnat, efter hvad under äfverläggningen upplystes, af enskild förmögenhet uppoffra ej mindre än 80,000 R:dr för att "representera", således egentligen på mat och dryck, utan att han gittat afse till sin enkas försörjande ens det i förhållande till nämnda summa ringa belopp, som dertill erfordrats. Har Kammaren ansett staten i dylikt fall hafva råd till 600 R:drs pension och funnit detta rätt, då vore det i sanning sorgligt, om Kammaren ej också skulle anse staten hafva tillgång eller icke anse för rätt att gifva hälften så mycket åt enkan efter en man, som under ett lif af arbete och försakerelser i så hög grad som Lektor Aulin gagnat fosterlandets kultur.

Herr Asker: På de mest öfvertygande skäl hafva flera talare redan förklaradt, att den Kongl. propositionen hade bort af Stats-Utskottet till bifall af Kammaren förordas, och det kunde således vara öfverflödigt att något i saken tillägga. Då likväl en ledamot från Nordanland nyss yttrat sig emot pensionens beviljande, må det förunnas en annan att säga några ord för bifall dertill.

Personligen lärde jag känna Lektor Aulin under den tid han var anställd vid elementarläroverket i Gefle. Hans ovanliga och framstående egenskaper såsom uppfostrare och lärare, hans kunskaper, arbetsförmåga och pligttrohet fästade snart vid honom en allmännare uppmärksamhet. Han sökte icke, men blef uppsökt för det kall, som väntade honom i hufvudstaden. Hans tienstetid var jembforelsevis kort, endast 17 år säger Utskottet. Visserligen — men hvad voro dessa 17 år värda i statens tjenst? Det är detta frågan gäller. Aulin inkomster af tjensten blefvo aldrig så tillräckliga, att han med dem kunde betrygga sin familjs bergning. Det är redan sagdt och styrkt i Kammaren, att hans lefnadsbana var ett fortsatt arbete af öfveransträngning, som i förtid bröt hans lifstråd. Det är också visadt, att detta arbete till fosterlandets gagn på ett hedrande sätt påminner om hans namn. Det pensionsbelopp, som begäres, är ringa och obetydligt för staten, men det saknar icke sin betydelse för den fattiga enkan. Dess rätta värde ligger kanske äfven för henne uti ett erkännande från statens sida, att hennes man var en värdig son af sitt land. Jag önskar och hoppas, att Kammaren skall gifva sitt bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Öfverläggningen var slutad. Med afslag å Utskottets hemställen biföll Kammaren Kongl. Maj:ts nädiga framställning rörande den i förevärande punkt omförmälda pension.

Punkten 17.

Herr Östman: Stats-Utskottet har antagit som grundsats att icke tillstyrka pensioner åt andra, än dem hvilka af Kongl. Maj:t dertill blifvit förordade. Det kan väl synas som vore detta alldeles i sin ordning; men följden kan också blifva, att den som ej har lycka att på högre ort ega gynnare, om än aldrig så väl förtjent af pension, dock blir utan sådan. Frågan är här ingen annan än den: är Kapten Ekenstjerna förtjent af pension eller ej, sättet hvarpå frågan kommit under Riksdagens pröfning, genom framställning från Kongl. Maj:t eller från enskild riksdagsman, bör, så synes det mig åtminstone, ej på dess afgörande inverka. För min del anser jag Ekenstjerna vara fullt ut så mycket berättigad att få pension som flere af dem, åt hvilka pension nu blifvit af Stats-Utskottet tillstyrkt och af denna Kammare beviljad. Ekenstjerna ingick vid temligen ung ålder i armén, och har sedan dess tjenstgjort dels i Tull-, dels i Postverket samt dessutom i sammanlagdt 13 år varit kommandant vid Långholmen och Norra Korrektionsinrättningen. Jag har alltid ansett det för en pligt att, i min mån, bidra till hushållning med statens medel; men jag anser det äfven för en pligt att vara rättvis mot alla. Och då Ekenstjerna onekligen är lika förtjent af pension som t. ex. den fängelsedirektör i Fa-

lun vi nyss pensionerat, krätde rättvisan också att han finge den summa motionären föreslagit eller 1,500 R:dr; men, då jag icke kan hoppas att Kammaren skall bifalla ett yrkande härom, vill jag, på det Herr Ekenstjerna dock ej må blifva utan allt understöd, föreslå att pensionsbeloppet bestämmes till 1,000 R:dr.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll hvad Utskottet föreslagit.

Punkterna 18—22.

Biföllos.

Slutligen blefvo de till utlåtandet fogade tabeller godkända för så vitt de öfverensstämde med Kammarens nu omförmälda beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m., men sammankommo åter

Kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag rörande det under § 6 här ofvan upptagna ärende.

§ 8.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 27, i anledning af väckt motion om beviljande af anslag för upprensning af åtskilliga vattendrag inom Norrbottens län.

På anhållan af Herr Åstrand blefvo båda punkterna i Utskottets hemställen föredragna i ett sammanhang.

Ordet lemnades derefter ånyo till

Herr Åstrand, som anförde: Herr Talman! Mine Herrar! Uti den motion, som ligger till grund för Stats-Utskottets nu föredragna betänkande, har motionären, i det han framhållit de stora fördelar, hvilka för staten vore att upphemta, derigenom att flottleder af kronan sjelf öppnades inom vissa delar af Norrbottens län, der en stor del af kronans skogar förefinnas, men ej kunna tillgodogöras, emedan dervarande vattendrag icke äro flottbara, föreslagit Riksdagen att bevilja medel till flottningsarbeten inom Norrbotten, hvarvid han dock afser endast Pite elf med trenne af dess bivatten, nemligen Grundselelfven och Lomträskbäcken samt nedre delen af Abmoelfven. Angående kostnaden för detta arbete, har motionären

åberopat ett af Löjtnanten vid Kongl. Väg- och Vattenbyggnadskorpsen J. F. Cornell i berörda afseende uppgjortt kostnadsförslag, utvisande en slutsumma af 176,430 R:dr. På samma gång har motionären — i det han fästat uppmärksamheten på de ofantliga vidder af kronoskog, som förefinnas uti de mera aflägsat belägna delarne af Norrbotten, men ej för närvarande äro föremål för afverkning och rationel hushållning — anhållit om ett anslag af 5,000 R:dr till verkställande utaf undersökning af vissa inre vattendrag i Norrbottens lappmarker. Stats-Utskottet har med anledning af motionen begärt upplysningar af Skogsstyrelsen, som, med erkännande i hufvudsakliga delar af motionärens syfte, förordat för här uppgifna ändamål ett anslag af 20 à 25,000 R:dr i och för noggrann undersökning af Norrbottens hufvudvattendrag. Nu har emellertid Stats-Utskottet hemställt, att ett anslag af 15,000 R:dr måtte beviljas till noggranna undersökningar och uppgörande af planer och kostnadsförslag till behöfliga strömningsarbeten af de *särskilda vattendragen* inom Norrbottens län. Utskottet har således gifvit frågan en vida större utsträckning än Skogsstyrelsen, likasom styrelsen sett saken i större omfång än motionären, hvars begäran endast afser dels strömnings-, dels undersökning af vissa namngifna vattendrag inom Norrbottens län.

Betraktar jag nu Stats-Utskottets förslag och jemför den sträcka af särskilda vattendrag i Norrland, som enligt Utskottets förslag skulle genom sakkunnige och tillförlitlige samt med norrländska flottningsförhållanden fullt förtrogna personer undersökas, med det belopp, som Utskottet föreslår att för ändamålet anslå, så kan jag icke annat än häpna öfver den ofantliga skiinaden mellan detta belopp, 15,000 R:dr, och den kostnad till hvilken undersökningen i verkligheten skall komma att uppgå, om den nemligen skall ske på sådant sätt och i sådan omfattning, och leda till sådant mål, som Stats-Utskottets förslag äsyftar. Jag vill härvid erinra, att Norrbottens län innehåller 920 qvadratmil, hvilket vidsträckt område nästan utgör ett enda sammanhängande vattensystem. Hvert man framtränger, stöter man på stora träsk, hufvud- och bifloder, strömmar, mindre vattendrag och slutligen bäckar, hvilka äfven, under det vårfloden passerar, ofta äro rätt mycket anlitade flottleder.

Skall allt detta undersökas, kunna Herrarne vara öfvertygade, att kostnaden aldraminst kommer att uppgå till en million. Jag har detta ur fullkomligt tillförlitlig källa. Inom sydligare delar af Norrland hafva förekommit dylika arbeten, som likväl endast omfattat några få vattendrag, och om man ställer kostnaden för dessa arbeten i proportion till kostnaden för de föreslagna undersökningarne i Norrbotten, så får man en summa, som till och med vida öfverstiger den jag nyss nämnde. Att en hemställan till regeringen i det syfte, Utskottet föreslagit, synes mig högst olämplig, torde af hvad jag nu haft äran andraga vara tydligt. Jag vill emellertid såsom ett särdeles starkt motiv betona, att enligt min åsigt det förhåller sig med elfvarne och de öfriga vattendragen inom Norrbottens län på alldeles samma sätt som med de sydligare norrländska länens vattendrag. De hafva från början varit mer eller mindre otjenliga till forsling af virke, och för att afhjelpa denna olägenhet har man måst vidtaga kostsamma strömningsarbeten. Men så vidt

jag vet, har kronan blott tillsläppt en ringa del af kostnaden för dessa arbeten, som nästan uteslutande drabbat de sågverksegare eller andra personer, hvilka på grund af förut uppgjorda kalkyler göra sig betäckta för dessa kostnader, vare sig genom att i enlighet med gamla författningar för stubbören inlösa afverkningsrätten å de kronoskogar, som gränsa till det upprepade vattendraget, eller på annat sätt, t. ex. genom afgifter utaf andra personer för flottning o. s. v. Samma förhållande skall ovilkorligen inträffa äfven i Norrbotten, om vi vänta några år. Den nordligaste elfven derstädes, som har någon större rikedom på skog, är Pite elf. Uti dess floddal finnas ovedersägligen Norrbottens största af yxan hitintills orörda skogar, men der finnes icke denna konkurens mellan entreprenörer, som se sin fördel i att af kronan köpa träd på rot till afverkning. Dessa personer skola likväl snart infinna sig, liksom de redan förut finnas uti de sydligare trakterna, der priset å skogseffekter redan hunnit stiga så betydligt, att t. ex. vid Ljungan för träd på rot å kronans skogar betalas öfverhufvud 3 R:dr stycket, ehuru köparen måste underkasta sig att forsla stockarne $\frac{1}{2}$ ända till $\frac{3}{4}$ mil från luggstället till närmaste flottled, hvilket är förenadt med ganska dryga omkostnader, emedan bygden är glest befolkad och derföre dragare och körsvenner dyrlegda. Då härvid ytterligare tages i betraktande de goda konjunkturerna, i hvilka man icke rimligtvis under den närmaste framtiden kan befara något afbrott, så vida icke krig i Europa utbryter, så är allt skäl antaga, att kronans skogseffekter äfven i Norrbotten mer och mer blifva föremål för spekulation. Jag anser under sådana förhållanden lämpligast, att vi vänta ett eller annat år, då man derefter med större lätthet kan afgöra, huruvida de föreslagna åtgärderna äro behöfliga eller icke. Förlusten genom ett sådant uppskof blir ej så stor som man skulle kunna befara, i anledning af motionärens yttrande, att 64 kvadratmil skog omkring Pite elf för närvarande ruttnar bort, derför att den ej är tillgänglig för afverkning. Med anledning af detta yttrande tillåter jag mig framhålla den omständigheten, att då skogskomitén undersökte alla skogar i Norrland för att få ett klart begrepp om återväxtens hastighet och derigenom bedöma huru många träd årligen kunna tagas på hvarje tunland, så kom den särskildt med afseende å Arvidsjaurs socken till det resultat, att — såvida man för all framtid vill hafva lika afkastning — icke mer än högst 6 träd på tunlandet årligen kunna fällas. Då motionären kallar skogen i just denna trakt för urskog, kan min upplysning synas öfverraskande, isynnerhet för de representanter, som äro från södra och mellersta Sverige, men för hvar och en, som är förtrogen med norrländska förhållanden, är det ingen öfverraskning, att skogarne derstädes kämpa mot ett hårdt klimat, hvarföre endast en långsam utveckling är möjlig. Utaf de stammar, som höggos inom nämnda socknar, antog komitén, att ett träd derstädes behöfver omkring 240 år för att mogna. Härtill komma äfven andra omständigheter, som i betydlig mån decimera trädens antal, nemligen skiften i väderleken, såsom snöfall och stormar, äfvensom skogseldar, hvilket sednare är ett ondt, som tillhör de norrländska skogarne, och hvaraf största delen uppkomma genom oförsigtighet vid vallning. Jag, som genomgått dessa skogar, har knappt sett någon högländ trakt deraf, hvarest icke elden flera gånger härjat. Då skogselden sålunda rusar fram och icke låter sig dämpas

förr än lokala förhållanden — sjöar och vattendrag — eller inhållande regn sätta en gräns för dess häftighet, så dödar hettan alla träd, hvilka stå på grund jordmån, samt isynnerhet dem, hvilka med sin pårot alltför snart stöta emot sten och berg. Dessa träd falla ovillkorligen, när en hårdare storm inträffar. I den lösa myllan, som af skogselden vållas, finna dock skogsfröen — helst om fröer infaller kort efter en sådan brand — en passande jordmån, hvaraf blifver följden att nya täta plantor uppspira emellan de kvar-tående äldre träden. Man kan antaga, att dessa skogseldar rasa hvar 50 å 60 år och man ser tydligen, att de träd, som öfverlevat den ena också stå kvar vid lif efter en andra och tredje skogsbrand, förutom de träd af yngre generationer, som erhållit passande läge och jordmån.

Detta är anledningen hvarför, då man kommer in på en skogstrakt, som yxan ännu ej vidrört, man icke finner en tät, ogenomtränglig urskog — såsom man möjligen skulle kunnat föreställa sig — utan en med träd ganska glest bevuxen terräng, hvarest man — såsom jag nyss sade — för att hafva trygghet att för all framtid kunna afverka lika qvantitet — ej kan årligen hugga mer än kanske högst 6 träd på tunlandet. Jag vill icke härmed påstå, att under alla förhållanden endast detta fåtal kan tagas, ty i samma stund en ny skogstrakt blir för flottning tillgänglig, ser man sig nästan tvungen att på en gång slopa alla fullmogna stammar, hvilkas värde i annat fall af tidens tand är efter år förringas eller omintetgöres. Under sådana förhållanden och då det icke blifvit utredt i huru hög grad kronan skulle få reventy af de kapital, som på det föreslagna arbetet skulle nedläggas — sådan beräkning finnes hvarken i motionen eller i utskottsbetänkandet och kan icke finnas der, emedan icke några upplysningar i saken funnits tillgängliga — anser jag, att Kammararen för närvarande bör afstå från vidtagande af någon åtgärd uti ifrågakommande sak och således afslå föreliggande betänkande. Derigenom uppkommer alldeles icke någon fara för förlust å det allmännas sida, ty hvad en tidrymd af t. ex. 10 år kan åstadkomma för skada på redan fullmogna träd, det tror jag Riksdagen icke kan vara i tillfälle att bedöma, men den säkra vinsten deremot af ett uppskof blir — jag upprepar det — att man kan hoppas, att i samma mån kronans såväl som enskildas skogar i södra delarne af Norrland blifva hårdt anlitade, i samma mån skall konkurrensen draga sig till de norra, ännu örörda trakterna. Så t. ex. såldes uti en sydligare del af Norrland, der hufvudelfven numera är rensad, för några år sedan ett antal träd, som skulle stämplas, för 3 R:dr stycket. Huggstället var likvisst ej beläget vid hufvudelfven, utan vid ett bivattendrag, som var omöjligt i och för flottning. Köparen af virket måste derföre upprenta farleden på egen bekostnad, hvarvid han — såsom vid alla dylika fall är vanligt — erhållit godtgörelse för de hafda kostnaderna genom att få utaf länsstyrelsen fastställd en flottningstaxa för den nya leden, på grund hvaraf han sedermera upptager en afgift eller skatt af andra personer, som vilja begagna vattendraget till flottning. Sedan rensningen sålunda blifvit gjord af enskild person, såldes ett nytt parti virke för kronans räkning och då betaltes 6 R:dr per träd, oaktadt för köparen tillkom flottningsavgift till det bolag, som bekostat rensning af leden.

leden. Jag ser derföre ingen fara i att låta enskilda bolag verkställa behöfliga rensningar. De göra det icke, så framt de ej hafva trygghet att antingen i första rummet få afkomsten af kronans skogar eller också ersättning för kostnaden uti flottningsafgifter.

Då Stats-Utskottet talar om alla särskilda vattendrag, har det äfven uti förslaget inbegripit sådana, som redan nu äro till stor del farbara. Den komité — jag antager att en sådan med förslaget afses — som får denna fråga på sin lott, måste naturligtvis genom undersökning på stället förvissa sig om, huruvida oöfverstigliga hinder för flottning möta. Men de ofantliga väglängderna, som skulle tillryggaläggas; den långsamhet, med hvilken man endast skulle förmå uppgöra ett så kombineradt förslag, som afses, såväl med afseende å undanröjdandet af alla hinder för flottningen, som ock uppgörandet af kostnadsförslag till förbyggnader, hvilka måste förläggas på vissa ställen för att icke timret skall flyta ut; de långa strömbyggnader, som måste uppföras och som inom särskilda orter af Norrland i längd uppgå ända till $\frac{1}{2}$ mil; allt detta gör att undersökningen skulle taga ganska mycken tid och kräfva ganska stora summor. Jag är fullt öfvertygad, att, om allt detta skall utföras konsekvent i enlighet med Stats-Utskottets förslag, det skall komma att kosta vida mer än en million. Äfven om Riksdagen skulle inskränka frågan till de dimensioner, Skogsstyrelsen gifvit den, och besluta undersökning af hufvudvattendragen, blir arbetet ändå för vidtomfattande. Hufvudfloderna i Norrland förhålla sig till sina bifloder och tillhörande vattendrag ungefär som statens stambanor till privata banor, således ligger en stor öfvervigt å de förras sida, och jag anser verkligen, att frågan, icke ens om den tages i denna mera inskränkta omfattning, för närvarande bör föranleda Kammarren till vidtagande af den föreslagna åtgärden.

Anser likväl Riksdagen att något kan och bör göras — och ingen kan väl neka att frågan förtjenar uppmärksamhet — så vore det, att ingå till Kongl. Maj:t med hemställan, att Kongl. Maj:t måtte genom vederbörande myndigheter infordra fullständiga upplysningar, dels hvilka elfvar eller delar af elfvar inom Norrbotten, som i närvarande stund äro flottbara, dels om och i hvad mån rensning af vattendrag dersammastädes skulle lända kronan till gagn. Om dylika upplysningar af Kongl. Maj:t infordrades, såväl från skogsstatens tjenstemän som från Konungens Befallningshafvande, som genom respektive kronofogdar och länsmän är i tillfälle att göra sig bekant med alla lokala förhållanden, så skulle vi derigenom få ett klart begrepp om frågan. Det är den enda åtgärd, jag anser mig möjligen kunna för närvarande tillstyrka Kammarren att vidtaga.

Jag hemställer om afslag å Utskottets förslag.

Herr Almquist: Då Kammarren kan hafva skäl att hos mig förvänta någon kännedom om dessa förhållanden, så, ehuru jag icke är från den ort hvarom nu är fråga, anser jag mig likväl skyldig uttala min tanke i ämnet. Jag ber då först få nämna, att inom den komité, som Kongl. Maj:t hade förordnat för undersökning af de norrländska skogsförhållandena, fråga mer än en gång var under öfverläggning huruvida komitén i sitt förslag borde intaga någon hemställan om åtgärders vidtagande på

statens bekostnad till befrämjande och förbättrande af flottningsförhållandena i de norra orterna. Man öfverlade ganska allvarsamt om denna sak, tog skälen för och emot i öfvervägande och kom slutligen till det resultat, att komitén icke borde framlägga ett sådant förslag, då man icke på förhand kunde beräkna de kostnader som för dylika åtgärder skulle uppstå; hvartill äfven kom, att man erhöll kännedom derom att en annan komité, som Kongl. Maj:t tillsatt för afgifvande af förslag till vattenrättens ordnande och som samtidigt arbetade med skogskomitén, skulle i sitt afgifvande förslag intaga bestämmelser om flottningsförhållandenas allmänna reglering, hvarföre den förstberörda komitén icke ansåg lämpligt i ämnet afgifva något förslag eller göra hemställan om statens inblandning i de norrländska flottningsförhållandena.

Jag öfvergår nu till sjelfva motionen. Motionärens hufvudsakligaste skäl för sitt förslag är det, att sådana förhållandena nu äro, då det icke finnes uppreisade flottningsleder för nedflottning af den afverkade skogen, någon fri täflan om inköp af den skog som från kronans marker afverkas icke kan finnas och att i följd deraf prisen nedtryckas långt under hvad kronan kunde göra anspråk på att betinga sig, om icke sådana hinder förefunnos vid utdrifningen af virket, att konkurrensen derigenom till betydlig grad försvårades, hvilka hinder, efter motionärens förmenande, kunde afhjelpas derigenom att flottningsleder uppreisades och underhölles på statens bekostnad, hvarför upoffringarne, efter hans tanke, säkerligen snart skulle i rik mån återgåldas. Jag vill visserligen icke bestrida detta. Det är tvärtom helt naturligt, att, då man till skogstrakter öppnar flottleder, som förut icke äro tillgängliga, det då skall uppstå flera personer, hvilka kunna täfla om afverkningen. Men jag ber dock få upplysa, att det icke är så alldeles farligt med den bristande konkurrensen. Motionären uppgifver att man för skogen i de af honom angifna trakterna icke kan betinga sig högre pris än 40 öre för hvarje träd, deraf dock blott 20 öre skulle komma staten till godo, under det de andra 20 örena skulle af köparen förbehållas till bestridande af kostnaderna för flottledrensningar. Jag ber i anledning häraf få lemna några upplysningar, som blifvit mig från det mest tillförlitliga håll meddelade, nemligen att just från de skogar, om hvilka motionären yttrar sig och från hvilka han anser det vara omöjligt att få någon fördelaktigare afsättning än den af honom angifna, endast under de sista åren försålt öfver 100,000 vindfälda, sålunda till viss grad skadade träd till ett pris af 53 öre trädet, med skyldighet derjemte för köparne att vid utgången af de fem år då virket skall vara utdrifvet afleverera en af honom uppreisad, flera mil lång flottled till kronan utan någon den ringaste ersättning deraf; hvarförotom förlidet år lærer från samma skogstrakter försålt ganska betydliga partier frisk skog som betaltes med en R:dr och deröfver per träd på rot; det vill deraf synas som det icke skulle vara alldeles omöjligt att få en rätt tillfredsställande afsättning å skogen på dessa trakter. Jag ber ytterligare att till stöd för min åsigt, att det numera icke är svårt att till ganska försvarliga pris få sälja skog från trakter dit uppreisade flottleder icke finnas, få nämna, att förlidet år försåldes skog från kronomarker inom Westerbottens län, till hvilka uppreisade flottleder icke finnas, som betaltes jemförelsevis ganska högt. Då t. ex. betaltes ett parti af något mer än

4,000 träd, å en trakt derifrån afverkning tillföre icke egt rum, och dit flottled genom köparens försorg och på dess bekostnad måste upprensas, med något mer än två R:dr, och, om jag ej missminnes, med 2 R:dr 37 öre trädet, fastän flottledens upprensning kommer att medtaga en tid af mer än två år. Virket såldes på våren förra året och betaltes under December månad till landträneriet, ehuru det inköpta virket icke kan utdrivas för än under loppet af år 1873.

Detta ådagalägger, efter min tanke, att förhållandena i detta afseende väl icke äro så bekymmersamma, som motionären föreställer sig dem, utan tvärtom att staten kan tillgodogöra sig sin rika skogstillgång i de norrländska orterna, utan att derföre behöfva underkasta sig dryga kostnader för upprensning af flottleder. Och det får jag säga, att, skulle det beträffande Westerbottens län, der jag har reda på förhållandena och vattensystemen, ifrågasättas sådana åtgärder, som nu äro föreslagna för Norrbotten, så skulle jag på det lifligaste sätta mig deremot, emedan jag anser att god och säker afkastning af kronans skogar i nämnda län derförutan kan påräknas. Hvad beträffar förhållandena inom Norrbottens län, så känner jag icke dessa så noga. Och då det kan vara möjligt att de betinga sådana åtgärder, som motionären föreslagit, eller att det för virkesprisens bestämmande kan vara af gagn veta till hvilken kostnad upprensningen af vissa vattendrag kan beräknas uppgå, så vill jag icke gå så långt som nästföregående talare och yrka afslag å punkten, men deremot vill jag icke gå längre än att på sin höjd tillstyrka, att de ifrågasatta undersökningarne skulle afse endast hufvudvattendragen inom Norrbottens län. Ty, lika med den förste talaren, anser jag för min del att en undersökning för bestämmande af uppreningskostnaden af alla de särskilda vattendragen eller på hela vattensystemet i Norrbottens län skulle erfordra så lång tid och stora kostnader, att man på förhand derom icke kan göra sig en föreställning. Jag vill exempelvis endast nämna, att ett sågverksbolag i Westerbottens län, som har för afsigt att upprensa en sammanhängande flottningsled och att söka få flottningsstadga fastställd för densamma, låtit verkställa undersökningar för utredande af de förhållanden, som dervid måste tagas i betraktande, hvartill åtgått ganska lång tid, tvänne särskilda år, och hvilka undersökningar till följd deraf varit förenade med mycket betydliga kostnader. Det är ock många omständigheter, som dervid måste utredas och tagas i öfvervägande. Det egentliga rensningsarbetet och den derför beräkneliga kostnaden är kanske det minsta; men afvägningarne af de särskilda vattensystem, som i en flottled ingå, och undersökningarne af ifrågakommande damanläggningar och uppdamningar, som påkallas, samt dessas inflytande på jord- och strandegares rätt, kostnaderna för anläggning och underhåll af dam- och rämnbyggnader m. m. är allt saker, som påkalla tidsödande arbeten och många olika personers biträde, förutom krono- och sockenombud, nämndemän med flere, som dervid böra närvara. Det måste nemligen noga undersökas och utredas, att genom dylika företag strandegarnes rätt icke blir förnärmad eller jordens fruktbarhet å deras hemman blir förminskad eller skadad. För detta ändamål behöfves det erfarna och skickliga personer, som deltaga vid undersökningarne, hvilka ej heller gerna kunna ske utan närvaro af publika ombud, som hafva att bevaka kronans och

det allmännas rätt. Men allt detta oaktadt, och då den gjorda framställningen erhållit ett alldeles oförväntadt understöd inom Stats-Utskottet, som gått längre än motionären afsett, och då det slutligen är att antaga, att Utskottet nu liksom alltid, allrahelst då det gäller anslag, egnat noggrann pröfning åt denna fråga, anser jag mig icke böra yrka rent afslag, men deremot förorda, att ordalagen i första punkten förändras derhän, att undersökningen blir inskränkt till hufvudvattendragen i Norrbottens län, då man kan tänka sig att få ett slut på arbetet och komma till något resultat, något som jag icke anser vara möjligt, om man afser alla de särskilda vattendragen inom länet. Jag vågar sålunda, i anledning af hvad jag nu anfört, hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition & bifall till Utskottets förslag med den ändring, att den föreslagna undersökningen måtte afse endast *hufvudvattendragen* i stället för *de särskilda vattendragen* i Norrbottens län.

Friherre Ericson: Den nu föreliggande frågan har verkligen inom Stats-Utskottet ådragit sig mycken uppmärksamhet och mycket intresse. Såsom bekant har staten i Norrland stora skogar, och lika bekant torde det vara, att staten, såsom egare till dessa, egentligen icke tagit den ringaste kännedom om denna sin egendom förrän under allra sista tiden, och man har fått höra de märkvärdigaste exempel på huru det slumpats med ganska dyrbara skogstillgångar. Genom den motion, som nu föreligger, äfvensom genom kartor och planer, som blifvit förevisade inom riksgälds-afdelningen, har det, åtminstone för Stats-Utskottets ledamöter, blifvit klart och påtagligt, att något bör göras för att staten måtte kunna tillgodogöra sig denna sin rikedom. Stats-Utskottet har derföre, eller rättare sagdt, riksgälds-afdelningen genom Herr Finansministerns bemedling, förskaffat sig ett utlåtande från Skogsstyrelsen, hvaraf Herrarne finna, att Skogsstyrelsen gillar motionens syfte och den af Stats-Utskottet föreslagna åtgärden och att styrelsen såsom en följd af underlåtenhet att göra något i detta afseende påpekar att skogarne komma i händerna på de stora sågverksegarne, som, utan att vara underkastade någon slags täflan beträffande afverkningen, sålunda få ett slags monopol på densamma. Det är denna omständighet, som gjort motionen i Stats-Utskottets ögon värd synnerlig uppmärksamhet.

Man har här sagt, att Stats-Utskottet tilltagit i så stor skala samt talat om alla vattendrag i Norrbotten, hvarjemte man påpekat dessas stora utsträckning och de stora kostnader, som i och för en undersökning af dem skulle åtgå. Ja! man har till och med nämnt en million R:dr. Jag ber dock få fästa Kammarrens uppmärksamhet på att hvarken Stats-Utskottet eller Skogsstyrelsen talat om andra vattendrag än sådana, af hvilkas upprensning man med visshet kunde förutse nytta och gagn för staten. Man kan väl icke tänka sig att finansministern skulle vara så utan sundt förnuft att låta verkställa undersökningar härs och tvärs i hela Norrbottens län, utan afseende på om kronan hade något intresse att bevaka eller ej. Här är således egentligen blott fråga om de stora skogar, som ligga inom de större vattenområdena, och icke om den mindre skogsegendomen, som tillhör staten. Och man kan väl icke förutsetta Skogsstyrelsen vara så hufvudlös att kasta bort summor, som man

med säkerhet visste icke kunde blifva staten till något gagn. Det gäller här således en rent ekonomisk fråga.

Det har af den förste talaren framhållits, att det icke kunde skada att dröja ett och annat år med dessa undersökningar, och det förefaller mig som detta vore hans hufvudargument. Men om man erkänner nödvändigheten och nyttan af en sak samt att i nu ifrågavarande afseende förr eller sednare något måste göras, såvida icke den dyrbara statsegendom, hvarom nu är fråga, skall alldeles slumpas bort, så kan ett dröjsmål icke vara annat än till skada. Det skäl talaren i detta afseende anfört, finner jag således vara temligen löst framkastadt.

Hvad beträffar kostnaderna, som af sanme talare uppgifvits skola gå till en million, under det Utskottet för ändamålet endast föreslagit 15,000 R:dr, så ber jag få fästa uppmärksamheten på att här endast är fråga om ett anslag för år 1873 och att Stats-Utskottet alldeles icke satt i fråga att på ett enda år kunna verkställa de erforderliga undersökningarne. Jag för min del hade ansett det vara bra, om Utskottet hållit sig till den af Skogsstyrelsen föreslagna summan af 25,000 R:dr. Men emellertid sen I, mine Herrar! att, om Stats-Utskottet också gått något lägre än Skogsstyrelsen, så har Skogsstyrelsen gått mycket under en million.

Man har talat om att man nu kan betinga sig ett pris af 1 till och med 2 R:dr per träd. Jag vill icke bestrida detta, men dermed är icke bevisadt att man icke skulle kunna få mera, i fall afverkningen underlättades. Staten måste liksom hvarje enskild egendomsegare noga undersöka de förhållanden, som kunna medföra den största möjliga vinst för hans egendom, och det är ingenting annat. Stats-Utskottet föreslagit. Ej heller är den ifrågasatta summan så föraktlig, och jag ber ännu en gång få påpeka, att den är afsedd endast för undersökningar, som kunna verkställas nästa år. Finna vi sedan att något vidare kan och bör göras, så är det tillfälle för nästa Riksdag att derom besluta. Men så mycket är emellertid vunnet, om Utskottets förslag bifalles, att uppmärksamheten blifvit fästad på saken och att den väg beträddts, som är den enda rätta, då det är fråga om skötandet af statens egendom. På dessa af mig nu anförda skäl anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Särskildt kan jag icke afhålla mig att fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som jag anser vara anmärkningsvärdt, nemligen att Skogsstyrelsen, som ju sjelf insett nyttan och nödvändigheten af de föreslagna åtgärderna, icke sjelf först framkommit med förslag i ämnet och att den icke fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå, att en statens egendom kunde göras mera fruktbarande. I detta afseende anser jag framställandet af ett sådant förslag bort hafva varit en skyldighet för det embetsverk, som har vården och tillsynen af statens skogar sig anförtrodd.

Herr Åstrand: Jag vill blott med några få ord bemöta den siste talarens yttrande. Han hade bland annat såsom skäl för det slut, hvori Utskottet stannat, anfört, att finansministern måste antagas ega nog omdöme för att, vid tillsättande af en sådan undersökningskomité, som blifvit föreslagen, hänvisa densamma till de större vattendragen och icke till de mindre. Jag får anmärka, att den värde talaren och stats-utskotts-

ledamoten icke måtte veta, huru det ser ut i Norrland. Ty det är icke kring de största vattendragen, utan just kring dessa smärre bäckar, som de betydligaste sammanhängande skogssträckor äro belägna; och det är derföre de mindre vattendragen, som främst behöfva göras tillgängliga för flottning. Hvad skall då finansministern göra? Om han säger, att undersökningen skall omfatta blott de största vattendragen, så blir följden, att en del af undersökningskostnaden kommer att spillas på sådana vattendrag, vid hvilka skog icke finnes, under det att undersökningen kommer att förbigå de vattendrag, som företrädesvis äro omgifna af skog. Säger finansministern åter att undersökningen skall gälla de skogrikaste trakterna, så måste den omfatta både mindre och större vattendrag, de sednare för att komma fram till de förra och till den kring dessa växande skogen. Vill man verkligen denna sak, så måste man gå in i alla dess konsekvenser och låta undersöka icke blott hufvudfloderna utan alla vattendrag, som genomlöpa kronans större skogar.

Den ärade talaren har sagt, att jag icke angifvit något motiv för att dröja ett eller annat år med denna undersökning. Men jag tog mig verkligen friheten att anföra ett sådant motiv, då jag sade, att, så länge skogstillgången i Westerbotten och Wester-Norrland är så stor som för närvarande, kan konkurrens mellan köpare af virke icke påräknas i Norrbotten, ty frakterna äro dyrare, ju längre upp i Qvarken man kommer, hvarföre den, som spekulerar i trävaruaffärer, icke ännu vänder sig till Norrbotten. Men med de enorma proportioner afverknigen numera tagit, kan den tid icke vara aflägsen då de personer, som gjort denna rörelse till sitt näringsfång, måste börja på allvar vända sig till dessa hittills orörda skogar och elfvar i Norrbotten. Då kan staten säkerligen betinga sig goda vilkor för upplåtelse utaf afverkningsrätt derstädes. Detta var mitt hufvudmotiv för yrkande om dröjsmål. Jag beder att nu få påpeka ett annat förhållande. Man må icke tro, att alla märken i dessa skogs-trakter äro kronans och att alla egor, som gränsa till skogarne, tillhöra kronan. En stor del hemman äro frälsskatte-, frälse- eller skattehemman; och erfarenheten, gifver stöd för, att kronan icke ensam drager fördel af skogarne. Om nu kronan sjelf skulle uppressa flottleder och göra sig till industriidkare, så måste kronan hålla bevakning öfver, huru många stockar passera flottlederna. Detta skulle medföra dryga kostnader. Jag tror, att vi få nöja oss med att blott sälja varan på rot, ty den kontroll, som eljest blefve nödig, skulle göra om intet hela den eftersträfvade vinsten. Jag är öfvertygad, att, om Andra Kammaren, i likhet med Första, skulle bifalla Stats-Utskottets betänkande, hafva vi slagit in på en olycklig väg och komma att få inkomsterna af denna viktiga statsegendom betydligt reducerade. Man har sagt, att hela frågan blott rör sig om ett anslag af 15,000 R:dr för 1873, och att man sedermera kan efter behag bevilja ytterligare anslag eller icke. Men, om med detta anslag något resultat icke ernås, då kommer det vid följande riksdagar att heta: "Då vi hafva gjort så mycket, så få vi också fortsätta, för att de beviljade medlen icke skola vara förspilda." Och då får man bevilja 15,000 och åter 15,000 R:dr i 50 år för att få alla vattendrag i Norrbotten undersökta.

Herr Jöns Rundbäck: Jag vågar uppträda för att yttra några ord till svar åt den förste talaren. Hade frågan verkligen så stora dimensioner eller vore motionen så vådlig, som han sagt, så skulle jag icke undra öfver, om Kammarerna blefve förskräckt. Men frågan är alldeles icke af en sådan omfattning, utan af högst ringa dimensioner, men dock af största vikt för det ändamål motionen afser, eller ett rätt tillgodogörande af statens stora skogstillgångar i Norrbottens län. Af alla förslag jag sett för Riksdagen framläggas om tillgodogörande af statens rikedomar i Norrland, känner jag intet så godt som detta. Man har sagt, att kostnaderna för den föreslagna undersökningen skulle uppgå till millioner. Men efter upplysningar, som jag inhemtat, skulle undersökning — väl att märka icke upprensning — af vattendrag till en längd af $18\frac{3}{4}$ mil kosta endast 1,000 R:dr. Således skulle för det föreslagna beloppet undersökning kunna ske af en sträcka om ungefär 270 mil; och med hänsyn till innehållet i den af Kongl. Skogsstyrelsen i ämnet afgifna promemoria är jag öfvertygad, att för den föreslagna summan skulle kunna verkställas undersökning af hela den omfattning, som vore i statens intresse. Man skulle naturligtvis icke springa till hvarje sjö i Norrbotten, utan blott hålla sig till de floder, bäckar och andra vattendrag, vid hvilka staten eger skogar.

Sådana förhållandena nu äro, kunna endast några förmögna sågverks-egare och skogsköpare öfvertaga afverkningen å kronans ifrågavarande skogar. Det ligger helt och hållet i deras händer att bestämma priset för skogen, hvilket naturligtvis blir så mycket som möjligt i deras intresse. Vi veta, att staten i sjelfva verket icke kan beräkna att få mer än 20 öre för trädet uppe vid de anmärkta vattendragen i Norrbottens län. Ändamålet med den föreslagna åtgärden vore nu att förbereda afhjelpande af dessa missförhållanden, hvilket, såsom Kongl. Skogsstyrelsen påpekat, endast kan ske genom att åstadkomma konkurrens, genom att göra det möjligt äfven för mindre bemedlade att inlåta sig i skogsköp på dessa trakter. Man föreställer sig att för ernående af detta ändamål skulle behövas en ofantligt stor apparat. Men det är ej Utskottets mening, att en så dyrbar undersökning skulle göras. Man må komma ihåg, att en enda i dessa förhållande hemmastadd person understundom kan undersöka fem till sex mil på en dag. Detta dock endast på en god terräng. Man skall icke tro, att här är fråga om en dyrbar kanalanläggning; här är blott fråga om strömrensning eller rättare blott om en okulär undersökning.

Den förste talaren sade, att han gått igenom en ofantlig del af de norrländska skogarne, och dervid iakttagit, att skogseld på sina ställen öfvergått dem ända till tre gånger. Han vill komma till det resultat, att dessa skogar brinna under normala förhållanden hvar sextionde år, men om norrländsskogarne brinna hvar sextionde år, så beder jag den värde talaren vara god säga oss huru många gånger dessa skogar brunnit t. ex. från världens skapelse och på samma gång förklara den motsägelse som ligger i den hans uppgift, att de norrländska skogarne för att uppnå mognad behöfva en vexttid af öfver 200 år; ty hafva skogarne brunnit hvar sextionde år, så är ju tydligt att Norrland med så långsam skogsåter- vext ej skulle ega några skogar.

Den ärade talaren anmärkte, att de största skogssträckorna vore be-

lägna icke kring de stora utan kring de små vattendragen, men på samma gång klandrade han, att Utskottet föreslagit undersökning af vattendragen i allmänhet inom Norrbottens län och icke endast af hufvudvattendragen. Detta är mig svårt att förstå. Man må väl icke behöfva undersöka de vattendrag, som redan äro flottbara.

Vill man icke denna undersökning, så vill man icke heller, att Skogsstyrelsen skall kunna hålla hand öfver de norrländska skogarne. Ty innan sådan undersökning skett, är det omöjligt att veta, hvad rensning af flottlederna kostar. De sågverksegare, som köpa afverkningsrätt i Norrbottens skogar, få sjelfva bekosta nödig strömmrensning för virkets framflottande, och ega räkna sig till godo en motsvarande prisnedsättning å virket. Men uppskattning af strömmrensningkostnaden och följaktligen bestämmande af prisnedsättningen å virket kunna dessa sågverksegare under närvarande förhållanden göra nästan efter behag utan allsköns kontroll, då det är obekant hvad strömmrensningen i sjelfva verket kostar. Skogsstyrelsen har ju alldeles ingen norm att gå efter för att beräkna denna kostnad, utan dess uppskattande beror af sådana som hafva fördel af att till statens skada beräkna den så högt som möjligt. Det är detta som borde undvikas och skall undvikas om Utskottets förslag godkännes.

Af alla de skäl, jag nu angifvet, är det påtagligt att, för så vidt man vill på något sätt söka bereda staten inkomst af dessa skogar och så vida man vill hafva rättelse i dessa så mycket öfverklagade sågverksförhållanden deruppe, så är nödigt att staten åvägbringar en flottreglering och genom sina tjenstemän låter hålla tillsyn öfver flottningen.

På grund af hvad jag nu yttrat och med hänvisning för öfrigt till betänkandet, anser jag att Utskottets förslag innehåller den bästa tanke, om rätta medlet att göra slut på de beklagliga skogsafverkningsförhållandena i Norrbotten och att bereda staten inkomst af dess skogar derstädes. Jag yrkar bifall till betänkandet.

Herr Sahlström: Jemte det jag till alla delar instämmer uti hvad Herr Åstrand anfört, beder jag att få till stöd för den uppfattning af frågan, till hvilken jag ansluter mig, framhålla några skäl, som icke blifvit under diskussionen påpekade.

I de trakter af Norrland, der kronan har skogar, anläggas å dessa skogar nybyggen, hvilka få sig anslagen skog af ända till en åttendedels mils vidd åt alla sidor kring nybygget. Af dessa till nybyggena anslagna skogsskiften draga företrädesvis de stora sågverksegarne nytta, i det de till högst ringa pris inköpa allt det virke, som derstädes utstämplas; och sålunda fortgår skogssköfvingen. Förr än nybyggesförordningen upphäfves, är derföre, enligt min tanke, föga hopp att på något sätt kunna hindra fortfarande skogssköfving och oloflig afverkning. Ty då nybyggen få uppstå på statens skogar, och då nybyggarna få sälja sina skogsskiften till sågverksegarne, så är lätt att tänka, huru sågverksegarne utan svårighet kunna utsträcka afverkningen in på kronoparkerna; och huru det måste vara nästan omöjligt för kronobetjeningen att befria statens skogar från åverkan. Sågverksegarne låta uppodla nybyggen, för att på så sätt komma åt kronans skogar; och detta ofta uti en sådan mark att ingen vill bebo och bruka sådana hemman; men då sågverksegaren eller hvem det vara

må, utgjort den i lag föreskrifna åtgärd att uppodla viss areal, samt bygga vissa hus, som på grund af samma lag berättigat honom att vinna det åsyftade ändamålet, skogens sköfande, så må det gå med nybygget huru som helst. Jag skulle nästan vara benägen att föreslå, att, innan någon upprensning af flottdragen egde rum, afyttring af statens skogar till enskilda personer skedde, ty derigenom skulle den myckna åverkan stäffas. Äfven af skogskomiténs betänkande framgår, att sådant vore önskvärdt för att staten skulle draga nytta af denna sin egendom.

Emellertid om det ifrågavarande föreslagna anslaget, 15,000 R:dr, med säkerhet vore tillräckligt för det dermed afsedda ändamål, skulle jag väl kunna biträda Utskottets förslag, men då jag tror, att största anledning finnes till antagande, att för ändamålet skulle erfordras den summa Herr Åstrand angifvit, så måste jag afgifva min röst för afslag å betänkandet.

Friherre Ericson: Jag anhåller att få säga några ord med anledning af hvad Herr Åstrand i sitt sista anförande yttrat. Jag beder att få påminna derom, att jag icke sagt, att ifrågavarande undersökning skulle verkställas endast utefter vissa *större* vattendrag utan att undersökningarne skulle ske der det finnes staten tillhöriga *större* skogar. Men om en komité skulle tillsättas för denna undersökning och om komitén icke skulle sträcka sin verksamhet öfver det afsedda målet, måste den väl arbeta efter en uppgjord plan. Jag har icke haft den äran vara ledamot i någon komité och vet derföre ej så noga, huru det tillgår uti en sådan, men jag föreställer mig, att det icke skulle vara omöjligt för finansministern dels att utstaka en arbetsplan för den nu ifrågasatta komitén, och dels att få ledamöter i komitén, som hålla sig inom de i en sådan plan bestämda gränser.

Det är ganska egendomligt med dessa norrländska skogsförhållanden. Vanligen inträffar det, att, så snart ett förslag blifvit väckt om något sätt för staten att tillgodogöra sig den egendom, staten i de norrländska skogarne eger, möter det motstånd just af de personer, hvilka äro eller tro sig vara sakkunnige i ämnet. Jag tror, att dessa personer gjorde bättre, om de, i stället att följa en sådan motståndstaktik, ville söka att låta sin sakkunskap komma andra till godo.

Herr Åstrand sade, att skogsafverkningen i Norrland redan är så stor, att man icke kan önska, att den skulle blifva större. Men här är icke fråga om vare sig att öka eller minska afverkningen, utan frågan gäller, huru hög betalning staten bör kunna erhålla för upplåtande af afverkningsrätt; och ingen har ännu bestridt, att staten för närvarande får för litet betaldt. Jag behöfver derföre icke upprepa dessa kända omständigheter, huru upprensningen af vattendragen genom enskilde monopoliserar skogsköpen och skogsköparne deraf skörda oskäligen vinst, under det staten af sina skogar får en obetydlig inkomst i jämförelse med den en enskild skogsegare förskaffar sig.

Herr Åstrand har vidare sagt, att staten bör sträfva att sälja skogen på rot. Jag förstår icke rätt meningen härmed. Ty då staten eger skogen, behöfs väl ej sträfvande efter ett visst försäljningssätt, i och för sig, utan staten bör sälja på det sätt, som gifver bäst betaldt.

Beräffande kostnaderna för den föreslagna undersökningen vill jag

icke inlåta mig i någon dispyt. Det är ganska lätt att säga, att kostnaden skulle stiga till en million riksdaler eller till 15,000 gånger 15,000 R:dr i 50 år, hvilket var Herr Åstrands sista kalkyl då man icke har något ansvar för hvad man säger. Jag beder att blott få hänvisa till Skogsstyrelsens i ämnet gjorda uppgift, för hvilken Skogsstyrelsen bör anses ansvarig. I den utskottsbetänkandet bifogade promemoria angifver styrelsen, att denna kostnad skulle uppgå till 20,000 eller 25,000 R:dr; och jag kan icke se att några skäl blifvit anförda, som kunna föranteda tvifvel derom, att för det af Utskottet föreslagna belopp skulle kunna verkställas en högst vigtig del af denna nödiga undersökning om bästa sättet för staten att draga inkomst af skogarne i Norrbotten.

Herr Grefve Posse: Jag beder att få anmärka, att, då denna fråga behandlades i Stats-Utskottet, föreföll den mig klar; men den har icke blifvit mig klarare utan fastmer dunklare genom denna diskussion. Det har nästan förekommit mig, som hade uppfattningen af hufvudfrågan här i Kammaren blifvit påverkad af något intresse på sidan om denna fråga, hvilket man icke velat klart uttala.

Då statens skogstillgångar i Norrland icke kunna tillgodogöras annat än så vida de kunna flottas på de skogarne närbelägna vattendrag, så synes mig uppenbart, att det från statens sida sedt är af hög vigt, att en undersökning sker för att utreda, hvilka skogstillgångar kunna tillgodogöras och hvilka flottleder för sådant ändamål böra upprensas.

I betraktande af några kostnadsberäkningar, som under diskussionen blifvit framställda, vill det synas mig, som hade man sammanblandat två särskilda saker, den förberedande undersökningen och de arbeten, som genom denna undersökning kunde visas vara erforderliga. De som tala om kostnader uppgående till en million R:dr måste väl dervid tänka icke blott på den nu föreslagna undersökningen utan på sjelfva upprensningen af vattendragen, som ännu icke är i fråga. Jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att om denna undersökning skulle ådagaligga, att uppreningskostnaden blefve så stor att upprensning icke skulle löna sig, det komme att stå Riksdagen öppet att afslå hvarje för sådant ändamål begärdt anslag. Vid den invändning, att, derest upprensning af vattendragen skulle visas blifva för dyr, sjelfva undersökningen innebure förspild kostnad, kan jag icke fästa afseende, ty den klokhetsregel lär väl gälla för staten så väl som för enskilde hushållare, att man bör göra sig klart, hvilka möjligheter man har eller icke har att draga inkomst af sin egendom. Annorlunda kan jag icke se saken; och jag tror mig derföre kunna med godt samvete förorda bifall till Utskottets betänkande. Väl kan det vara möjligt, att 15,000 R:dr icke fullt förslå för ifrågavarande undersökning, men det belopp, som deröfver möjligen erfordras, kan helt visst icke vara af väsendtlig betydelse.

Herr Jan Andersson: Jag får uppriktigt erkänna, att det högeligen öfverraskat mig, att en af skogskomiténs ledamöter satt sig emot föreliggande förslag. Detta synes mig sorgligt, då man hört så många klagomål öfver skogsförhållandena i Norrland, och vet huru skogarne der förfarits. Jag kan icke finna annat än att tideu måtte vara inne att på

fullt allvar vidtagna åtgärder emot dessa missförhållanden. Jag beklagar verkligen, att någon enda röst höjt sig emot beviljande af medel för den undersökning, som är i fråga. Af skogskomiténs eget betänkande synes mig tydligt framgå, huru behöflig den nu föreslagna åtgärden är. Jag får på det kraftigaste yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: I viss mån synes mig vara anledning att beklaga, att diskussionen om detta ärende fått en så betydlig utsträckning. Utan att jag vågar tillmäta mig någon sakkunskap i ämnet, får jag dock säga, att jag vid läsning af Utskottets betänkande tyckt detsamma innehålla temligen goda skäl för att Kammaren icke må bifalla det slut, hvori Utskottet stannat. I alla händelser synes mig högst öfverraskande, att efter den förste talarens sakrika anförande kunnat framdragas sådana skäl, som de, hvilka två af Stats-Utskottets, inom denna Kammare mera betydande ledamöter — dess högtärade Ordförande naturligtvis alltid oberäknad — andragit. Jag vågar nemligen antaga, att den talare, som först yttrade sig, besitter en sakkunskap i detta ämne, på hvilken nämnde ärade ledamöter af Stats-Utskottet icke torde kunna göra anspråk. Hvad beträffar de af dessa Herrar anförda skäl, så fäste det särskildt min uppmärksamhet, att Herr Jöns Rundbäck förklarade, att en person skulle kunna för det uti utlåtandet angifna ändamål undersöka en sträcka af fem till sex mil om dagen. Menade han verkligen vanliga svenska mil, så synes det vara ett antagande i högsta mätto förvånande, ty vi hafva väl litet hvar, äfven om vi icke besökt Norrbotten, hört huru man plägar färdas i dess trakter; och jag måste därför befara, att den värde utskottsledamoten med all sin liflighet och all sin energi skulle komma till korta, derest det ålåge honom att verkställa den i fråga satta undersökningen efter det tidsmätt, han sjelf beräknat.

Vidare har samme utskottsledamot antydt, att svåra följder skulle inträffa, derest enskilda finge flottningen om hand, i ty att tillfälle skulle lemnas till bedrägerier genom flottning af olöfligen afverkad timmer. Jag vet icke om förhållandena åtminstone för det närvarande gifva anledning till att misstänka de enskilda skogsegarne för benägenhet till dylika grofva bedrägerier eller kronans betjente för så grof vårdslöshet, att de skulle låta sådana bedrägerier opåtaladt få ega rum.

Om jag icke minnes orätt, sades det äfven, att en undersökning af sakkunnige personer vore behöflig för att tjena Skogsstyrelsen till ledning vid bestämmande af pris för afverkningsrätt å ifrågavarande skogar. Men staten har redan tjenstemän att använda för sådant ändamål. Skogsstyrelsen har sina betjente att vända sig till och Konungens Befallningshafvande har sina. Från dessa tjenstemän i orterna bör man kunna få fullständiga upplysningar i berörda afseende.

Emellertid må det vara huru som helst med den enes eller andres af de föregående talarne större eller mindre sakkunskap; den må vara obetydlig på Herr Åstrands sida och högst betydlig på Herr Rundbäcks och Friherre Ericsons, så vill jag i denna fråga nu fästa mig blott vid formela skäl. Det synes mig högst betänkligt att i ett ärende, sådant som detta, fatta beslut om åtgärder utan en föregående grundlig utredning af ärendets beskaffenhet; och en sådan utredning kan ingalunda anses gifven

genom den lilla, betänkandet bifogade, af Skogsstyrelsen uppsatta promemoria. Den föreslagna åtgärden är af sådan vigt, att den endast bör företagas efter förslag af regeringen, som bör bära ansvaret, ifall åtgärden icke leder till något resultat. Riksdagen är icke i stånd att på förhand bedöma åtgärdens lämplighet. Regeringen deremot har tillfälle att infordra yttranden såväl från Skogsstyrelsen som från Konungens Befallningshafvande, hvilken sistnämnda myndighet företrädesvis måste vara i stånd att lemna de noggrannaste upplysningar om alla de invecklade förhållanden, som härvidlag böra tagas i betraktande. På dessa formela skäl, och då jag icke kan finna, att man löper det ringaste äfventyr genom att dröja med den föreslagna åtgärden ett eller annat år, inom hvilken tid regeringen kan hinna göra framställning i ämnet, får jag förena mig i Herr Åstrands yrkande om afslag å Utskottets hemställan.

Herr J. E. Johansson: Jag har väl icke den sakkunskap, som Herr Åstrand i förevarande ämne, men jag måste dock fästa ännu större afseende vid Skogsstyrelsens auktoritet än vid Herr Åstrands. Och mig synes, att såväl i Skogsstyrelsens utskottsbetänkandet vidfogade promemoria, som i motionen och betänkandet tillräckliga skäl äro påpekade för att visa den utomordentliga vigten af ifrågavarande undersökning, hvarföre jag skulle finna beklagligt, om Kammaren skulle afslå det för sådant ändamål af Utskottet förordade anslag. Jag yrkar bifall till betänkandet.

Herr Bäckström: Att sågverksegareintresset äfven här i Kammarren skulle finna sina förespråkare, kunde man väl hafva anledning att vänta sig. Stats-Utskottets betänkande och Skogsstyrelsens i ämnet afgifna utlåtande äfvensom hvad jag i min motion haft äran anföra synes mig dock ineffatta tillräckliga skäl för att bevilja ifrågavarande anslag. Med den lifligaste öfvertygelse, att staten sällan gör utgifter för nyttigare ändamål än den föreslagna undersökningen, får jag yrka bifall till betänkandet.

Herr Åstrand: Jag beder Kammarren ursäkta, att jag ännu en gång tager till orda under denna redan långa diskussion. För det första får jag hembära motionären min uppriktiga tacksamhet, för det han med kändedom om de lokala förhållandena i Norrbotten fäst Riksdagens uppmärksamhet på förevarande fråga. Men motionären får ursäkta, om det finnes personer, som icke kunna gilla det föreslagna sättet för frågans lösning. Så är fallet med mig. Det smärtar mig verkligen, att jag icke kunnat understödja Stats-Utskottets hemställan; men om man är lifligt genomträngd af en öfvertygelse om hvad som är bäst i denna fråga, så är det icke möjligt att lämna sig efter en yttre auktoritet, till och med sådan som Stats-Utskottets.

Herr Sjöberg har redan anmärkt några väsendtliga misstag, som Herr Rundbäck begått uti sitt anförande. Jag tror visst, att Herr Rundbäck sökt komma till riktiga slutsatser, men han har förbisett viktiga faktorer, såsom svårigheten att färdas uti ifrågavarande trakter, och de ökade kostnader för en undersökning, som deraf skulle föranledas. Då man skall verkställa undersökning och upprätta kostnadsförslag och anställa de för

sådant ändamål nödiga noggranna beräkningar, är det knappt möjligt att i dessa trakter färdas 1 till 2 mil om dagen.

Stats-Utskottets ordförande trodde, att, då jag talat om de stora kostnader, som vore att förutse, derest Utskottets betänkande bifölles, jag af misstag sagt undersökningskostnader, då jag förmodligen menat kostnader för vattendragens upprensning. Men så var icke förhållandet. Jag står derutinnan vid hvad jag sagt. Det är min öfvertygelse, att kostnaden skulle stiga till en million R:dr, om klämman i Stats-Utskottets betänkande skulle följas vid denna undersökning. Ty Stats-Utskottet talar om undersökning icke af vissa vattendrag utan af vattendrag i allmänhet inom Norrbottens län, hvilkas upprensande behöfdes för att staten måtte kunna tillgodogöra sig sina i länet befintliga skogstillgångar; och undersökningen skulle derföre fortgå, så länge man icke kunde bestämdt säga, hvar kronans värderikaste skogar vore belägna. Det är min lifligaste önskan, att staten måtte njuta den största möjliga inkomst af dessa skogar, men just derföre vill jag icke, att staten skall äfventyra de ofantliga kostnader, som, enligt min öfvertygelse, skulle förorsakas af ifrågavarande undersökning, då dessa kostnader förmodligen skulle tillintetgöra den påräknade vinsten. Jag får fortfarande yrka afslag å betänkandet.

Herr Jöns Rundbäck: Jag erkänner villigt, att jag saknar sakkunskap i detta ämne, och framför allt erkänner jag öppet, att jag aldrig kunnat göra så spetsfundiga och dubbla deduktioner, som den värde representanten på stockholmsbänken, hvilken nyss yttrade sig. Jag vill hafva undersökning för att få en sak klar, som är oklar. Alla tyckas vilja hafva någon undersökning, men den ärade stockholmsrepresentanten vill först hafva undersökning, om undersökning bör företagas. Detta synes mig vara en öfverflödig omgång. För det ifrågavarande, föga betydliga anslaget skulle man utan omgång få kunskap om både hvad ytterligare undersökning skulle kosta och hvad derpå vore att vinna samt derjemte erhålla den af mig förut påpekade behöfliga ledningen för prisbestämmelser vid skogsförsäljning.

Hvad vidkommer den framställda anmärkningen mot mitt yttrande om huru lång sträcka på en dag skulle kunna undersökas, så får jag först och främst genmäla, att jag icke sade, att en person *hvarje* dag skulle kunna medhinna att undersöka en sträcka af 5 till 6 mil, utan endast ibland, det vill säga vid gynsamma förhållanden. På sina ställen kan man ju segla ofantligt långa sträckor på floderna utan att möta hinder. Men låt vara att jag gjort mig skyldig till någon öfverdrift i detta afseende, var den likväl icke på långt när så stor, som, då en ärad ledamot af Kammarerna vid ett tillfälle påstod, att en jernvägspassagerares medellängd skulle vara omkring 4 mil.

Den värde talaren på stockholmsbänken menade, att staten redan hade tjenstemän att använda för ifrågavarande undersökning. Han omnämnde Skogsstyrelsens och Konungens Befallningshafvandes betjente. Men kan Skogsstyrelsen verkligen ålägga jägeribetjente eller Konungens Befallningshafvande kronobetjeningen att undersöka flottlederna? Och hafva dessa respektive betjente tillräcklig sakkunskap och tillräckligt intresse för sådant ändamål? Jag hade trott, att Herr Kommerserådets sakkunskap

skulle förbjudit honom att antaga sådant. Jag kan icke tänka mig, att från förenämnda myndigheters sida någon tillfredsställande undersökning är att förvänta.

För öfrigt har saken blifvit så utredd af Stats-Utskottet, att ytterligare diskussion icke lär inverka på Kammarens beslut. Jag yrkar fortfarande bifall till betänkandet.

Herr Bäckström: Jag beder att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att ifrågavarande undersökning icke behöfver omfatta mer än de öfre delarne af vattendragen i Norrbotten; ty de nedre delarne äro redan flottbara. Pite elf är flottbar en sträcka af 10 mil från sitt utlopp, Lule och Torne elfvar äro det ändå längre uppåt. Det är också just vid de öfre delarne af dessa vattendrag, som kronoskogar äro belägna; kring de nedre delarne finnes mest skatteskogar och privilegierade skogar. Man har sagt, att denna undersökning skulle kosta en million R:dr, men detta är tydligtvis alldeles orimligt, då man betänker, att ett efter undersökning uppgjort kostnadsförslag för flottreglering uti ifrågavarande vattendrag å en sträcka af $18\frac{3}{4}$ mil erhållits för 1,000 R:dr. Efter denna beräkningsgrund skulle för det föreslagna beloppet, 15,000 R:dr, undersökning kunna verkställas å en sträcka af 270 mil, eller en större sträcka vattendrag än nu är fråga om.

Jag yrkar fortfarande bifall till betänkandet.

Herr L. J. Hierta: Jag anser det vara min skyldighet att bedja Kammarerna om ursäkt, för det jag vågar tillägga några ord efter de sakkärliga anföranden, som redan blifvit hållna i ämnet.

Efter min uppfattning, hafva de personer, som mest talat för ifrågavarande undersökning, gjort detta under förutsättning, att den summa, 15,000 R:dr, som Utskottet i andra momentet af sitt betänkande föreslagit Riksdagen att för sådant ändamål ställa till Kongl. Maj:ts disposition, skulle vara tillräcklig för undersökningens utförande och att följaktligen de kostnadsbelopp, Herr Åstrand uppgifvit, skulle vara för höga och icke beräknade med verklig sakkänedom. För bedömande häraf beder jag att endast få uppläsa hvad Stats-Utskottet föreslagit Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla, nemligen, "att Kongl. Maj:t behagade låta, genom sakkunnige och tillförlitlige samt med norrländska flottningsförhållandena fullt förtrogne personer, icke allenast verkställa en på noggranna undersökningar grundad utredning om lämpligaste sättet att genom upprensning af de särskilda vattendragen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina inom nämnda län befintliga skogstillgångar, utan ock, i öfverensstämmelse dermed, uppgöra planer och kostnadsförslag rörande dessa rensningsarbetens utförande; samt att Kongl. Maj:t måtte till nästkommande Riksdag göra de framställningar och förslag, hvartill Kongl. Maj:t må finna en sådan utredning föranleda."

Jag kan visserligen icke tillmäta mig sakkunskap i förevarande ämne; men, med Kammarens tillåtelse, vill jag nämna, att jag under loppet af några år varit kurator i ett större sågverksbolags konkursmassa, hvilket bolag drifvit rörelse i Helsingland och Gestrikland. Jag hade då tillfälle

att erfara, huru detta sågverksbolag fått nedlägga flera hundra tusen riksdaler på upprensningar inom en ringa terräng icke af hufvudelfvar utan af smärre kanaler för att få timret fram till elfvarne. När man nu tänker sig, på hvad sätt och med hvilken noggrannhet en undersökning, sådan som den föreslagna, skall ske, så hemställer jag, om någon tror, att den kan fullbordas för 15,000 R:dr.

På de skäl, Herr Sjöberg och Herr Åstrand under diskussionen anfört, hemställer jag, om det icke vore rådligast att låta saken anstå till ett kommande år, då Kongl. Maj:ts uppmärksamhet utan tvifvel redan blifvit fästad på detta, om man så vill, ganska viktiga eller riksviktiga ärende, och då regeringen helt visst ex nobili officio inkommer med förslag uti ifrågavarande syfte, derest ett företag af detta slag finnes vara icke blott i och för sig af den stora vikt, som erkännes, utan äfven af öfvervägande vikt i jämförelse med de för ändamålet erforderliga kostnader. Jag hemställer, att Kammarneu behagade afslå Utskottets förslag.

Herr Engman: Jag bor visserligen 50 mil söder om Norrbottens län och känner icke de lokala förhållandena derstädes mer eller bättre än hertalet i Kammarneu, men, om jag får döma efter den erfarenhet jag haft inom Wester-Norrlands län, så gäller det såsom allmän regel, att den, som vill köpa skog, först ser efter hur långt skogen är belägen från flottbart vattendrag, och betalar skogen högre ju kortare detta afstånd är. Jag antager att så måste tillgå äfven i Norrbotten.

Det måste anses gifvet, att kronans skogar i Norrbotten ligga mycket olyckligt till i nyss berörda afseende, då, enligt hvad i detta ärende blifvit upplyst, kronan icke blifvit erbjuden för hvarje träd mer än 40 öre, deraf 20 öre skulle afriknas såsom ersättning för skogsköparens kostnader för nödig upprensning af vattendrag till verkets flottande. Att så hushålla med sina skogar måste vara den största misshushållning för staten. Det är detsamma som att skänka bort minst $\frac{1}{4}$ af skogarnes värde. Jag tror derföre att staten icke kan bättre använda en summa af 15,000 R:dr än genom att anslå den till ifrågavarande undersökning, äfven om denna skulle visa, att vattendragens upprensning icke kunde ske för mindre än flera hundra tusen riksdaler.

Herr Åstrand har sjelf medgifvit, att kronans intresse fordrar konkurrens mellan skogsköpare och att en sådan konkurrens icke för närvarande finnes i Norrbotten. Genom vattendragens upprensande skulle en sådan konkurrens blifva möjlig, och det är just dit motionären syftar, då han vill stäcka vissa enskildas förvärfslusta. Jag medgifver visst, att Stats-Utskottet gått längre än motionären, då det föreslagit undersökning af alla vattendrag i Norrbotten, under det motionären inskränkt sitt förslag till vissa vattendrag, Pite elf med bifoder. Jag skulle väl vara benägen att biträda motionärens ursprungliga mening, men då ett yrkande i sådant syfte förmodligen icke skulle vinna understöd, hemställer jag, att Kammarneu måtte bifalla Utskottets betänkande.

Herr Hjelm:

Herr Dufwa: Oaktadt de tillrättavisningar, som blifvit riktade mot

de ledamöter af Stats-Utskottet, som vågat taga Utskottets förslag i för-
 svar, och oaktadt jag villigt erkänner, att Stats-Utskottet icke gör anspråk
 på att representera den "högsta vishet", anhåller jag dock, att Kammaren
 ville närmare taga i betraktande de skäl, som verkligen förefinnas för Ut-
 skottets ifrågavarande förslag. Jag vill icke ingå i någon undersökning
 om hvem som besitter den största vishet i skogsfrågor, ty inom Utskottet
 hafva tillräckliga skäl gjort sig gällande ur vanliga enkla och begripliga
 hushållsgrundsatser, och i likhet med Utskottets ordförande kan jag undgå att
 söka gifva öfverläggningen en mindre utsträckning, än den hittills erhållit.
 Utskottets utlåtande är i viss mån grundadt på de upplysningar, som blif-
 vit meddelade af chefen för Skogsstyrelsn. Dessa innehålla, att kronan
 icke kan tillgodogöra sig afkastningen af sina skogar i Norrland utan ned-
 flottning, och att de intill kronoparkerna liggande vattendragen äro af be-
 skaffenhet att flottning der ej kan ske utan föregående strörensning.
 Då nu konkurrenternas antal är inskränkt, måste kronan försälja afverk-
 ningsrätten åt de kapitalstarkare sågverksegarne och bolagen samt med-
 gifva afdrag för köparens kostnad för strörensning, som af honom sjelf
 verkställes, men kronan kan icke kontrollera det rätta priset, då kronans
 ombud, enär undersökning af vattendragen ej skett, icke kan beräkna de
 verkliga strörensningkostnaderna. Chefen för Skogsstyrelsen säger därför
 att "ett anslag af tjuugo å tjugofemtusen R:dr till bekostande af sögrann
 undersökning, genom af vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för-
 ordnad sakkunnig person, af de vattendrag, utefter hvilka kronans virke
 skall nedflottas, vore särdeles gagneligt." Nu hemställer jag till Kamma-
 ren om icke en hvar, som vill hushålla och draga afkomst af sin egen-
 dom, skulle finna det nyttigt att kunna bedöma kostnader, som han
 måste genom nedsatt pris å sina produkter vidkännas, men hvilkas be-
 räkning vid prissättningen han icke kan kontrollera. Det är alldeles icke
 nu fråga om att kasta kronan i några nya företag, utan endast att be-
 sinna det förhållande, att kronan, såsom det nu är stäldt, får betala
 strörensningkostnaderna till ett pris, som, i saknad af tillförlitlig kän-
 nedom om samma kostnader, mycket sannolikt blir högre än det borde
 vara. Under sådana förhållanden vore det besynnerligt, om det kunde
 kallas ett förbiseende af kronans rätt och bästa att man vill söka skaffa
 upplysning om dessa kostnader. Hvarje enskild person skulle i detta af-
 seende handla på alldeles samma sätt som chefen för Skogsstyrelsen före-
 slagit och Stats-Utskottet ansett lämpligt. I Utskottets förslag har dock
 influtit några ord, som förslaget motståndare sökt göra sig till godo, för
 att dermed visa, att Utskottet gått för långt och åsyftat allt för stora
 kostnader för staten. Utskottet har nemligen föreslagit en undersökning
 "om lämpligaste sättet att genom upprensning af de särskilda vattendra-
 gen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick, att staten må
 kunna tillgodogöra sig sina inom nämnda län befintliga skogstillgångar."
 Jag ber få påminna, att dessa ord tillkommit på grund af det yttrande
 chefen för Skogsstyrelsen afgifvit och hvilket afser endast undersökning
 af de vattendrag, vid hvilka kronans skogar äro belägna. Utskottets or-
 dalag afse således endast nämnda vattendrag, men äro i detta afseende
 ej så särdeles väl valda, utan kunna gifva förslaget motståndare an-
 ledning

ledning att hugga in på ordalagen, men icke att klandra meningen. Jag ber vidare få fästa uppmärksamheten på att Utskottets förslag endast går ut på att ställa ett anslag till Kongl. Maj:ts förfogande, och det må väl finnas förklarligt om Utskottet antagit att detta anslag, sedan det blifvit stäldt till Kongl. Maj:ts disposition, icke kunde komma att användas till annat än att, efter Skogsstyrelsens anvisning, undersöka de vattendrag, hvilkas upprensning kunde blifva för staten fördelaktigast. En talare på stockholmsbänken fann det anmärkningsvärdt, att Utskottet tillstyrkt Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om en dylik undersökning, utan att Kongl. Maj:t sjelf ifrågasatt en sådan. Ja, om Kammaren är af den mening, att nyttiga ändamål ej skola med anslag af statens medel befrämjas, derest ej Kongl. Maj:t derom väckt förslag, så förfaller väl denna fråga, men nog synes mig att den nämnde talaren kunde vara nöjd, då här icke annat ifrågasättes än att medlen ställas till Kongl. Maj:ts disposition.

För att emellertid undanrödja de anmärkningar, som blifvit framställda mot de vidsträckta ordalagen i Utskottets förslag, hemställer jag, om bifall till detsamma med den förändring, att i stället för de deri förekommande orden: "genom upprensning af de särskilda vattendragen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina inom nämnda län befintliga skogstillgångar" skulle införas denna mening: "genom upprensning af de vattendrag inom Norrbottens län, i afseende å hvilka sådant må visa sig för statens intresse behöfligt, försätta dem i det skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina vid nämnda vattendrag befintliga skogstillgångar." Genom denna förändring undanrödjes hela den byggnad af anmärkningar, som blifvit upprest på grund af den vidsträcktare omfattning ordalagen i Utskottets förslag hafva, och då sjelfva saken för öfrigt synes välgrundad och öfverensstämmande med hvad man med klok hushållning bör göra, anhåller jag att Kammaren ville bifalla Utskottets hemställan med den förändring i ordalagen, som jag föreslagit, eller ock någon bättre, som kan komma att framläggas; och anhåller jag emellertid om proposition å mitt yrkande.

Herr Lithner: Till en början får jag erkänna, att jag genom en tillfällighet kommit in midt uti diskussionen, hvarföre jag ber om ursäkt, ifall jag skulle komma att upprepa något som redan förut blifvit yttradt.

Stats-Utskottet har grundat sitt utlåtande på ett memorial af Skogsstyrelsen, hvilket åter är grundadt på den åsigt, att staten, såsom skogsegare, skulle på bästa sätt tillgodose sitt intresse derigenom att den sjelf verkställde strömningsningarne i de norrbottniska vattendragen. Denna åsigt strider dock mot erfarenheten från det öfriga Norrland, ty från Dalelven till Umeelfven med alla bifoder hafva upprensningarne blifvit verkställda icke af skogsegaren utan af köparne, och jag vågar påstå, att man icke kan säga, att skogsegarens eller afyttrarens intresse derigenom på något sätt blifvit förbisedt, utan snarare tvärtom. Priset å träd beror på konkurrensen i orterna och, om det verkliga är förhållandet att vid floderna i Norrbotten priset står så lågt som 40 öre pr träd, så bevisar detta blott att den större rörelsen och lifligare konkurrensen ännu icke inträdt i dessa orter.

Stats-Utskottet har, som sagdt är, åberopat Skogsstyrelsens utlåtande såsom stöd för sin framställning. För min del hyser jag all respekt för Skogsstyrelsen, men jag tror det dock vara möjligt att ett så nyligen organiseradt embetsverk, som då och då är blottställt för anmärkningar att det kostar för mycket mot hvad statens skogar inbringa, kan känna sig manadt att söka hastigt frambringa stora resultat genom att få en mängd skog snart afyttrad, och derföre gerna vill anlita statens medel för att, tvärtemot hvad hittills skett, få floderna upprensade och dymedelst åstadkomma stora skogsköp. Jag föreställer mig, att det vore klokare om man i detta fall gafve sig tid och väntade till dess den stora rörelsen och verkliga konkurrensen kommer in i dessa bygder, då jag är öfvertygad att man får mer än 40 öre för trädet. Såsom exempel vill jag nämna, att redan nu får man i Ljungans floddal ända till sex riksdaler stycket. Jag tillmäter derföre icke Skogsstyrelsens memorial så alldeles stor vikt, som Utskottets ledamöter och de, som försvarat dess utlåtande, göra, ty man må om sjelfva saken tänka hvad man vill, så är det ju, mine Herrar, icke så särdeles stor brådska med försäljningen af dessa skogar i Norrbotten. Min öfvertygelse är, att dessa 40 öre, som nu säges vara priset, icke räcka till undersökningskostnaden än mindre till upprensningar, hvilka man liksom gifvit på hand att staten skall verkställa, när staten bekostat undersökningar.

Här har blifvit sagdt, att när staten säljer skog åt trävaruexportörer, bolag eller andra affärsmän, som sjelfva måste verkställa strömrrensningarne, så måste staten nöja sig med det lägre pris, virket betingar i följd af dessa kostnader för köparne. Ja, om man forcerar rörelsen innan konkurrensen hunnit till dessa trakter, men om man väntar tills konkurrensen kommit, kan nog staten betinga sig ett vida högre pris, äfven om köparne skola verkställa upprensningarne. I betraktande af skogstillgången i södra och mellersta Sverige och i södra delen af Norrland, tror jag icke man har anledning frukta, att det afdrag staten måste vidkännas för köparnes strömrrensningarskostnader, skall blifva så stort, att staten derigenom kommer att lida någon förlust.

Jag vill icke vidare fästa mig vid de af den föregående talaren ironiskt utkastade orden om den högre vishet, som skulle utmärka motståndarne till Utskottets förslag. Visheten här i fråga är icke annat än sak- och lokalkänedom, och talaren må ursäktas, om vi tilltro oss ega större sådan, än som a priori kan inhemtas af ett memorial från Skogsstyrelsen och en debatt i Utskottet.

Man har vidare sagt, att de ifrågakädda upprensningarne borde sträcka sig jemväl till de inre delarne af Norrbotten, det öfre landet. Jag må säga att jag hyser tvifvel om de stora skogstillgångarne i de inre, mot fjellen gränsande delarne. Der finnas väl stora urskogar, men återväxten går enormt långsamt, ty fjellvindarne, under hvilkas inflytande dessa skogar stå, tillåta icke att så stort, moget och för trävarumarknaden begärligt träd får växa, att det kan vara skäl offra hundratasentals riksdaler på upprensningen af elfvarne i dessa trakter. Min öfvertygelse är att man af en välvillig stämning för Norrbotten, blandad med mindre sakkänedom, velat göra någonting bra, men gått för långt för att handla praktiskt. Jag upprepar ännu en gång: när staten i dessa trakter icke

får mer än 40 öre för trädet och så länge staten icke kan betinga sig högre pris, synes det mig oklokt att nedkasta stora summor på upprensningar, och vi veta alla, huru mycket dyrare sådana arbeten blifva, när de skola verkställas på statens bekostnad. Den stora nationalekonomiska vinst man förespeglat såsom en följd af dessa upprensningar tror jag icke på, hvarföre jag slutar med att instämma med Herr Astrand och yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Carlén: Ju längre man diskuterar denna fråga, desto mörkare synes den blifva, och jag skall derföre icke försöka att diskutera densamma. Jag vill blott angifva två synpunkter, ur hvilka man synes mig böra betrakta frågan och hvilka föranleda mig att yrka afslag på Utskottets ifrågavarande hemställan.

Hvad den första af dessa synpunkter beträffar, så förefaller det mig vara uppenbart, att det nu icke gäller endast det belopp af 15,000 R:dr, som enligt Utskottets förslag skulle för ifrågavarande ändamål ställas till Kongl. Maj:ts disposition, och jag hemtar skälen för denna öfvertygelse ur de Stats-Utskottets ledamöters anföranden, som före mig haft ordet. Desse Herrar hafva nemligen ej stödt sig på annat än en af chefen för Skogsstyrelsen till Utskottet lemnad pro memoria och de hafva helt öppen-hjertigt erkänt sig sakna den för frågans bedömande erforderliga sakkunskap och litat på bemälda chefs yttrande. Nu lyder slutet af detta yttrande sålunda: "ehuru i allmänhet kostnaden för arbeten, som utföras för kronans räkning, blir drygare än om samma arbeten omhändertagas af enskilda, så skulle dock sådan undersökning, som här åsyftas, säkerligen ej sällan gifva vid handen, att kronan, genom att på *entreprenad och under sakkunnig tillsyn låta verkställa elfrensningar och strömbyggnader i sjelfva hufvudvattendragen*, kunde få en riklig ersättning för kostnaderna härvid, i de betydligt högre pris kronans virke derefter af ökad konkurrens skulle betinga". Här har ju således den enda auktoritet, som Utskottet åberopat, utgått från den synpunkt, att detta belopp vore ett anslag endast för en förberedande undersökning, hvilket skulle föra med sig dessa af vissa talare nu påpekade betydliga kostnader. Vid sådant förhållande, och då den ledamot af Kammaren, som ibland oss obestriddigen eger den största sakkunskap i detta ämne, underrättat oss om att endast kostnaden för en noggrann undersökning skulle uppgå till hundratusentals riksdaler, så hemställer jag, om det icke är antagligt att sjelfva strömrrensningens kostnaden icke skulle stanna vid en million R:dr.

Den andra synpunkten för frågans betraktande synes mig vara ännu mera afgörande än den första. I olikhet med hvad en talare i mitt grannskap yttrat, finner jag nödvändigt att i denna fråga lemna regeringen initiativet. Den ärade talaren hemställde, huruvida representationen borde vara hindrad att någonsin antaga något nyttigt förslag, utan att regeringen tagit initiativet dertill. Jag tror att han, då han vill tillämpa satsen på denna fråga, gått något för långt. Här är nemligen fråga om ett ekonomiskt företag, hvilket den enskilde representanten icke kan bedöma så väl som regeringen, ty denna lär ej komma att lita på endast en lös pro memoria från chefen för Skogsstyrelsen, utan fordrar säkerligen en annan och mera fullständig utredning af så väl bemälda styrelse som

Konungens vederbörande Befallningshafvande. Ehuru den nuvarande chefen för Skogsstyrelsen utan tvifvel förtjenar allt förtroende, tror jag likväl, att den ärade man, åt hvilken styrelsen af ett af våra nordligaste län är anförtrödd och som ofta gjort resor i skogarne inom sitt län, förstår saken ännu bättre än nämnde chef, och han har ju äfven haft tvekan emot förslaget. Då dessutom, enligt min tanke, intet förloras genom att låta detta förslag, som utan en föregående utredning från regeringens sida kommit från en enskild motionär, och för hvilket man endast har att stödja sig på en kortfattad och i sak intet bevisande pro memoria, hafva sin vanliga gång, så har hufvudsakligen detta sista skäl föranledt mig att nu hemställa, att Kammaren icke måtte bifalla hvad Utskottet föreslagit.

Herr L. J. Hierta: Det lär icke förundra någon, att Kammaren med en viss otålighet afbidar slutet på denna diskussion, under hvilken åtskillige talare med mycken enträgenhet och flera gånger begärt ordet, om man blott tänker på den obetydliga summan af 15,000 R:dr, hvarom det nu i främsta rummet gäller. Jag vågar likväl för min del uttala den förmodan, att frågan skall betraktas annorlunda, om man besinnar, att vi nu äro i begrepp att ställa oss på tröskeln till en ny bana för statshushållningen, som icke förut blifvit beträdd, nemligen den, att staten själf låter verkställa upprensning af de stora elfvarne i de norrländska länen.

En ärad talare på stockholmsbänken har med sin kända dialektiska talang sökt undanröjda en af de svårigheter, som uppstått för mig att lemna min röst för bifall till Stats-Utskottets hemställan i dess nuvarande form. Han har derföre föreslagit, att i stället för den deri förekommande strofen: "genom upprensning af de särskilda vattendragen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick" etc., borde insättas följande: "genom upprensning af de vattendrag inom Norrbottens län, i afseende å hvilka sådant må visa sig för statens intresse behöfligt, försätta dem i sådant skick" etc. Härigenom anser han sig hafva bortskaffat en betänklig stötesten, men jag vågar hemställa om icke det af honom föreslagna uttryck är lika sväfvande, ty den inryckta meningen "i afseende å hvilka sådant må visa sig för statens intresse behöfligt" synes åtminstone mig innefatta en antydning om att de särskilda vattendragen skola undersökas, till utrönande huruvida en upprensning af desamma må finnas vara för statens intresse behöflig eller icke. Enligt mitt förmenande synes således, att med den ena eller den andra versionen i uttrycken frågans hufvudsyfte dock alltid förblir detsamma.

En ärad talare på norrlandsbänken har med mycken utförlighet och stor sakkännedom uttalat sina betänkligheter vid att genom ett bifall till Utskottets förslag biträda en ny bana för statshushållningen. Det torde således måhända anses öfverflödigt att jag härom yttrar mig. Jag anhaller dock, att det måtte tillåtas mig att härvid tillägga, att det synes mig icke oantagligt, att den nuvarande nitiske chefen för Skogsstyrelsen gerna söker att få så stort fält som möjligt öppet för sin verksamhet och dervid jemväl tilltror sig att kunna sätta sig i spetsen för ett företag af den omfattning, som upprensningen af ifrågavarande vattendrag skulle erhålla. Genom att ställas i spetsen för ett sådant företag skulle bemälda chef blifva särdeles mäktig; ja, nästan lika mäktig som den man var, åt

hvilken byggandet af landets jernvägar anförtroddes. Den summa, som utförandet af ett så omfattande företag skulle komma att kräva, skulle sannolikt — ehuru jag visst icke tilltror mig kunna nu bestämma beloppets storlek — icke stanna vid hundratusentals R:dr eller till och med en million R:dr. Den föreställning är åtminstone hos mig liffigt gällande, att den som närmare eftertänker saken och har något minne af hvad strömrrensningarne i andra delar af vårt land redan kostat staten, skall deruti finna tillräckligt goda skäl att i afseende på nu förevarande förslag dröja så länge, till dess att anledning finnes för Kongl. Maj:t att taga initiativet i denna sak. Det torde nemligen icke kunna anses otänkbart, att upprensningen af de stora elfvarne i norrländska linien skulle medföra den betydliga kostnad, att kronan, med afdrag af densamma, icke finge någon behållning af försäljningen utaf de skogar kronan utefter dessa vattendrag eger.

Herr Engman: Herr Talman! Mine Herrar! Jag skulle icke för andra gången begärt ordet i denna fråga, om icke en talare, min närmaste granne och ärade vän här framför mig, hade framställt det förhållande att de större sågverksbolagen upprensat alla vattendragen i det nedre Norrland, som skäl för att så borde ske i Norrbotten. Ja, detta är väl sannt, men så vidt jag vet har detta skett först sedan dessa bolag tillförsäkrat sig om afverkningsrätten till de vattendragen omgifvande skogarne, och detta vanligast för så lågt pris, att kostnaderna för vattendragens upprensning ansetts för en småsak, då det ändå varit skogcn eller skogsegarne som fått betala strömrrensningarne.

Emellertid förhåller det sig så numera, att skogarne börjat betydligt glesna i det nedre Norrland, och det är derföre som de stora sågverksbolagen börjat kasta sina blickar och spekulationer på skogarne i Norrbottens län, hvilka efter deras mening nu äro i tur att förädlas, men nu läser förhållandet vara att de enskilda skogarne i Norrbotten, som sträcka sig 8 à 10 mil från kusten, äro i det närmaste sköfjade förut, så att af dessa icke är mycket att få, men der ofvanföre börja de ofantliga, många qvadratmil varande kronoskogarne, något som bevisas bäst deraf att ett sågverksbolag vill under en tid af minst 20 år tillförsäkra sig om afverkningsrätten af 100,000 à 150,000 träd årligen, hvarför de skulle godhetsfullt betala staten med 40 öre per träd, hvaraf dock 20 öre skulle afräknas å strömrrensningarkostnader; ja, lyckas detta, så nog har då den föregående talaren rätt deruti, att bolagen rensa upp vattendragen, men så enfaldigt är intet sågverksbolag att det i annat fall företager någon strömrrensning, endast i hopp om att kunna få köpa skogarne i en framtid. Mig synes derföre som staten ej gerna kan använda här ifrågasatta 15,000 R:dr bättre än till den af Stats-Utskottet föreslagna undersökningen, ty, äfven om rensningen företages, och den kostar mycket nog, så tror jag detta blir ett företag, som betalar sig snart sagdt hundradefallt. Om, sedan vattendragen äro undersökta, kostnadsförslag upprättade, och rensning till någon del verkställd, Skogsstyrelsen säljer genom auktion 50,000 à 100,000 träd årligen, och dervid bestämmer ett minimipris pr träd, och täflan på detta sätt blir fri, så tror jag det då ej skall blifva fråga om 40 eller 20 öre pr träd utan troligast 3 à 4 R:dr, möjligen ännu mera för bjelkträd.

Jag tror mig dessutom ej säga för mycket eller gå grannlagenheten för nära, då jag säger att många talare här i afton fört sågverksbolagens tatan och förfäktat deras fördelar, men ingalunda statens, eller det allmännas — och det är just i det allmännas intresse som jag önskar framgång åt förslaget, och fortfar att yrka bifall till Utskottets förslag med den af Herr Dufwa deri gjorda förändringen.

Herr Carl Ifvarsson: För den som icke varit i Norrland utan måste rätta sitt omdöme efter de uppgifter om de norrländska förhållandena, som lemnas honom, är det särdeles intressant att få upplysningar från båda sidorna. Redan i Utskottet hade jag tillfälle att i denna fråga inhemta upplysningar från båda sidorna, och de uppgifter, som från den ena sidan lemnades, voro af beskaffenhet att bestämma mig att biträda Utskottets ifrågavarande förslag. Äfven under frågans diskuterande i denna Kammare hafva många skäl anförts för och emot Utskottets förslag, men intet af det sednare slaget har, enligt min tanke, varit af det värde, att det kan förtjena ett öfvervägande afseende. Endast en talare har gjort anspråk på sakkännedom i denna fråga, derföre att han genomvandrat de norrländska skogarne. Jag kan väl hysa förtroende till riktigheten af hans uppgifter, men, då han blifvit emotsagd af personer från sjelfva orten, hvilka, om de än icke genomvandrat hela skogarne, dock måste anses ega bättre kännedom om förhållandet med skogarne på orten, än den ärade talaren, synes man med allt skäl kunna tveka om hvilketdera är det rätta. Det enda sättet för att undanrödja alla tvifvel och få saken på det klara är således, enligt min tanke, att låta anställa en sådan undersökning, som den, hvarpå Utskottets hemställan utgår. Det har väl blifvit sagdt, att man i en fråga, sådan som denna, borde låta regeringen taga initiativet, men jag får fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att det är just detta, som Utskottet äsyftat i afseende på sjelfva hufvudfrågan. Det torde dervid icke kunna bestridas, att, om regeringen skall taga initiativet, det är nödvändigt att anvisa regeringen medel till bestridande af kostnaderna för en förberedande undersökning, som just måste läggas till grund för en framställning från regeringens sida, såvida initiativet skall blifva klokt och förnuftigt. Det har icke varit Utskottets mening att gå vidare. Det värsta, som kan hända genom att bevilja det ifrågasatta anslaget, är att dessa 15,000 R:dr blifva bortkastade penningar, men så mycket vinnes dock genom en undersökning i berörda afseende, att man kommer på det klara med frågan, och så tillvida kunna nämnda medel icke anses bortkastade, om man vid undersökningen utröner att det icke vore med statens fördel förenligt att befatta sig med denna affär. Skulle det åter befinnas vara till statens fördel att upprepna vattendragen och derigenom kunna betinga ett högre pris vid försäljning af virke från de omkring vattendragen belägna, staten tillhöriga skogarne, så skall dock denna undersökning i allt fall gifva en säkrare ledning för omdömet, än som erhållits af den, som genomvandrat skogarne och funnit att desamma härjats af våldel några gånger under en mansålder, men att ändock stora träd finnas kvar. Jag får bekäuna att jag icke kan hysa så synnerligt stort förtroende till hans omdöme, att jag icke sätter mera tillit till en på sjelfva platsen gjord noggrann undersökning. Af dessa skäl anser jag

ifrågavarande medel icke kunna bättre användas än just till en sådan undersökning, men då den af Herr Dufwa föreslagna förändringen i sjelfva formuleringen af Utskottets förslag synes klarare än dess nuvarande ordalydelse utvisa Utskottets mening med undersökningen, vill jag för min del förena mig med dem, som yrka bifall till Utskottets hemställan med den af Herr Dufwa deruti föreslagna förändring.

Herr Lithner: Det var visst, om man afser den siste ärade talarens vanliga sätt att argumentera, för mången ganska öfverraskande att höra honom nu framkomma med det argumentet, att, då en person utom en viss ort med sakkännedom yttrar sig om förhållanden som röra samma ort, så bör hans yttrande underkännas till sitt värde, derfore att personer inom orten motsäga honom. Under andra förhållanden tror jag, att just den högt aktade stats-utskotts-ledamoten sjelf icke plägar vilja fästa något afseende vid upplysningar, som lemnas af personer från den eller de orter, frågan rör. Sådana upplysningar pläga då misstänkas för att ej vara alldeles fria från lokalintressen. Jag anmärker detta blott såsom en fingervisning om huru mycket man efter omständigheterna fäster sig vid de skäl och bevis, som under diskussionen af en ömtålig fråga anföras för och emot, och jag torde någon gång framdeles taga fasta på Herr Carl Ifvarssons ord i denna fråga.

Dock var det ej så mycket i anledning af hans yttrande, som jag begärde ordet, utan jag föranleddes dertill genom den anmärkning af en af mina länskamrater, att ingen upprepning af vattendragen i det nedra Norrland verkställes af enskilda sågverksbolag förr än de tillhandlat sig den skog, som ligger invid vattendraget. Ja, detta är ganska naturligt, men jag ber att få erinra att det anförda sakförhållandet icke eger någon tillämplighet i afseende på Norrbottens län, ty här kunna de flesta skogarne bakom vattendragen icke köpas, enär de äro kronoskogar. I afseende på dessa måste således en helt annorlunda beskaffad konkurrens och affärsverksamhet uppkomma, i den mån affärsmännen börja rikta sin uppmärksamhet på dessa i lågt pris nu hållna, staten tillhöriga skogar.

Enligt min öfvertygelse kommer det att tillgå så, att när spekulationen blifvit riktad deråt, så kommer ett flottningsbolag att bildas, som erbjuder sig att upprepa vattendragen. Men då tillgår det icke så, som några ärade talare tyckas tro, att den förstkommande får ett monopol derpå, utan en synenämnd utses af Konungens Befallningshafvande, hvilken nämnd inhemtar både strandegares och, der nödigt är, kommunernas utlåtanden, hvarjemte alltid, der kronan är intresserad, krono-ombud föra dess talan. Denna nämnd tager i öfvervägande såväl alla kostnader, som upprepningen medför, som ock den virkestillgång, som anses komma att efter vattendraget flottas, hvarefter den i afgifvet utlåtande kan af- eller tillstyrka företaget samt slutligen för den sednare händelsen upprätta förslag till flottningstaxa, hvarefter Konungens Befallningshafvande meddelar beslut och fastställer taxa, om skäl finnas att bevilja sökanden rätt till rensning och afgifter för träd, som i det rensade vattendraget blir flottadt.

Så har tillgått i elfvarne i Wester-Norrlands län och jag förmodar äfven annorstädes. Så kommer väl ock att tillgå i Norrbotten, endast vi gifva oss tålmod.

Har nu detta skett först, då är marknaden öppen för dessa statens skogar, och kronan skall ovilkorligen komma att af desamma draga större vinst, än om de genom statens ingripande i strömmrensningsarbetena i för-tid kastas i förstkommande spekulants händer.

Jag har icke kunnat underlåta att påpeka dessa af mig nu antydda förhållanden, för att varna Kammaren och bedja dess ledamöter att taga saken i allvarligt öfvervägande, innan de gifva sitt bifall till Utskottets förslag, som nog skulle falla mängen i tycket.

Herr Bäckström: Det har under diskussionen yttrats, att jag skulle uppgifvit att vid försäljning af virke från kronans skogar inom Norrbottens län i allmänhet icke kunnat betingas högre pris än 40 öre per träd, då det står på roten. Inom de delar af Norrbotten, der för flottning användbara vattendrag finnas, betalas visserligen för virket långt mer än 40 öre trädet, men i de delar, på hvilka min motion har afseende och der öppna flottleder helt och hållet saknas, erhålles icke mer än 40 öre under annat vilkor, än att vidsträckta skogstrakter upplåtas till afverkning på 20 års tid.

På grund af hvad jag förut och nu haft äran anföra yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag med den af Herr Dufwa deruti föreslagna redaktionsförändring.

Herr Carl Ifvarsson: Då den ärade talare, som näst före den siste talaren hade ordet, yttrade att han ville taga fasta på mina ord, men han alldeles missuppfattat desamma, så, för den händelse hans yttrande var på allvar menadt, anser jag mig icke böra underlåta att erinra, hurusom jag, hvilket ock af hela mitt anförande bort tydligt framgå, förklarade, att *hvarken* på den talares uppgifter, som genomvandrat de norrländska skogarne, *eller* på de med dessa uppgifter stridande upplysningar i denna sak, som meddelats af personer från sjelfva orten, borde, efter mitt förmenande, fästas så uteslutande afseende, att Kammaren borde derpå grunda sitt beslut. Detta utgjorde innehållet af mitt anförande, och detta skäl var just det som föranledde mig att förorda bifall till Utskottets förslag om anvisande af medel för att genom *sakkunnige* och *ojäfvige* personer anställa en förberedande undersökning af förhållandena, innan man fattade beslut i sjelfva hufvudsaken.

Herr Sjöberg: Det vill synas som om Stats-Utskottets Herrar ledamöter gjort nästan till en hederssak att söka drifva igenom ifrågavarande förslag. Efter den uttömmande diskussionen i denna fråga, och då det väl icke lär kunna förnekas, att åtminstone en af de talare, som uppträdt mot förslaget, besitter tillräcklig sakkunskap i ämnet. är det i sanning förvånande att märka en sådan hetsighet, som hos mer än en af Utskottets ledamöter uppenbarat sig. Vi, som äro af motsatt åsigt med Stats-Utskottet, begära endast att äfven Kongl. Maj:t må få sitt ord med i frågan. Jag beklagar, att Herr Statsrådet och chefen för Finans-departementet icke är närvarande, ty eljest hade vi måhända fått höra hans tanke om saken. Men, mine Herrar, är det då ett fel att begära uppskof med afgörandet af en sak, så pass invecklad redan i fråga om sjelfva ut-

gångspunkten, eller tror man det icke vara till förlust för staten att möjligen bortkasta dessa 15,000 R:dr. hvilka åtminstone jag icke anser för någon obetydlig summa, utan som, om man får döma af den diskussion, hvilken i förmiddagens plenum egde rum, tvärtom måste anses utgöra ett ganska betydligt belopp.

Med anledning af Herr Carl Ifvarssons yttrande, att det vore jemväl Utskottets mening, att Kongl. Maj:t skulle taga initiativet i denna fråga, och att ifrågavarande medel borde ställas till Kongl. Maj:ts disposition just för att möjliggöra anställandet af en sådan förberedande undersökning, som borde föregå en framställning från Kongl. Maj:t, ber jag att få anmärka, att jag önskar initiativet från regeringens sida icke *sedan* Kammaren eller Riksdagen bifallit Utskottets förslag utan före hvarje hufvudsaklig åtgärd från Riksdagens sida, ty blott på sådant sätt kan man erhålla den rätta utgångspunkten för frågans bringande till klarhet och åstadkommande af ett för det allmänna nyttigt resultat.

Ehuru det nu synes mindre sannolikt att erhålla ett uppskof med beslut i denna fråga, vill jag dock ännu en gång erinra, att det icke låter tänka sig, att det allmänna derigenom skulle göra någon förlust, utan att det snarare är att antaga, det ett slikt uppskof blefve till vinst för det ändamål, Utskottet afser. Men då det nu, såsom redan förut blifvit anmärkt, synes förhålla sig så, att när Första Kammaren redan bifallit ett förslag, densammnas beslut utöfvar ett så stort tryck på denna Kammar, att den känner sig manad att gifva äfven sitt bifall till samma förslag, så, med allt erkännande af Första Kammarens öfverlägsna omdöme i allmänhet, tillåter jag mig ändock att i afseende på denna sak vidhålla min mening, att det förnuftigaste, vi i frågans nuvarande skick kunna göra, är att helt enkelt afslå Utskottets ifrågavarande hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad. I enlighet med derunder gjorda yrkanden framställde Herr Talmannen propositioner först på bifall till Utskottets hemställan, vidare på bifall till de ändringsförslag som afgifvits dels af Herr Almquist och dels af Herr Dufwa. samt slutligen på afslag å Utskottets ifrågavarande hemställan.

Af dessa propositioner fann Herr Talmannen den på bifall till Utskottets förslag med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd. För bestämmande af kontrapositionen upptogos ånyo öfriga yrkanden, bland hvilka Herr Talmannen förklarade den på afslag hafva flertalets mening för sig. Men jemväl om kontrapositionen äskades votering, med anledning hvaraf, och efter fattadt beslut, att Herr Dufwas ändringsförslag skulle upptagas såsom nejproposition i voteringen om kontraposition, först uppsattes justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver Stats-Utskottets utlåtande N:o 27, antager deras mening, som yrka att Utskottets hemställan måtte afslås,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är till kontraposition antaget det yrkande, som afser bifall till Utskottets hemställan i öfrigt, men med den ändring i förra delen af berörda hemställan, att i stället för de deri förekommande orden: "genom upprensning af de särskilda vattendragen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina inom nämnda län befintliga skogstillgångar", skulle införas denna mening: "genom upprensning af de vattendrag inom Norrbottens län, i afseende å hvilka sådant må visa sig för statens intresse behöfligt, försätta dem i det skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina vid nämnda vattendrag befintliga skogstillgångar."

Den omröstning, som verkställdes enligt denna proposition, utföll med 76 ja mot 80 nej, till följd hvaraf den proposition som derefter uppställdes för hufvudvoteringen erhöll denna lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i dess utlåtande N:o 27,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets hemställan i öfrigt bifallen, men med den ändring i förra delen af berörda hemställan att, i stället för de deri förekommande orden: "genom upprensning af de särskilda vattendragen inom Norrbottens län försätta dem i sådant skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina inom nämnda län befintliga skogstillgångar", skulle införas denna mening: "genom upprensning af de vattendrag inom Norrbottens län, i afseende å hvilka sådant må visa sig för statens intresse behöfligt, försätta dem i det skick, att staten må kunna tillgodogöra sig sina vid nämnda vattendrag befintliga skogstillgångar."

Voteringen visade 25 ja mot 104 nej; och hade Kammaren alltså beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 9.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets memorial N:o 4, i anledning af återremiss af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga förslag angående nedsättning af den personliga skyddsafgiften.

Enligt Utskottets hemställan i detta memorial företogs nu till afgörande ofvannämnda betänkande N:o 2.

Ordet begädes först af

Herr Rylander, som anförde: Då denna fråga förra gången behandlades här i Kammaren, hade jag äran uttala mina åsikter rörande

densamma, och då dessa icke förändrats, utan jag fortfarande finner Kongl. Maj:ts nådiga proposition om halfva skyddsafgiftens borttagande hafva så mycken rättvisa för sig, att det vore ovärdigt denna Kammare att vägra tillmötesgå ett så välvilligt bemödande från regeringens sida, så får jag nu, såsom då, på det ifrigaste och varmaste yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Herr Petter Pettersson: Då nu ifrågavarande sak just var föremål för Kammarens öfverläggning, yttrade jag mig för bifall till Kongl. Maj:ts proposition om halfva skyddsafgiftens borttagande; och som, genom den då beslutade återremissen till Bevillnings-Utskottet icke uppstått någon förändring i Utskottets vare sig motivering eller beslut, har jag icke kunnat finna någon anledning att ändra min då uttalade åsigt, utan hemställer jag derföre äfven nu, att Kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts välgrundade förslag i denna fråga.

Herr C. A. Jönsson: När denna fråga sist behandlades inom Kammaren, begärde jag icke ordet, lika litet som när frågan om mantalspenningarnes borttagande förevar, ty jag ansåg tillräckligt många talare redan förut hafva framställt samma åsikter som jag omfattade; men då frågan nu återkommit, har jag ansett mig skyldig tillkännagifva, att jag yrkar afslag å Utskottets tillförene gjorda och nu vidhållna hemställan samt bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet. Jag anser, i likhet med ledamöter af Första Kammaren, att man bör vara varsam i fråga om skatters borttagande, men att borttaga halfva skyddsafgiften kan jag icke finna medföra någon våda för statsverket. När Kongl. Maj:t ansett sig kunna framkomma med ett sådant förslag, anser jag det vara oriktigt af Riksdagen att icke gå in derpå, synnerligast som frågan här icke egentligen gäller borttagandet af en skattetitel utan endast ett reserverande af egna medel i egna fickor. Skulle vi, såsom en talare sist föreslog, borttaga tullsatserna å kaffe och socker — något som jag visserligen icke skall motsätta mig, om förslag derom i vanlig ordning göres, men som jag dock anser vådligt att experimentera med — hvad reserverade vi väl då? Jo, vi reserverade medel i grossörernes och specerihandlarnes fickor, icke i svenska folkets.

Jag anhåller således om proposition på afslag å Utskottets förut gjorda hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr J. F. Fredriksson: Det förefaller mig besynnerligt, att en sådan fråga som denna skall behöfva förekomma två gånger å rad i denna Kammare. Jag har i friskt minne, huruledes förra gången alla, som bruka tala och rösta för höga anslag, motsatte sig denna lilla nedsättning i det fattiga folkets bördor. Detta måtte, efter mitt förmenande, komma sig deraf, att desse Herrar icke känna till det fattiga folket, ty, om de det gjorde, skulle de icke kunna uttala en sådan åsigt, som att denna nedsättning icke vore till någon hjälp eller lindring för de fattige. Jag, mine Herrar, som umgåtts med detta fattiga folk, har varit i tillfälle att se huru de hafva det, och jag vet särskildt hvad de få lida när skatterna skola af dem uttagas.

För flera år tillbaka var jag nämndeman och blef såsom sådan beordrad att biträda en kronobetjent med uttagandet af resterande skatter. Denne tjensteman var mycket nitisk i fullgörandet af sitt åliggande härutinnan; på ett ställe tog han sängkläderna och på ett annat kokkärilen, och för mig, som måste biträda honom i allt detta, var denna tid en af de sorgligaste jag någonsin upplefvat.

Jag anser mig därför på goda skäl böra yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, eller halfva skyddsafgiftens borttagande.

Herr C. I. Bengtsson: Jag ber få tillkännagifva att jag, i likhet med flere föregående talare, yrkar afslag å Utskottets i sak gjorda hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag, allt på skäl som jag vid frågans behandling förra gången hade äran framställa.

Herr Olof Fredrik Pettersson: Då Kongl. Maj:t numera behagat lyssna till de rop, som i många år hörts i landet, rörande skattelindringar, tror jag det icke ens vara Riksdagen värdigt att så bemöta Kongl. Maj:ts förevarande proposition, som flere talare yttrat sig, nemligen med afslag. Då frågan sist förevar, och likaså när det diskuterades om mantalspenningarnes borttagande, sade vissa talare här i Kammaren dels att de icke hört någon klagan från den fattigare befolkningen i sina orter, dels att icke något behof af skattelindring eller nedsättning försports. Jag får med anledning deraf säga, att de mindre bemedlade klasserna i dessa orter måtte vara mera lyckligt lottade än i den ort jag har äran representera. Här har också sagts, att skyddsafgiften vore den enda skatt som dessa mindre bemedlade erlade, men dertill säger jag ett bestämdt nej, ty genom de nya kommunallagarne och regleringen af presterskapets löneformåner hafva de äfven fått kommunalutskylder sig ålagda och utgöra således verkligen flera skatter nu än förr, samt äro följaktligen fullt lika mycket, om icke till och med vida mer i behof af lindringar nu än tillföre.

Jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts nådiga förslag i ämnet och afslag på Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Då Bevilhings-Utskottets utlåtande N:o 2 behandlades i denna Kammare, yrkade jag afslag å detsamma och bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet, och jag skulle hafva önskat, att vi just då fattat vårt beslut i frågan. Då emellertid pluraliteten yrkade återremiss, så kunde jag icke tro meningen vara annan än att derigenom få Utskottet till att ändra åsigt och instämma med dem som yrkade bifall till den Kongl. propositionen. Detta har icke inträffat, men som icke heller jag ändrat åsigt, så vidblifver jag mitt då gjorda yrkande.

Herr Edström: Jag ber blott få tillkännagifva att jag, vid det glädjande förhållandet att en skattenedsättning till den fattiga befolkningens förmån blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, vill förena mig med dem som yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit och afslag å Utskottets afstyrkande af den nådiga propositionen.

Herr Herman Schmidt: Herr Talman! Mine Herrar! Äfven jag vill endast i korthet tillkännagifva, att jag förenar mig med de föregående ärade talare, som yrkat afslag å Utskottets förut gjorda hemställan i förevarande fråga och bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Herr Almquist: Utan att på något sätt vilja ingå i någon vidare diskussionen i detta ämne, anser jag mig blott, när alla talare, som hittills yttrat sig i förevarande fråga, yrkat afslag å Utskottets utlåtande, böra, såsom medlem af Utskottet och hafvande deltagit i det slut hvartill Utskottet kommit, anhålla om proposition på bifall till hvad Utskottet i ämnet hemställt.

Herr Carl Ifvarsson: Enär icke mer än en enda af de föregående talarne yrkat bifall till Bevillnings-Utskottets hemställan i sitt utlåtande N:o 2, utan alla öfriga yrkat bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition, skulle jag för min del icke hafva begärt ordet, om jag icke varit en af dem, som förra gången yrkade återremiss, och sålunda på sätt och vis blifvit uppmanad af en föregående talare att yttra mig. Jag vill derföre tillkännagifva, att jag är lika villig att vara med om halfva skyddsafgiftens borttagande som om mantalspenningarnes, och att jag anser det synnerligen vara skäl att nu göra denna skattenedsättning, sedan förslaget om lastpenningarnes borttagande blifvit afslaget, och Riksdagen sålunda motsatt sig skatteinkomsternas minskande med en summa, som uppgår till ungefär lika mycket som halfva skyddsafgiften. Således har man nu orsak att bifalla Kongl. Maj:ts förevarande proposition, oaktadt man förut bifallit förslaget om mantalspenningarnes borttagande, hvarföre jag förenar mig med dem som derom gjort yrkande.

Herr Engländer: Då jag var en af dem som förra gången yrkade återremiss, så får jag nu, i likhet med den näst föregående ärade talaren, yrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition och afslag å Bevillnings-Utskottets hemställan i sitt föregående utlåtande N:o 2.

Herr P. Olson från Helsingborg: Jag har begärt ordet hufvudsakligen med anledning af det yttrande af en föregående värd talare, att om nedsättningar i åtskilliga tullsatser skulle ske, detta icke skulle komma den stora allmänheten till godo. Jag vet att frågan om tullnedsättningar icke för närvarande föreligger till behandling, men som den likväl snart torde förekomma, vill jag redan nu uttala min i detta hänseende från den värde talarens afvikande åsigt, på samma gång jag vill tillkännagifva, att, då jag var en bland dem som yrkade återremiss af Bevillnings-Utskottets förra utlåtande i den fråga som nu föreligger till behandling, detta icke skedde derföre att jag önskade bifall till Utskottets hemställan, utan på det man skulle få tillfälle att först se, hur det komme att gå med förslaget om lastpenningarnes borttagande. När sistnämnda fråga numera är, såsom jag föreställer mig, till landets fördel afgjord, har jag iugenting emot att skänka mitt bifall till hvad regeringen i afseende å halfva skyddsafgiften föreslagit, samt är således ense med dem, som yrkat afslag å hvad Bevillnings-Utskottet i sitt utlåtande N:o 2 föreslagit och bifall till Kongl.

Maj:ts proposition i samma ämne. Men på samma gång ber jag få säga, att om en nedsättning i åtskilliga tullsatsar äfven skulle komma att af Riksdagen bifallas, detta vore lika mycket och måhända ännu mer till de mindre bemedlades fördel, än hvad den nu ifrågavarande nedsättningen kan komma att blifva; och hoppas jag kunna, när frågan om tullbeivllningen kommer före, yttra mig något närmare i detta ämne.

Herr Åke Andersson: Då jag var en af dem som yrkade återremiss å Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 2, så skedde det af samma skäl som Herr Peter Olson nyss för sitt enahanda votum uppgifvit, och inskränker jag mig derföre att nu tillkännagifva, det jag, i likhet med honom, yrkar afslag å nämnda utlåtande och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna motion.

Herr U hr: Jag vill nu endast hänvisa till mitt förra gången afgifna yttrande, hvaraf framgår att jag redan då var färdig att för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition om halfva skyddsafgifens borttagande, ehuru jag medgaf att återremiss skedde.

Herr Ola Månsson: Då jag förra gången frågan förevar icke yttrade mig, ber jag nu få med några ord tillkännagifva mina åsigter rörande densamma.

Jag hembär då i första rummet min innerliga och oppriktiga tacksamhet till regeringen, som visat sig vara vänligt stämd mot de fattiga i samhället. Jag kan icke annat än på det varmaste tacka regeringen för detta förslag om halfva skyddsafgiftens borttagande, på samma gång jag värdsamt får tillstyrka bifall till detsamma.

Då frågan förra gången behandlades här i Kammaren, hörde man från åtskillige talare yttras, att en nedsättning i skyddsafgiften icke skulle komma de fattiga till godo, emedan de i allt fall blefve godtskrifna derför. Men jag vet, att de i allmänhet få ganska väl betala sin afgift, och att det endast är när de alldeles ingenting ega som man efterskänker den och sålunda tillämpar de välbekanta orden: "der intet är att taga har kejsaren förlorat sin rätt".

För att icke för länge upptaga Kammarens tid slutar jag här med uttalande af en varm önskan, att Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag måtte af Kammaren bifallas.

Herr Törnfeldt: Jag yrkade förra gången, då denna fråga i Kammaren behandlades, att den måtte till Utskottet återremitteras, på det att Utskottet måtte inkomma med förslag om hela skyddsafgiftens borttagande. Jag vill nu icke längre försöka något sådant, utan inskränker mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet, och jag gör detta så mycket heldre, som det är både menskligt och kristligt att lindra de fattiges utgifter.

På ett yttrande, som här fälldes förra gången, nemligen att de fattige kunde med svält inbespara medel till denna afgifts erläggande, vill jag nu i förbigående svara, med att anföra hvad de fattige sjelfve pläga säga, "att de, som hafva tillfälle att jemt och ständigt gå mätta och stinna,

känna icke hvad det är att lida brist på det nödvändigaste till lifvets uppehälle“. Man visar sin gudsfruktan med mycken pietet och man bär till och med respekt för djefvulen; men hvar är kärleken till mindre lyckligt lottade medmenniskor? Likasom man pressar citronen så länge, tills den icke gifver någon saft mer, så vill man äfven göra med de fattige; först när de ingenting mer hafva att lemna, efterskänker man sina anspråk på dem.

Såsom jag började att säga, yrkar jag varmt bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition om halfva skyddsafgiftens borttagande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden som blifvit gjorda och framställde i enlighet dermed propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Den sednare framställningen förklarades hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja, och hade alltså Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upphörande af halfva personliga skyddsafgiften.

§ 10.

Föredrogs Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande N:o 1, i anledning af väckta motioner om ändringar dels i Bevillningsstadgan, dels i 57 § Kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet, afseende att prest, som uppbär inkomster från flera kommuner inom samma pastorat, skall påföras bevilning och erlägga kommunalafgifter inom hvarje särskild kommun.

Utskottets förra hemställan.

Härvid yttrade

Herr Åke Andersson: Då jag nu uppträder i denna fråga, får jag på förhand förklara, det jag icke ämnar framkalla någon diskussion, hvilken i alla händelser skulle till intet tjena, alldenstund Första Kammaren har för sin del beseglat Utskottets afstyrkande af min motion, men jag kan dock icke låta denna min gamla gengångare, som nu, för så vidt det på mig ankommer, skall få gå till hvila, i all tysthet såsom ett missfoster begrafvas. Jag ber derföre att få för sista gången beledsaga den med några ord och dervid angifva de skäl, som föranledt mig att under flera riksdagar framkomma med densamma.

Utom det att jag sjelf ansett och ännu anser mitt förslag vara både billigt och rättvist, har det också under tiden vunnit erkännande såsom sådant, icke allenast hos Bevillnings-Utskottet, som under några föregående riksdagar ensamt behandlat motionen, utan jemväl inom denna Kammar.

Första gången motionen väcktes blef den förordad af Bevillnings-Utskottet, men afslogs dock af Kamrarne, hufvudsakligen af det skäl, att såväl jag, såsom motionär, som äfven Utskottet förbisett den omständigheten, att flere prester hafva att uppbära löneinkomster äfven utom sina

pastorat, ett skäl som — jag medgifver det — var mycket talande för afslag.

Vid den derpå följande riksdagen förnyade jag min framställning, ehuru jag då inskränkte densamma till de inkomster presterne hafva att uppbära af skilda kommuner inom sina respektiva pastorat; men eget nog blef motionen då utaf samma Bevillnings-Utskott afslagen med åberopande, bland annat, deraf, att 57 § i kommunalförordningen lade hinder i vägen för den föreslagna förändringen eller tillägget till bevillningsförordningen.

Under sådant förhållande kunde jag icke underlåta att fortsätta med frågans framläggande, för att möjligen genom Sammansatt Lag- och Bevillnings-Utskott få densamma löst.

Vid sistlidne lagtima riksdag ingaf jag derföre, likasom nu vid den innevarande, tvänne motioner i ämnet, den ena om förändring af 57 § i kommunallagen och den andra om förändring eller tillägg till bevillningsförordningen, den förra tillhörande Lag-Utskottets, den sednare, likasom mina förut väckta motioner i samma ämne, Bevillnings-Utskottets behandling. Inom detta sistnämnda Utskott uppstod då fråga om att sammanträda med Lag-Utskottet, hvilket förslag dock genom den förseglade sedeln förkastades. Häremot reserverade sig flere ledamöter af Utskottet, och blef deras åsigt vid omröstning inom denna Kammare gillad af 70 röstande mot 75, som voro för Utskottets pluralitet.

Ändtligen har nu frågan blifvit föremål för båda de förut nämnda Utskottens behandling och af dem afgjord. Ehuru jag dermed ingenting vunnit, har jag dock den tillfredsställelsen att veta mig hafva gjort hvad jag kunnat för att vinna rättelse uti det af mig beifrade missförhållandet; — och Sammansatta Utskottet må resonnera huru som helst, så vågar jag ännu påstå det vara en orättvisa, att presten icke skall påföras bevilling och betala kommunalafgifter till den kommun, af hvilken han uppbär inkomst, enär derigenom i sjelfva verket den ena kommunen får betala skatt till den andra.

De skäl Utskottet i sin motivering för afslag inlagt vore icke svåra att vederlägga; men jag vill icke inlåta mig derpå för att icke upptaga Kammarens tid med en onödig diskussion, sedan frågan, genom Första Kammarens redan fattade beslut, ändock är fallen äfven för denna gången. Men fastän den icke är af så synnerligt stor vikt, så är den dock af den beskaffenhet att den icke gerna kan falla; och fastän jag icke kommer att bråka med den vidare, torde den derföre nog blifva upptagen af någon annan. Att den äfven en gång förr eller sednare skall, likasom andra skattejemkningsfrågor, göra sig gällande, betviflar jag icke, ty lagstiftarne måste i detta hänseende lyssna till folkets röst. Vi äro icke hitskickade, mine Herrar, för att endast se uppåt till samhällets höjder, så att allting der kan komma att stå väl till, utan det är vår skyldighet att äfven se nedåt till de djupa lederna, till den stora allmänheten, så att rättvisa och billighet dem emellan må, så vidt möjligt är, kunna komma att göra sig gällande. Men, tyvärr, synes för närvarande den uppfattningen ofta framträda, att det icke är så noga med huru skatter och utskylder blifva jemkade folket emellan, blott de utgå så att statssäcken kan fyllas.

Jag

Jag vill emellertid icke göra något yrkande, utan slutar med att önska mitt gamla förslag lycklig resa, under förhoppning att det framdeles blir upptaget af någon annan, som med detsamma möjligen kan hafva bättre framgång än jag haft.

Efter detta anförande bifölls Utskottets hemställan.

Utskottets sednare hemställan.

Blef likaledes bifallen.

§ 11.

Förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af väckta förslag om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltning af omyndigs egendom.

Vid Utskottets hemställan i *punkten 1* uppstod öfverläggning, hvarunder yttrades af

Herr Sven Andreasson: Herr Talman! Mine Herrar! Den i Lag-Utskottets förevarande utlåtande behandlade frågan har för mig framställt sig såsom mycket behjertansvärd, emedan den rör just deras egendom, hvilka icke sjelfve kunna eller ens hafva rätt att öfver densamma förfoga. Jag har derföre vågat framlägga förslag till några förändringar, som jag trodde skulle, åtminstone till någon del, afhjelpa bristerna i nu gällande författning i ämnet. Jag antager att mängden med mig, sedan nämnda författning började tillämpas, har funnit att densamma vore behäftad med åtskilliga icke oväsentliga brister. Bland sådana brister har jag för min del funnit hufvudsakligast vara den, att tryggheten eller säkerheten från förmyndarnes sida för de medel de handhafva, icke är tillräcklig. Att detta förhållande äfven förut blifvit af Riksdagen erkändt, synes af den vid 1869 års riksdag, på grund af då i ämnet väckta motioner, beslutade skrifvelsen till Kongl. Maj:t med anhållan om ny och ändamålsenligare författning, grundande sig hufvudsakligen på bildandet af förmyndarekamrar inom kommunerna. Något förslag härutinnan har emellertid, till följd af förevarande skrifvelse, ännu icke afhörts, och Hans Excellens Justitie-statsministern förklarade vid 1870 års riksdag inom denna Kammare, att han icke funnit något lämpligt sätt att lösa frågan. I Herr Justitie-ombudsmannens sednaste berättelse har jag vidare sett omnämndt, att frågan är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, och man har icke skäl förmoda det något förslag till ny författning i ämnet kan vara att motse från regeringen. Under sådana omständigheter har jag trots något böra göras från Riksdagens sida. Redan förlidet år väckte jag motion i samma syfte som nu, men denna motion råkade blifva en bland dem, som Lag-Utskottet icke behandlade.

Då Utskottet nu tagit min motion i öfvervägande, är jag naturligtvis Utskottet derför tacksam, ehuru jag icke finner mig nöjd med det resultat. Hvertill Utskottets majoritet dervid kommit.

Efter att hafva omnämnt huruledes, på grund af det vid 1859—1860 årens riksdag fattade beslut om upphäfvande af den tysta förmånsrätt, som enligt 1734 års Lag, 17 kap. 8 § Handelsbalken, i visst fall tillkom barnaarf framför inteckning i förmyndares fasta gods, uppmärksamheten riktades jemväl på beskaffenheten af de garantier i öfrigt, som för bevarande af omyndiges rätt voro i lag uppställda, samt huruledes detta föranledde Kongl. förordningen den 24 September 1861 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, säger Utskottet att denna författning var "bygd på grundsatsen att uppdraga tillsynen öfver förmyndarevården åt kommunerna". Då samma författning likväl icke lemna kommunerna annan rätt öfver förmyndarne, än att genom gode männen eller socknenämnden granska förmyndareräkningarne och att, derest förmyndare anses osäker eller anledning yppar sig till det antagande, att han förfar omyndigs medel, anmäla sådant för rätten, som har att vidtaga vidare åtgärder; så tror jag icke att den af Utskottet omtalade grundsatsen blifvit synnerligen tillämpad i författningen, utan att kommunernas tillsyn eller vård öfver omyndiges egendom tvärtom blifvit genom densamma så begränsad, att icke mycket är för saken vunnet. Vid tillsättandet af förmyndare händer ofta, att sådana personer, som ligga i vidsträckt affärer och därför behöfva använda myndlingarnes medel blifva dertill förordnade; men om en sådan person börjar komma på obestånd, så är det ganska svårt, med nu gällande författning, att i så tillräckligt god tid få åtgärder vidtagna till skyddande af de omyndiges egendom, att icke allt eller åtminstone en stor del af denna kan derförinnan gå förlorad.

Nu har Utskottet sökt lösa frågan på ett helt annat sätt, än jag tänkt mig; men jag fruktar att Utskottet icke träffat det rätta, när det velat lägga större makt i domrarnes händer. Man vet att en ordinarie domare har ganska svårt att känna den ekonomiska ställningen hos enskilda personer inom hans domsaga. Dessutom är det högst sällan, åtminstone på min ort, fallet, att ordinarie domaren sjelf sitter ting, utan har han vanligen i sitt ställe en tillförordnad, som kommer från annan ort och alls icke känner folket, och af nämnden lärer väl blott en, eller högst två å tre, känna personerna, nemligen dem, som äro ifrå de deras trakter inom häradet, der nämndeman är boende. Derföre tror jag att det förtroende, som Utskottet velat lemna rätten, i allmänhet icke skall leda till önskad resultat, utan att det vore bättre lemna något större rättigheter åt de inom kommunerna valda gode männen eller kommunalstyrelserna, en åsigt, som jemväl uttalades af 1869 års Riksdag.

Jag kan icke heller gilla förslaget att lemna domaren fria händer till att, utan hvarken den varande eller den blifvande förmyndarens hörande, afsätta den ene och tillsätta den andre. Jag anser det ligga större våda i detta förslag än i att lemna den af kommunerna valda styrelsen friare fält. Man har icke skäl antaga att denna sednare skulle missbruka den makt och det förtroende den härvidlag finge af kommunerna, eller att den skulle vid utöfvandet deraf komma att förgå sig.

Utskottet säger, att jag icke tillräckligt angifvit beskaffenheten af de åtgärder, som gode männen eller kommunalnämnden skulle vidtaga för att betrygga den omyndige emot förlust intill dess ny förmyndare blifvit

i laga ordning förordnad. Jag har dock, hvilket synes af motionen, velat tillägga dessa granskningsmän eller kommunalnämnd samma rätt som en blifvande förmyndare skulle tillkomma, ehuru jag trott, att de hufvudsakligen skulle tillse att säkerhet blef ställd för de medel som af en förmyndare innehafvas, då behovet sådant påkallade. Men då jag åtminstone icke tror att frågan kan lösas på sätt Utskottet nu föreslagit, så tillåter jag mig yrka återremiss af denna punkt, likasom jag tror det vara skäl att återremittera hela betänkandet; och under förhoppning att detta mitt yrkande vinner bifall, skall jag för denna gång icke längre besvära Kammaren.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då denna fråga behandlades inom Utskottet, var jag i början af samma åsigt som den värde motionären och trodde, att man skulle kunna lemna litet mera makt i gode männens händer än nu är fallet, för att förekomma de förluster som nu i så många fall uppstå för omyndige, när förmyndare börjat komma på obestånd. Man vet att gode männen, enligt nu gällande författning, få inför rätten anmäla när sådana fall förestå, att omyndiges medel löpa fara att gå förlorade; men då erfordras i allmänhet sedan ganska lång tid innan rätten kan fordra ny förmyndare, då dessa auktoriteter i allmänhet anse nödigt att såväl den afträdande som den föreslagna nya förmyndaren, innan beslutet fattas om den sednares entledigande och den förres förordnande, böra höras. Sådant har förut inträffat och kan hädanefter komma att inträffa, såvida icke åtgärder vidtagas till förebyggande deraf. Som jag ännu icke hunnit helt och hållet stadga mitt omdöme, om en återremiss kan tjena till frågans lösning på det sätt motionären önskar, vill jag derföre icke alldeles motsätta mig den af honom yrkade återremissen, synnerligast som punkten redan blifvit återremitterad af Första Kammaren, ehuru jag dock icke känner de skäl som föranledde nämnde Kammare till detta dess beslut. Skulle någon annan ledamot här i Kammaren känna till dessa skäl, vore jag tacksam för att blifva upplyst om dem, så att jag kunde för mig bestämdt afgöra, huruvida en återremiss äfven härifrån kunde antagas leda till det resultat motionären sjelf åsyftar, ty endast under denna förutsättning anser jag mig böra yrka bifall till densamma.

Herr Carlén: Jag skall be att få börja med att bringa den värde motionären min synnerliga tacksamhet för framläggandet af den i förevarande utlåtande här berörda motionen, enär denna påpekar och söker rätta ett förhållande, som beklagligt nog vållat ganska stora förluster för de omyndige. Utskottet har emellertid, efter att noga pröfvat frågan, kommit till ett annat slut än den värde motionären, och jag är öfvertygad att denne sjelf, derest han ser det af Utskottet föreslagna lagstadgandet tillämpas, skall finna sitt syfte genom detsamma vunnet. Motionären har föreslagit, att gode männen eller kommunalnämnden skulle "åligga, då kändt blifvit att förmyndare kommit på obestånd eller omyndiges egendom eljest är i fara att gå förlorad, genast, utan rättens hörande, vidtaga sådana åtgärder som betrygga densamma emot förlust, intill dess annan förmyndare i laga ordning blifvit förordnad." Detta vill naturligtvis säga detsamma som att nämnda myndigheter skulle ega rätt och skyldighet att tillsvidare skilja en förmyndare från hans befattning. Nu

frågar jag Er, mine Herrar, huruvida det gerna kan anses öfverensstämmande med hvad vi här i landet kalla lag och rätt, att oansvariga myndigheter skulle ega, utan bevis om vanvård och endast på grund af sin egen subjektiva öfvertygelse, skilja en förmyndare från hans befattning och derigenom rubba hans kredit för all framtid. Det är något som jag tror att vi med våra hittills hysta åsikter icke kunna gå in på. Ställer jag mig sedan på den myndighets sida, som skulle få detta uppdrag, så hemställer jag vidare, om någon hädanefter skulle vilja åtaga sig befattningar, med hvilka ett sådant åliggande vore förenadt? Det är visserligen sannt att, eftersom denna myndighet icke skulle hafva tjenstemannaansvar, så kunde den icke heller ställas till ansvar efter strafflagen för hvad den i berörda hänseende gjorde; men det kunde komma i fråga att ersätta all skada som genom en af dem vidtagen åtgärd förorsakats, och jag hemställer, om någon kommunalmyndighet skulle vilja åtaga sig detta?

Motionären säger, att Utskottet lagt ökad makt hos domaren. Men enligt Utskottets förslag eger domaren icke rätt att på eget initiativ afsätta en förmyndare. Detta är visserligen föreslaget af en reservant, Grefve Sparre, men icke af Utskottet, som säger att rätten eger denna rättighet endast såvida kommunalmyndigheten gör anmälan och säger: här är nöd för handen och ni måste gripa in. Man har då garantier på ömse sidor; å ena sidan att domaren icke får gripa in förr än kommunalmyndigheten anser tiden vara inne, å andra sidan att förmyndare icke skiljes från sin befattning på grund af något egenmäktigt domslut, ty på tinget måste domaren höra nämnden innan beslutet fattas, och i en sak sådan som denna har han icke endast nämnden utan hela den församlade tingsmenigheten att rådföra sig med. Beslutet skall således icke kunna fattas blott och bart på grund af en ögonblicklig impuls, som möjligen skulle kunna vara omotiverad.

Dessutom är att märka det Utskottet icke föreslagit ett alldeles nytt stadgande, utan endast velat förtydliga ett förut befintligt men något otydligt stadgande, som hittills blifvit på olika sätt tillämpadt. Den värde motionären torde veta att i Utskottet finnas fyra ledamöter, som äro ordinarie domare. Af dessa hafva tvänne förklaradt att de aldrig vågat tillämpa det nu gällande stadgandet så, att de skiljt en förmyndare från hans befattning utan hans eget hörande, hvaremot de tvänne andra sagt sig hafva tillämpat lagen alldeles tvärtom eller så, att de utan förmyndarens hörande skiljt honom från befattningen när de ansett nöden stå för dörren. Af min egen domarepraktik kan jag anföra ett fall, när en förmyndare hade fått delirium samt under detta tillstånd reste omkring och förlösade penningar. Han skulle sålunda på några helt få dagar hafva kunnat förspilla både sina egna och sina myndlingars medel. Jag kunde då naturligtvis icke tveka att genast skilja honom från förmyndareskapet, utan att afvakta hans eget hörande. Domare af den motsatta åsigten skulle deremot icke hafva afsatt honom förän han sjelf blifvit hörd inför rätten, och då skulle myndlingarnes medel efter all sannolikhet redan hafva varit till stor del, om icke helt och hållet, borta.

Den andre värde talaren, Herr Sven Nilsson i Efveröd, sade sig icke veta af hvad anledning Första Kammaren återremitterat den här nu förevarande punkten, utan önskade erhålla upplysning i detta hänseende.

För egen del kan jag icke åtaga mig att lemna ett bestämdt svar i saken, enär samma Kammares diskussionsprotokoll rörande denna fråga ännu icke äro justerade. Jag var dock närvarande samt åhörde en del af diskussionen, och efter hvad jag dels sjelf förnam, dels upplysningsvis af andra fick höra, gjordes der ingen den ringaste antydning om att någon skulle vilja bifalla motionärens förslag. En del talare ansågo den af Utskottet föreslagna förklaringen vara obehöflig, enär domrarne redan förut tillämpade lagen på samma sätt; andra åter ansågo lagförklaringen vara i sjelfva verket en lagförändring. Till stöd för den sednare meningens anförde en talare, bland annat, att två af rikets hofrätter upphäft häradsrättens domar när förmyndare icke blifvit hörde, oaktadt nöden stått för dörren. Nu har jag sjelf af en mycket framstående ledamot af denna Kammare, som derjemte är ledamot af en hofrätt, men för närvarande bekläder en högre plats, hört uppgifvas att nyssnämnda hofrätt hyllar de domares åsigt, som rätta sitt domslut efter de tvingande förhållandena. Det var, som jag tror, företrädesvis för att få reda på huru rätta förhållandet härutinnan var, som Första Kammarerna återremitterade denna punkt.

Med upprepande af min förut uttalade förmodan att motionärens sjelf skall bli nöjd med det sätt hvarpå Utskottet sökt afhjelpa det af honom påpekade behof, hemställer jag derföre till honom, om det kan vara skäl att riskera en återremiss äfven från vår Kammare, ty tid går åt för protokollens uppsättande och justering, flere riksdagsmän, och bland dessa måhända ledamöter af Lag-Utskottet, resa bort under den stundande påskhelgen, en Kongl. proposition rörande en stor lagfråga lärer vara att förvänta o. s. v., så att Lag-Utskottet, möjligen skulle få svårt att medhinna en andra behandling af denna fråga. Alltså, och då motionärens syfte genom accepterande af Utskottets förslag vinnes på ett både för kommunalnämnden antagligt och för de omyndige fullt betryggande sätt, anser jag att han bör vara nöjd med det tillmötesgående Utskottet visat honom.

För min egen del yrkar jag i alla händelser bifall till Utskottets förslag.

Herr Engman: Då jag begärde ordet, hade jag för afsigt att just på de af Herr Carlén nu anförda skäl yrka bifall till Utskottets förslag, men då han förekommit mig derutinnan, så vill jag endast instämma i hans yrkande. I likhet med nämnde talare anser jag också att motionären har all anledning att vara belåten med den hemställda Lag-Utskottet i denna punkt gjort i anledning af motionen, och att det vore klokare att bifalla densamma oförändrad, än att återremittera punkten till Utskottet, ty om punkten bifalles, så ger den återremiss Första Kammarerna beslutat icke anledning till annat, än att Utskottet anhåller att äfven Första Kammarerna måtte fatta beslut; och det kan då inträffa, att äfven nämnda Kammare, i likhet med denna, bifaller punkten oförändrad, hvarigenom man också hade vunnit åtminstone något. Jag hemställer derföre till motionären, huruvida han icke må finna skäligt att återkalla sitt yrkande om återremiss.

Herr Rylander: Den af Utskottet i denna punkt föreslagna förklaring öfver 5 § i Kongl. förordningen den 24 September 1861 anser jag

vara af den beskaffenhet att densamma ganska väl afhjelper en länge känd bristfällighet i nämnda författning; men jag vill anmärka, att det i samma § ändock kvarstår ett par andra brister, som Utskottet bort i sammanhang med detta förslag hafva sökt att afhjelpa; och om jag, för att påvisa dessa, nödgas blifva något vidlyftig, så torde sådant ursäktas.

I likhet med Utskottet erkänner jag, att denna författning blifvit mycket olika tillämpad inom olika orter; och hvad man haft att anmärka emot densamma har kanske till största delen orsakats deraf, att de, som af församlingen fått sig uppdraget att granska förmyndareräkningarne, mångenstädes icke förstått att rätt fullgöra detta uppdrag eller icke rätt iakttagit sin skyldighet, men att det kan med skäl sägas, att äfven domhafvanden någon gång icke förfarit riktigt, tror jag mig kunna påstå. Kort efter det författningen utkom, blef jag utsedd att granska förmyndareräkningar inom den kommun jag tillhör. Många förmyndare inlemnade riktigt för hvarje år sådana räkningar, men två å tre funnos som icke iakttago denna sin skyldighet. Detta föranledde mig att hos häradsrätten skriffligen anmäla förhållandet samt att tillika anhålla att de försumlige måtte vid vite föreläggas att fullgöra sin skyldighet. Jag gjorde detta, emedan jag tyckte mig hafva skälig anledning att tro, att dessa förmynderskap icke handhades som sig borde. Men denna min anmälan hos häradsrätten föranledde icke till någon åtgärd, till följd hvaraf jag, sedan någon längre tid förflutit, muntligen tillsporde domaren om saken. Han svarade, att han icke kunde vidtaga någon åtgärd, af skäl att jag icke uppgifvit när de förordnades till förmyndare, och således icke kunde förelägga de försumlige något vite för att få dem att ingifva räkningar. Men icke kunde jag, som ej hade att tillgå förmynderskapsprotokollen för alla föregående år, upprätta en dylik förteckning, utan derföre blef ingenting åtgjort. Så gick tiden, tills det ett par år derefter blef en annan domhafvande tillförordnad, till hvilken jag omnämnde andra domarens åsigt om sin pligt och nämnde äfven, att jag varit sinnad anmäla detta förhållande för Justitie-kansleren för att vinna rättelse.

Om detta mitt yttrande var orsaken, eller annat, vet jag icke, men nog af, vid kommande tinget blefvo alla inom hela häradet, som förut uraktlåtit lemna förmyndareräkningar, vid vite ålagda att denna sin skyldighet fullgöra, och detta har sedan hvarje års hösteting fortsatts och visat sig ganska välgörande.

Jag har, såsom jag förut sagt, varit i tillfälle att iakttaga att den ifrågavarande 5 §, sådan den nu lyder, lider af bristfälligheter, och dessa afhjelpas icke genom det förslag Utskottet här framlagt. Det fanns inom min kommun en något till åren kommen person, som är mindre vetande och af denna anledning hade i all sin tid stått under förmyndare, han eger 8 å 9,000 R:dr. Han hade flera syskon och dessa funno det för sig vara förmånligt att öfvertaga förmynderskapet, för att sålunda komma i besittning af den omyndiges medel. De ingingo derföre till häradsrätten med en ansökning, som de sjelfve tillstyrkte, deri de begärde, att den person som så länge varit förmyndare skulle entledigas och en svåger till den omyndige i stället förordnas till dennes förmyndare. Tinget, der ansökningen förekom, hölls af en tillförordnad domare, och denne skiljde genast den förre förmyndaren från befattningen samt förordnade den fö-

reslagne, ehuru denne icke kunde på långt när förklaras jemförlig i vederhäftighet eller skicklighet.

Men jag vill också anmärka en annan brist i samma §. Då jag, som icke var i hemorten, då nyssnämnda händelse passerade, åter kom hem och fick reda derpå, och icke kunde gilla att den omyndiges egendom skulle komma i händerna på en icke vederhäftig person, så inlemnade jag till häradsrätten vid nästpåföljande ting en ansökning, deri jag anhöll, att domstolen måtte antingen återkalla sitt förra beslut eller också föreskrifva att den nye förmyndaren, innan han finge lyfta den omyndiges medel, skulle såsom säkerhet derför lemna inteckning i sin fastighet under densammans halva taxeringsvärde. Domaren blef gauska villrådlig, huru han skulle förfara i följd af denna min ansökning. Han sade nemligen, att det protokoll, som skulle i anledning deraf utskrifvas, borde skrivas på stämplat papper, samt att det icke funnes någon, som enligt lag vore skyldig att lösa protokoll i dylikt ärende. Till sist sade han: "Rylander kan ju vara beskedlig och lösa det"; och det fann jag mig sålunda böra göra, oaktadt jag icke hade något egentligen att skaffa med saken. Det borde, i min tanke, föreskrifvas att dylika protokollsutdrag böra af förmyndaren lösas af den omyndiges medel; och ett sådant stadgande hade ju Utskottet lämpligen kunnat föreslå på samma gång som det förordat andra ändringar i denna 5 §, då detta äfven dit hörer.

Hvad för öfrigt angår motionärernes förslag, tror jag att Utskottet haft giltiga skäl att icke tillstyrka dem längre än som skett. Att åt kommunalnämnd eller förmyndaregranskare lemna så stor makt, som föreslagits, vore efter mitt förmenande icke rådligt, helst man icke i allmänhet kan fordra den humanitet och de insigter, ett så allvarsamt och granulaga ämne kräfver; men man må väl med skäl hoppas, att den tiden icke skall vara alltför långt aflägsen, då en sådan rättighet, som den föreslagna, kan anförtras.

Såsom jag redan sagt, så godkänner jag den förklaring öfver författningen, Utskottet föreslagit, men då jag också anser att Utskottet icke bort stanna vid endast detta, så instämmer jag i yrkandet om återremiss, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att bedöma de anmärkningar, jag tagit mig friheten framställa.

Herr Sven Andreasson: Jag ber att få nämna till den ärade talaren på stockholmsbänken, att jag icke varit tillstädes i Utskottet, då detta ärende der behandlats, och att jag icke kunnat blifva öfvertygad om, att de af Utskottet i denna punkt framhållna skäl äro välgrundade. Enligt min åsigt äro de vådor, som man förmenat skulle uppkomma, om mitt förslag bifölles, vida mindre sannolika, än de hvilka skola föranledas deraf att, på sätt Utskottet föreslagit, domstolen får rätt att i vissa fall utan förmyndarens hörande genast skilja honom från hans befattning. Jag tror också, att det är mindre välbetänkt att föreskrifva, att, då domstolen förordnar en person till förmyndare emot hans bestridande, detta förordnande skall genast träda i kraft, äfven om det öfverklagas. Jag kan således ej godkänna Utskottets förslag, men tror det vara möjligt för Utskottet, om denna punkt återremitteras, att på ett eller annat sätt sammanjemka de olika meningarne. Kan sådant icke ske, så ser jag heldre att frågan

må helt och hållet förfalla, än att Utskottets förslag skulle antagas, sådant detsamma nu föreligger.

Jag vidhåller derföre mitt förra yrkande om återremiss, för att Utskottet sålunda må blifva i tillfälle att framlägga ett annat förslag, som mera öfverensstämmer med hvad jag i motionen yrkat. Det må tillåtas mig att genom ett exempel visa, huru nödvändigt detta vore. En person, som blifvit förordnad till förmyndare, har dervid inför rätten uppgifvits såsom fullt vederhäftig och har kanske allmänt ansetts såsom sådan, men så får man helt oförmodadt höra det kungöras från predikstolen att han medelst lösöreköp försålt sin egendom. Det är då klart för en hvar, att denne förmyndares ekonomiska ställning icke längre kan anses sådan, att myndlingarne hafva någon utsigt att utfå sina inestående medel; då vore det af högsta vigt, att granskningsmännen egde myndighet att, derest förmyndaren icke kunde genast ställa nöjaktig säkerhet, i behörig ordning klandra lösöreköpet, innan klandertiden gått till ända. Föt närvarande hafva de i ett dylikt fall icke annat att göra, än att anmäla förhållandet för rätten, som sedan har att förordna, såsom nödigt och skäligt pröfvas, och emellertid drager detta så ut på tiden att hvarje åtgärd blir ändamålslös.

Herr Ribbing: Jag vill fästa uppmärksamheten på hvad en talare förut omnämmt, att Riksdagen redan för ett par år sedan i underdånig skrifvelse anhöll, att Kongl. Maj:t ville tillse, huruvida icke den ifrågavarande författningen kunde förändras sålunda, att derigenom bereddes större säkerhet för omyndigs egendom. I skrifvelsen antydde ock, att det för sådant ändamål mest lämpliga sättet vore, enligt Riksdagens åsigt, att upprätta såkallade förmyndarekamrar, hvilka skulle förvalta och ansvara för den omyndiges tillgångar. Detta eller något dermed likartadt har motionären icke föreslagit, hans ifrågavarande förslag går icke alls i den af Riksdagen då antydda riktningen, att förmyndaren icke längre skulle i sin hand hafva och förvalta myndlingens medel, utan här påyrkas blott, att, när det befines att en förmyndares ekonomiska ställning är mindre säker, då skola gode männen eller kommunalnämnden ega att vidtaga direkta åtgärder till betryggande af myndlingens i förmyndarens hand befintliga egendom. Detta föranleder till den frågan: hvilka åtgärder skola de vidtaga? Svaret härpå kan icke blifva annat än det, att, när nöden så kräver, så skola de skilja förmyndaren från hans befattning. Det kan understundom väl hända, att de icke behöfva gå så långt, nemligen i fall förmyndaren kan ställa säkerhet, som godkännes, men det torde ock ofta hända, att han ej förmår detta, och då återstår för kommunalnämnden eller gode männen icke annat än att skilja honom från förmynderskapet. Då frågar jag, hvilketdera är bättre, öfverensstämmande med säkert skipande af rättvisa och med säkerhet för bibehållande af laga ordning, hvilket billigare mot förmyndaren, att desse gode män ega rätt att afsätta förmyndaren, eller att domstolen, efter vederbörlig anmälan och efter att hafva i laga ordning pröfvat omständigheterna, skiljer honom från befattningen. Härom kan efter mitt förmenande icke förefinnas något tvifvel, ty om gode män eller kommunalnämnd skulle få en dylik rättighet och blifva befogade att utan dom och ransakning afgöra rättsförhållanden,

skulle sådant ju ovedersägligen leda till det mest oerbörda godtycke, något som deremot icke kan komma i fråga, då *domaren* efter laga bepröfvande under embetsmannaansvar dömer i saken.

Härförutom må man lägga märke till att hvad Utskottet i den förevarande punkten föreslagit alldeles icke innehåller något nytt lagstadgande, utan innefattar endast ett förtydligande af en redan befintlig lagparagraf, hvilken ock, såsom förut anmärkts, på många ställen redan tillämpats just på det sätt Utskottet föreslagit, och hvilket tillämpningssätt, derest Utskottets förslag varder antaget, hädanefter skall komma att iakttagas öfverallt, hvarigenom ock de af motionären öfverklagade olägenheterna, som just vållats af ett motsatt tillämpningssätt, skola komma att upphöra, enär en förmyndares entledigande från hans befattning icke skall fördröjas, till dess det möjligen är gagnlost.

När således Utskottets förslag leder till samma mål som motionären åsyftat, och samma förslag har det företräde framför motionärens, att det förutsätter bibehållande af laga former och icke lemnar en godtycklig makt i händerna på personer, som för sitt görande och låtande icke kunna ställas till ansvar, och när härtill kommer att det torde vara absolut omöjligt för Utskottet att framlägga ett sammanjemkningsförslag, som kan befinnas antagligt både af dem, som önska åt domstolarne bibehålla rättighet att vid behof entlediga en förmyndare, och af dem, som önska åt kommunalnämnd eller gode män uppdraga denna rättighet, så torde det vara fullt skäl att, utan återremiss, bifalla Utskottets hemställan, sådan densamma nu föreligger.

Riksdagen har ju, som sagdt, redan ingått till Kongl. Maj:t med underdånig skrifvelse, åsyftande en vida mera omfattande förändring i denna författning, än hvad härstädes från någon sida satts i fråga, och det kan derföre, enligt min åsigt, icke vara skäl att nu besluta någon förändring, gående i en alldeles ny riktning, utan det torde vara lämpligast att afvakta någon åtgärd från Kongl. Maj:ts sida. Att f. d. Justitie-statsministern förklarar, att han för sin del funnit Riksdagens förutnämnda skrifvelse icke kunna föranleda till något förslag i ämnet från regeringen, bevisar icke, att den nuvarande Herr Justitie-statsministern ej kan vara af en annan mening, och man torde derföre böra invänta ett svar i saken äfven från honom.

Hvad till sist angår den framställning Herr Rylander nyss gjort, så — äfven om densamma må anses befogad — fruktar jag dock, att, då hvad han önskat icke blifvit i någon motion påyrkadt, en återremiss i det syfte han begär icke skulle lända till något gagn, emedan Utskottet då skulle af eget initiativ föreslå ett tillägg till 5 § i förevarande författning, hvilket initiativ Lag-Utskottet dock icke grundlagsenligt eger.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då jag förra gången hade ordet, framställde jag ej något bestämdt yrkande angående denna punkt, men jag vill nu, efter de upplysningar jag fått, förklara, att jag yrkar bifall till Utskottets hemställan. Jag tror nemligen icke att den af åtskilliga talare påyrkade återremissen skulle tjena till något, eftersom densamma icke skulle grunda sig på samma skäl, som den af Första Kammaren beslutade

återremissen, hvilken, efter hvad Herr Carlén antydt, tillkommit i helt annat syfte.

De bristfälligheter i författningen, som Herr Rylander nyss anmärkt, äro ingalunda obekanta för mig; och om förslag till desammas afhjelpande i behörig ordning blifvit framställt, så skulle Lag-Utskottet helt visst hafva noggrannt tagit detsamma i öfvervägande. Men frågan i denna del har ej kunnat blifva föremål för Utskottets behandling, då någon motion derom ej vid denna riksdag är väckt; om så varit fallet, skulle jag för min del sökt, i hvad på mig kunnat ankomma, inom Utskottet bereda densamma frångång. Nu kan dock, som sagdt, ingenting göras deråt, utan man måste vänta dermed till en annan riksdag, hvadan således en återremiss af dessa skäl ej heller skulle tjena till något. Jag får alltså hemställa om bifall till Utskottets förslag, hvilket icke allenast går motionärens förslag till mötes, utan äfven helt säkert skall afhjelpa de största olägenheterna i det fall hvarom fråga är.

Herr Rylander: Då jag sist hade ordet förglömde jag att nämna, att jag anser det vara af särdeles vigt att i författningen intages föreskrift om hvem som skall vara skyldig att lösa utdrag af det protokoll, som vid domstolen hålles i sådana förmyndareärenden, hvarom granskningsmännen derstädes göra anmälan; ty om de sjelfve skola vara skyldige att vidkännas denna kostnad, så fruktar jag att de icke skola göra så många anmärkningar mot förmyndarnes redogörelser, som vore af behovet påkallade. Jag vill derjemte anmärka, att författningen stadgar, att gode männen skola hos rätten anmäla, om de anse att en förmyndare bör lemna inteckning eller annan säkerhet för myndlings medel, men att författningen icke säger, hvem som skall till myndlingens trygghet mottaga denna säkerhet. Det är ju alldeles nödvändigt att i författningen inrymma föreskrift häröf; ty i annat fall synes förmyndaren sjelf vara närmast till att omhänderhafva allt som hör myndlingen till och sålunda äfven hvad som tryggar hans rätt; men skall förmyndaren sjelf få innehafva t. ex. den inteckning som till myndlingens säkerhet blifvit fastställd i förmyndarens fasta egendom, så lär väl denna inteckningssäkerhet blifva utan allt värde, ifall förmyndaren kommer på obestånd, ty han lär då icke underlåta att för egen del använda inteckningen.

Jag kan icke inse att det kan vara någonting som hindrar Lag-Utskottet att framlägga förslag till afhjelpande af dessa brister, likaväl som Utskottet redan framlagt det förslag som nu är under diskussion; och jag vidhåller derföre mitt yrkande om återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Punkten bifölls.

Punkten 2.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det kan vid denna sena timme visserligen icke vara angenämt för mig att behöfva upptaga Kammarrens tid, men jag anser den nu föredragna punkten vara af den vigt, att jag icke bör låta densamma passera alldeles oanmärkt. Såsom synes, så har

jag reserverat mig mot Utskottets förslag i denna del, och jag tror äfven att jag har goda skäl för min skiljaktiga mening.

Motionärens förslag åsyftar, såsom vi alla veta, att åstadkomma en lindring i förmyndarnes stora besvär vid aflemmandet af utdrag af förmyndareräkning, och detta förslag anser jag, såsom jag i min reservation också framhållit, vara beaktansvärdt ur flera synpunkter.

Om än ett förmynderskap är särdeles litet och inskränkt, så åligger det likväl förmyndaren att hvarje år upprätta redogörelse öfver myndlingens ställning, och om han icke sjelf är skrifkunnig, så får han derom anlita någon annan. Derefter får han resa till granskningsmännen för att uppvisa räkningen jemte ett utdrag af densamma, å hvilket granskningsmännen teckna bevis om den verkställda granskningen. Sedermera åligger det förmyndaren att till rättens ordförande ingifva detta utdrag, och sålunda har han en hel hop omvägar och besvär för hvarje år och får vidkännas utgifter, som ofta, i förhållande till de små pupillmedlen, äro ganska betungande. Vare sig nu dessa skola godtgöras af myndlingen eller förmyndaren, så inträffar ganska ofta, att myndlings hela årliga inkomst åtgår till dessa omkostnader. Jag har derföre ansett att man borde gå motionärens önsknningar till mötes och föreskrifva, att granskningsmännen skola till rättens ordförande inlemna alla till dem afgifna räkningarne, särdeles som jag tror att någon olägenhet icke af en sådan anordning kan uppkomma, men hvarigenom det oftast största och mest kostbara besväret kunde undvikas. Utskottet har visserligen, såsom skäl för sin afstyrkande hemställan, sagt att det blefve omöjligt för rättens ordförande att kontrollera, huruvida det vore förmyndarens eget eller gode männens fel, om utdrag af räkenskaperna icke inlemnades till rätten, men detta skäl anser jag icke vara af nämnvärd vikt, då jag föreställer mig, att Utskottet i detta fall uttalat ett allt för stort misstroende emot de personer som erhållit kommunens uppdrag att vara de omyndiges målsmän. Denna misstro måste till sin största del bortfalla, då man vet att hvad som här föreslås är redan på många ställen praktiseradt, utan att olägenheter deraf följt. Jag tror snarare, ifall man har ett sådant tvifvel som Utskottet förutsätter, att den föreslagna åtgärden skulle föranleda till en noggrannare granskning af räkningarne, än den som nu eger rum, ifall gode männen sjelfve skulle till rättens ordförande ingifva de summariska uppgifterna, ty de kunde väl då svårligen undgå att derförinnan granska dem; hvaremot det antagandet nu, enligt Utskottets egen mening, torde ligga nära till hands, att det understundom händer, att de icke företaga annat slags granskning, än att påteckna bevis på utdraget, att förmyndareräkning blifvit till dem inlemnad, hvilket således genom antagande af motionärens förslag skulle undanröjas.

Den föreslagna förändringen förtjenar allt afseende äfven derföre, att det för närvarande ofta är ganska svårt att få en person, som vill åtaga sig ett förmynderskap, synnerligast der ringa eller ingenting finnes att förvalta, enär det gör honom både kostnader och besvär, som i många fall ej kunna ersättas; och derföre bör också någon minskning af hans besvär äfven af denna anledning eftersträvas.

Jag vet visserligen att Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan i denna punkt, men då det kan vara af vikt att denna Kam-

mare uttalar en opinionsyttring i motsatt riktning, så yrkar jag, på såväl nu anförda skäl, som de, hvilka jag i min reservation uttalat, bifall till motionärens förslag.

Herr Sven Andreasson: Jag kan icke finna att Lag-Utskottet framlagt något giltigt skäl för afslag å denna punkt. Utskottet säger, att min motion sammanfaller med Herr J. Samuelssons förslag, men jag vill erinra, att det är en väsendtlig skilnad emellan de begge förslagen, enär jag påyrkat att förmyndarne skulle till granskningsmännen aflemna *endast* förmyndareräkningarne, samt att granskningsmännen derefter hade att, sedan de verkställt granskningen, upprätta summariska utdrag af samtliga de erhållna räkningarne, hvilka utdrag, som för redighets skull kunde upptecknas på ett enda papper, derefter skulle af granskningsmännen till domaren inlemnas; men deremot har Herr J. Samuelsson föreslagit, att icke längre några summariska uppgifter skulle behöfva upprättas och till domaren ingifvas. Det synes mig vara tydligt att, enligt mitt förslag, förmyndarens besvär skulle blifva vida mindre än hvad det är nu, då han skall till granskningsmännen eller ordföranden i kommunalnämnden aflemna, jemte räkning öfver förmynderskapet, äfven den summariska uppgiften samt, efter granskningen, vanligtvis sjelf återhenta den sistnämnda och inlemna densamma till domaren. Jag kan icke heller finna, att granskningsmännen skulle blifva särdeles besvärade af att, sedan de granskat samtliga inkomna räkningarne, derur upprätta summariskt utdrag och inlemna detta till domaren inom nu föreskrifven tid. För domaren skulle det väl också vara bättre att på en gång och på ett och samma papper få emottaga samtliga summariska uppgifter från kommunen, än att, såsom nu på olika tider under hela årets lopp nödgas emottaga det ena utdraget efter det andra. Också skulle det icke heller så ofta ifrågakomma att förmyndare, som för myndlingens räkning icke har ett öre att förvalta, finge erlægga protokollslösen och utgifva förelagda viten, derföre att han, oftast till följd af okunnighet om denna författning, icke till domaren ingifvit de summariska uppgifterna.

Jag yrkar bifall till mitt förslag.

Herr Lars Persson: Då jag icke kunnat för min del biträda Utskottets beslut i denna punkt, så må det tillåtas mig att angifva de skäl, hvarpå jag grundat min särskilda mening; och då dessa skäl hufvudsakligen äro desamma, som de, hvilka af de två föregående talarne framhållits, så skall jag icke behöfva länge upptaga Kammarrens tid.

Utskottet säger på sjetta sidan: "vare sig att det ena eller andra förslaget blefve antaget, skulle derigenom uppkomma eftertänkligen olägenheter". Jag kan dock för min del icke inse hvilka dessa olägenheter skulle vara, utan tror tvärtom att Herr Andreassons förslag skulle medföra goda följder, och jag föreställer mig att herrar domare borde blifva rätt belåtna, om denna angelägenhet anordnades på det sätt nämnde motionär föreslagit. För förmyndarne skulle denna anordning blifva särdeles välkommen och medföra en stor lättnad i deras besvär, ty, såsom vi veta, hafva de nu först att inlemna räkning och utdrag deraf till gode män eller kommunalnämnden, samt sedermera, efter det granskningen

blifvit verkställd, afhemta utdraget från nämnden, hvarefter de hafva att, hos domaren förete samma utdrag. Allt detta vållar naturligtvis icke så ringa besvär, och de särskilda resorna kunna icke aflöpa utan kostnad, som understundom kan blifva ganska känbar för förmyndaren, hvilket slutligen myndlingen får bekosta. Detta undvikes till största delen, om motionärens förslag antages, och det skulle blifva lätt för domaren att, vid jemförelse emellan den från granskningsmannen inkomna förteckningen på de till honom ingifna räkningarne och den hos domaren befintliga förteckningen på samtliga förmynderskap inom domsagan, finna hvilka förmyndare försummat sig och hvilken sålunda skulle vid vite föreläggas att fullgöra sin skyldighet.

Utskottet säger ock, att det för närvarande är ganska lätt att kontrollera, huruvida en förmyndare försummar att till domaren inlemna utdrag af förmyndareräkningen, men jag har erfarenhet om att detta icke är så lätt, och att till och med personer, som verkligen inlemnade utdrag af räkningen, det oaktadt få sig förelagdt vid vite att inkomma dermed, ty det har händt att domaren icke så noga hållit reda på de inkomna utdragen, hvilket icke heller kan anses så särdeles underligt, när förmyndare hafva rätt att när som helst under året, intill dess att höstetinget börjar, inlemna dessa papper till domaren. Det hände mig en gång, att, sedan jag vid höstetinget till ordföranden inlemnade ett dylikt utdrag, jag någon tid derefter fick mig tillsändt ett protokoll från häradsrätten, deri jag förelades att inkomma med ett sådant utdrag, som jag dock redan aflemmat. Jag måste då företaga en tre mils resa till domaren, för att säga honom att jag redan fullgjort min skyldighet och att han sjelf emottagit handlingen. Han sade mig då att han noggrannt genomgått alla de inkomna utdragen, samt sett att det ifrågavarande icke fanns bland dem. Han genomletade då i min närvaro en stor samling af dylika handlingar, men kunde icke påträffa det som jag hade ingifvit. Han begaf sig då till ett annat rum, der han hade ännu flera sådana utdrag, för att leta äfven bland dem; och under tiden tog jag mig friheten att gå igenom den samling, som han sjelf nyss förut genomsett, och till hans stora förvåning och min fulla belåtenhet återfann jag der det papper jag i laga tid ingifvit, men som domaren städe gått förbi. Denna händelse visar huru pass säker den nuvarande kontrollen är; och det är högeligen att önska att motionärens förslag vuune afseende, ty om gode män eller kommunalnämnd får sig uppdraget att upprätta dessa utdrag och sedermera inlemna dem till rättens ordförande, så skall deraf uppstå en mycket större reda och ordning, och derjemte skola förmyndarens besvär och kostnader i väsendtlig mån inskränkas.

Jag vill icke längre upptaga Kammararens tid, utan slutar med att yrka bifall till Herr Sven Andreassons förslag.

Herr Ribbing: Det synes mig visserligen ganska lätt hafva varit möjligt att något vidlyftigare utlägga den motivering, som, trots motionärens bestridande, verkligen finnes af Utskottet anförd vid denna punkt, nemligen på 6:te sidan 20:de och följande rader uppifrån, hvilken motivering den ärade motionären synes hafva alldeles förbiset; men jag tror mig göra Kammararen den största tjensten, om jag vid denna sena timme

utesluter alla vidare betraktelser öfver motiven, och i stället endast erinrar om, att såväl denna som äfven 3:dje, 4:de och 5:te punkterna i betänkandet redan äro af Första Kammaren bifallna, och att den diskussion, som härstädes föres derom, således icke kan leda till något praktiskt resultat, hvadan jag ock tager mig friheten tillstyrka Kammaren att bifalla denna och de tre följande punkterna i betänkandet.

Öfverläggningen var slutad, och på framställd proposition blef Utskottets hemställan bifallen.

Punkten 3.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det må tillåtas mig att yttra några ord äfven vid denna punkt, som jag anser vara långt viktigare, än någon af de föregående. Vi veta alla huru ringa skydd för omyndigs egendom beredes enligt den ifrågavarande författningen, och det är af vigt att man gör hvad göras kan för att förebygga att pupillmedel ej måtte komma i händerna på personer, som icke kunna anses såsom fullt vederhäftiga. Det nu föreliggande förslaget åsyftar just detta, och det är anmärkningsvärdt att icke Utskottet dervid fästat afseende. Det intyg, som här föreslås att granskningsmännen skulle afgifva angående en till förmyndare föreslagen persons vederhäftighet, tror jag skulle lända till stor nytta i sådant hänseende, och naturligtvis skulle domstolen, då den grundade förordnandet på ett dylikt intyg, känna sig mycket tryggare än då den har att stödja sig på endast de lösa uppgifter, som för närvarande lemnas af någon i nämnden eller bland tingsmenigheten. Det är visst möjligt att dessa uppgifter understundom kunna vara fullt tillförlitliga, men jag har dock icke så sällan varit i tillfälle att se. huruledes personer, som oriktigt uppgifvits vara vederhäftige, blifvit förordnade till förmyndare, och sedermera ganska snart befunnits olämplige och obehörige såsom förmyndare och hvarigenom myndlingarne till följd deraf hafva blifvit lidande.

Ehuru jag vid denna sena timme på natten, då Kammarens ledamöter synbarligen af otålighet längta efter öfverläggningens afslutande för dagen, icke hoppas på något kraftigt understöd från Kammaren i denna, som mig synes, viktiga fråga och jag icke heller väntar att densamma skall få den utgång jag önskar, eftersom Första Kammaren läser redan hafva bifallit Utskottets förevarande hemställan, så har jag dock ansett det vara af vigt att nu pligtenligt få uttala min särskilda mening, genom att ogilla det slut hvartill Utskottet i denna del af det föreliggande betänkandet kommit.

Vidare anfördes ej. Punkten bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Blefvo likaledes bifallna.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes:

De under § i här ofvan omförmälda Kongl. Maj:ts propositioner och skrifvelse, samt

Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel;

N:o 31, dels i fråga om anslag till fortsättande af arbetena å östra och norra stambanorna, dels i anledning af väckta motioner om lån till enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 32, i anledning af återremiss å 9:de punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 9; och

N:o 33, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under riksstatens fjerde, femte och sjette hufvudtitlar.

På hemställan af Herr Talmannen beslöts, att de ärenden, som endast en gång blifvit hos Kammaren bordlagda, skulle sättas främst till föredragning i nästa sammanträde.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr Martin	från den 18 Mars under	8 dagar,
Friherre Tamm	” ” 18 ” ”	12 ”
Herr Olof Fredrik Pettersson	” ” 19 ” ”	14 ”
” Palander	” ” 19 ” ”	12 ”
” Ekenstam	” ” 20 ” ”	14 ”
” Thorell	” ” 21 ” ”	14 ”
” Christen Assarsson . . .	” ” 21 ” ”	14 ”
” Kjellberg	” ” 21 ” ”	10 ”
” Lars Börjeson	” ” 2 ” ”	14 ”
” Johannes Andersson i Knarrevik	” ” 24 ” ”	12 ”
” Daniel Isaksson	” ” 24 ” ”	12 ”
” Ola Andersson	” ” 24 ” ”	till månadens slut,
” Bjerkander	” ” 25 ” ”	under 14 dagar
” Sven Nilsson i Efveröd	” ” 25 ” ”	8 ”
” Billström	” ” 25 ” ”	14 ”
” Jöns Rundbäck	” ” 25 ” ”	10 ” och
” Rylander	” ” 26 ” ”	10 ”

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m

In fidem
H. Husberg.